

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут.
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, назва факультету)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломної магістерської роботи
магістра
(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему Фінансова стійкість суб'єктів господарювання: проблеми
забезпечення та управління (підприємства, страхової компанії,
комерційного банку)

Виконала: студентка 6 курсу, групи ФЕУ- 113м
спеціальності (напряму підготовки)
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

Ніколаєнко Т.Д.
(прізвище та ініціали)
Керівник д.е.н., проф. Прушківський В.Г.
(прізвище та ініціали)
Рецензент Петруша І.П.
(прізвище та ініціали)

м.Запоріжжя
2018 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет ЕП,ФЕУ

Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування

Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

Напрямок підготовки 072»Фінанси,банківська справа та страхування»

(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Л.Р.Н., доцент
Щарова С.В. СВ
"15" грудня 2018 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Ніколаєнко Тетяни Дмитрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Фінансова стійкість суб'єктів господарювання: проблеми забезпе-
чення та управління (підприємства, страхові компанії, кооперативного банку)
керівник проекту роботи _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від "11" березня 2018 року № 212

2. Строк подання студентом роботи 28.11.18

3. Вихідні дані до роботи первісна фінансова звітність: консолідований
баланс (Звіт про фінансовий стан) 2014-2016рр; консолідований звіт про
фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) на 2015р.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1 Теоретичні основи управління фінансовою стійкістю
суб'єктів господарювання

Розділ 2 Аналіз стану фінансової стійкості суб'єкту господарювання
на прикладі підприємства ТЗОВ "Інтерлінк" за 2013-2014рр

Розділ 3 Шляхи удосконалення методів управління фінансовою стійкістю суб'єктів
господарювання

Розділ 4 Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Рис. 1.1 Схеми взаємозв'язку фінансової стійкості та фінансової безпеки підприємства

Рис. 1.2 Фактори впливу, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Таблиця 2.1 Агрегований баланс ТЗОВ "Інтерлінк" у 2013 році, тис. грн

Таблиця 2.8 Показники фінансової стійкості ТЗОВ "Інтерлінк" у 2014 році

Таблиця 2.15 Коефіцієнти ліквідності ТЗОВ "Інтерлінк" у 2016 році

Таблиця 3.1 Коефіцієнти фінансової стійкості ТЗОВ "Інтерлінк" у 2013-2014 роках

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
1	д.е.н., проф. Прушківський В.Г.		
2	д.е.н., проф. Прушківський В.Г.		
3	д.е.н., проф. Прушківський В.Г.		
4	Журавель С.М., ст. викладач		
Нормоконтролер	Чередниченко Н.О., ст. викладач		

7. Дата видачі завдання 05.03.2018

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір матеріалу на проектування	05.03.18	
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань проектування	04.04.18 - 04.05.18	
3	Виконання теоретичної частини роботи	04.05.18 - 04.09.18	
4	Виконання графічної частини роботи	04.09.18 - 04.10.18	
5	Написання та оформлення дипломної магістерської роботи	04.10.18 - 15.11.18	
6	Перевірка роботи керівником, консультантами	15.11.18	
7	Попередній захист роботи	15.11.18	
8	Переплітання оформлення дипломної магістерської роботи	04.12.18	
9	Захист роботи у ЕК	18.12.18	

Студент

 Міколайенко Т.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

 Прушківський В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ніколаєнко Т.Д. **Фінансова стійкість суб'єктів господарювання: проблеми забезпечення та управління (підприємства, страхової компанії, комерційного банку)** – дипломна магістерська робота.

У сучасних умовах економіки суб'єкти господарювання самостійно планують та здійснюють фінансово-економічну діяльність. При цьому найбільше уваги приділяють забезпеченню стабільності та прогнозуванню можливостей економічного зростання, що є неможливим без визначення таких базових характеристик, як платоспроможність та фінансова стійкість. Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства.

Мета магістерської роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних аспектів управління фінансовою стійкістю на ТзОВ «ІНТЕРЛІНК» за 2013-2017рр. та розробці основних методів його удосконалення. Досягнення визначеної мети зумовило необхідність послідовного розв'язання таких завдань: розглянуто сутність, роль і значення фінансової стійкості, та основних чинників, що на неї впливають; проведено дослідження методів аналізу фінансової стійкості підприємства; здійснено загальну характеристику та аналіз фінансового стану ТзОВ «ІНТЕРЛІНК» за 2013-2017рр., виявлені основні проблеми управління фінансовою стійкістю та запропоновані шляхи їх вирішення.

Об'єктом магістерської роботи є діяльність ТзОВ «ІНТЕРЛІНК» за 2013-2017рр.

Предметом дослідження є процес управління фінансовою стійкістю підприємства ТзОВ «ІНТЕРЛІНК» за 2013-2017рр.

Ключові слова: ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ЧИННИКИ ВПЛИВУ, ПІДПРИЄМСТВО, ПРОГНОЗУВАННЯ, МЕХАНІЗМ.

ANNOTATION

Nikolaenko T. **Financial sustainability of business entities: problems of provision and management (enterprise, insurance company, commercial bank) –**
A Master's degree thesis.

In today's economic conditions, economic entities independently plan and carry out financial and economic activity. At the same time, the greatest attention is paid to ensuring stability and forecasting opportunities for economic growth, which is impossible without defining basic characteristics such as solvency and financial stability. Financial stability of the enterprise is one of the main conditions for successful and stable operation of the company in market conditions. If an enterprise is financially sustainable, then it has a number of advantages over other companies of the same profile in obtaining loans, attracting investments, selecting suppliers and recruiting skilled personnel. The higher the firm's stability, the more it is independent of the unexpected change in market conditions and, consequently, the less risk of bankruptcy.

The purpose of the master's thesis is to study the theoretical and practical aspects of financial stability management at the SOCIETY OF LIMITED LIABILITY OF INTERLINK and to develop the main methods of its improvement. The achievement of the determined goal has determined the need for a consistent solution of the following tasks: the research of methods of analysis of financial stability of the enterprise was conducted; general description and analysis of financial condition of SOCIETY OF LIMITED LIABILITY OF INTERLINK is carried out; changes in the indicators of financial sustainability of the enterprise are analyzed; the main problems of financial stability management were identified and the ways of their solution were proposed.

The object of master's work is the activity of SOCIETY OF LIMITED LIABILITY OF INTERLINK.

The subject of the study is the process of managing financial sustainability of the enterprise.

Keywords: FINANCIAL STABILITY, SOLVENCY, INFLUENCE FACTORS, ENTERPRISE, FORECASTING, MECHANISM

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Прушківський В.Г. Удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в умовах кризи / В.Г. Прушківський, Т.Д. Ніколаєнко // Економічний вісник Запорізького національного технічного університету: Збір наукових праць, №4 – Запоріжжя: 2018.
2. Шарова С.В., Ніколаєнко Т.Д. Оцінка фінансової стійкості підприємств / С.В. Шарова, Т.Д. Ніколаєнко // «Соціально-економічні, освітні та фахові проблеми молоді в умовах євроінтеграційних процесів»: матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (27 квітня 2018 року, м. Запоріжжя. – Запоріжжя: Мокшанов В.В., 2017 – 218-221с.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ	
АНОТАЦІЯ	
СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	12
1.1 Поняття та сутність фінансової стійкості (підприємства, страхової компанії, комерційного банку)	12
1.2 Характеристика типів фінансової стійкості	14
1.3 Показники оцінки фінансової стійкості та методика їх розрахунків	25
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТУ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ТзОВ «ІНТЕРЛІНК» за 2013-2017рр.	46
2.1 Аналіз показників фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» за 2013-2017рр.	46
2.2. Характеристика основних показників оцінки фінансової стійкості підприємства ТзОВ «Інтерлінк»	79
2.3 Проблеми та механізми управління фінансовою стійкістю підприємства ТзОВ «Інтерлінк»	88
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	93
3.1. Перспективи розвитку управління фінансовою стійкістю підприємства	93

3.2 Розробка заходів щодо підвищення фінансової стійкості підприємства	100
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	113
4.1. Аналіз потенційних небезпек	113
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки	115
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці	117
4.4 Заходи з пожежної безпеки	124
4.5 Заходи по забезпеченню безпеки в надзвичайних ситуаціях.	126
ВИСНОВКИ	130
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	133
ДОДАТОК А Консолідована фінансова звітність на 01.01.2014 р.	137
ДОДАТОК Б Консолідована фінансова звітність на 01.01.2015 р.	142
ДОДАТОК В Консолідована фінансова звітність на 01.01.2016 р.	147

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВК	-	власний капітал
НДФЗ	-	нормальні джерела фінансування запасів
ТзОВ	-	товариство з обмеженою відповідальністю
грн.	-	гривня
КМУ	-	кабінет міністрів України
ДСТУ	-	державні стандарти України
ЗУ	-	закон України
ДА	-	дивіденди, що виплачені акціонерам
НПАОП	-	нормативні акти з охорони праці
рис.	-	рисунок
ДСанПіН	-	державні санітарні правила і норми
ССБТ	-	система стандартів безпеки труда
ДБН	-	державні будівельні норми

ВСТУП

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона відображає, наскільки підприємство стабільне, незалежне від зовнішніх кредиторів, наскільки власники фінансують своє підприємство, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності.

Аналізувати фінансову стійкість будь-якого підприємства є нагальною необхідністю, бо за допомогою цього аналізу можна виявити сильні і слабкі позиції різних підприємств. Менеджери використовують ці дані для контролю діяльності підприємства, щоб не допустити банкрутства. Кредитори уважно стежать за показниками фінансової стійкості, щоб пересвідчитись, що підприємство може сплатити за своїми короткостроковими борговими зобов'язаннями, а також покрити свої фіксовані платежі доходами. Банки значною мірою будують свою кредитну політику, зважаючи на фінансову стійкість підприємства. Фінансові експерти використовують ці показники для порівняння відносних переваг різних підприємств.

Аналіз може виконуватися як управлінським персоналом самого підприємства, так і будь-яким зовнішнім аналітиком. Внутрішній аналіз проводиться робітниками даного підприємства. Інформаційна база такого аналізу досить значна і включає будь-яку інформацію, що циркулює всередині підприємства і є корисною для прийняття управлінських рішень.

Зовнішній аналіз проводиться аналітиками, що є сторонніми особами, і тому не мають доступу до внутрішньої інформаційної бази підприємства. Цей аналіз менш деталізований і більш формалізований. Джерелом інформації для аналізу фінансової стійкості є баланс підприємства і звіт про фінансові результати. Ця звітність є найбільш наочною і пристосованою для вирішення завдань, поставлених перед аналізом фінансової стійкості в умовах ринку.

З метою аналізу фінансової стійкості може використовуватися і інша інформація. Для глибшого з'ясування причин тих або інших відхилень фінансових показників від розрахункових використовують дані фінансового плану, що комплексно характеризують господарчу діяльність підприємства. Для деталізації окремих питань використовують реєстри бухгалтерського звіту, первинну документацію, листування з банком, фінансовими органами, претензійні та арбітражні матеріали.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Основними завданнями аналізу фінансової стійкості підприємства є цей ступінь незалежності оцінити за різними критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів стабільними джерелами фінансування;

- платоспроможністю підприємства (його потенційною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами);

- часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування;

- показати результати основної діяльності.

Наукова новизна роботи полягає в побудуванні власної моделі оптимізації фінансової стійкості підприємства з застосуванням методу кореляційно-регресійного аналізу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Поняття та сутність фінансової стійкості (підприємства, страхової компанії, комерційного банку)

Аналіз фінансової стійкості підприємства є найважливішим етапом оцінки його діяльності і фінансово-економічного благополуччя, відображає результати його поточного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також характеризує здатність підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями та нарощувати свій економічний потенціал. За ринкових умов господарювання змінюється підхід до визначення поняття фінансової стійкості та комплексу показників для її оцінки. Опрацювавши літературу можна визначити фінансову стійкість як якісну характеристику фінансового стану підприємства, що характеризує його здатність залишатися платоспроможним та незалежним від зовнішніх кредиторів у довгостроковому періоді, під впливом змін факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому оптимальне співвідношення між власним та позиковим капіталом.

Оцінювання фінансової стійкості підприємства передбачає проведення об'єктивного аналізу величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі його фінансової стабільності і незалежності, а також аналізу відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності. Фінансово стійким є такий господарський суб'єкт, котрий за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи (основні засоби, нематеріальні активи, оборотні кошти), не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості і розраховується за своїми зобов'язаннями в зазначений термін. На фінансову стійкість підприємства впливають такі фактори:

- стан підприємства на товарному ринку;
- виробництво якісної продукції;
- становище підприємства в діловому співробітництві;
- залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів;
- наявність неплатоспроможних дебіторів;
- ефективність господарських і фінансових операцій.

Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції. Для визначення рівня фінансової стійкості підприємства необхідний аналіз: - складу і розміщення активів господарського суб'єкта; - динаміки і структури джерел фінансових ресурсів; - наявності власних оборотних коштів; - кредиторської заборгованості; - наявності і структури оборотних коштів; - дебіторської заборгованості; - платоспроможності. Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів (зовнішніх, внутрішніх та непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан. Результатом такого аналізу повинен бути висновок щодо його спроможності здійснювати господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, а також вірогідність збереження такого стану підприємства. Найбільш повно результати аналізу можна отримати розрахувавши абсолютні та відносні показники, як пропонує більшість авторів. Але з'ясовано, якщо абсолютні показники збігаються, то відносні показники кожним автором обрані по різному.

Крім цього слід пам'ятати, що фінансова стійкість безпосередньо є індикатором платоспроможності підприємства, тому при її аналізі слід враховувати й групу показників ліквідності і платоспроможності. Оскільки фінансова стійкість передбачає платоспроможність в довгостроковому періоді, то слід при її оцінці приділити увагу визначенню запасу фінансової стійкості, який дасть уявлення про обсяг реалізації, що забезпечить стабільну і

беззбиткову діяльність підприємства. Тому, оцінку фінансової стійкості підприємства слід проводити в динаміці за наступними етапами:

- 1 етап – аналіз абсолютних показників;
- 2 етап – аналіз відносних показників;
- 3 етап – аналіз показників платоспроможності;
- 4 етап – визначення запасу фінансової стійкості.

1.2. Характеристика типів фінансової стійкості

Важливою складовою частиною методики аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання є аналіз фінансової стійкості. Основне його завдання - вивчення системи показників фінансової стійкості з метою її оцінки та регулювання.

Під фінансовою стійкістю розуміють здатність підприємства здійснювати і розвивати свою діяльність в умовах конкуренції та ринкової нестабільності, зберігаючи задовільну структуру капіталу та динамічну фінансову рівновагу активів і пасивів, що забезпечує нормальну ліквідність, поточну і перспективну платоспроможність.

Фінансова стійкість підприємства насамперед залежить від співвідношення власного капіталу і зобов'язань, темпів нагромадження власного капіталу і резервів, співвідношення довгострокових і поточних зобов'язань, достатності забезпечення матеріальних оборотних активів власним капіталом. Необхідною передумовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є його рентабельна робота і ефективне використання ресурсів у процесі господарської діяльності. Важливо також, щоб стан власного і позикового капіталу відповідав стратегічній меті розвитку підприємства, тобто щоб плани його розвитку мали достатнє фінансове забезпечення. Фінансова стійкість підприємства найвищою є тоді, коли воно здатне розвиватися

переважно за рахунок власних джерел фінансування. Таке підприємство повинно мати достатньо фінансових ресурсів, структура яких є досить гнучкою. За необхідності воно повинно мати змогу для отримання кредитів та їх повернення.

Перший і другий типи фінансової стійкості характерні для нормального фінансового стану підприємства, а третій і четвертий - для нестійкого та кризового. Зовнішнім проявом фінансової стійкості є його платоспроможність, яка залежить від ступеня ліквідності активів підприємства.

Фінансова стійкість підприємства вважається абсолютною (І тип) тоді, коли його поточна діяльність фінансується переважно за рахунок ВОК, а тому, воно не залежить від банківських кредитів, має абсолютну ліквідність і забезпечує поточну та перспективну платоспроможність. При цьому має дотримуватися таке співвідношення показників, розрахованих за даними бухгалтерського балансу:

$$\text{ЗМОА} < \text{ВОК}, \quad (1.1.)$$

де ЗМОА - запаси матеріальних оборотних активів;

ВОК – власний оборотний капітал.

Фінансова стійкість підприємства вважається нормальною (ІІ тип) тоді, коли його операційна діяльність фінансується за рахунок нормальних джерел фінансування запасів (НДФЗ). До них належать: ВОК; непрострочені банківські кредити, отримані для фінансування запасів, а також непрострочена кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. При цьому підприємство має нормальну ліквідність і платоспроможність, а також достатньо рентабельною є його операційна діяльність. За другого типу фінансової стійкості має дотримуватися таке співвідношення показників:

$$\text{НДФЗ} > \text{ЗМОА} > \text{ВОК}. \quad (1.2)$$

Крім цього, повинна бути забезпечена нормальна ліквідність і платоспроможність.

Фінансовий стан підприємства вважається нестійким (III тип), якщо нормальних джерел не вистачає для фінансування поточної діяльності, є недостатньою ліквідність, виникає періодична неплатоспроможність, сповільнюється оборотність оборотних активів, а тому є потреба у залученні додаткових джерел фінансування. Однак при цьому є можливість відновлення платоспроможності. Тоді спостерігається таке співвідношення запасів матеріальних оборотних активів і нормальних джерел їх фінансування:

$$\text{ЗМОА} > \text{НДФЗ}. \quad (1.3)$$

Кризовий або критичний фінансовий стан (IV тип стійкості) є тоді, коли підприємство має високий рівень недостатку ліквідності та критичну чи надкритичну платоспроможність. Воно фактично є банкрутом або перебуває на грані банкрутства. У доповнення до нерівності підприємство має хронічну прострочену заборгованість перед кредиторами, а відновлення платоспроможності без санації є майже неможливим.

Внутрішня стійкість – це такий фінансовий стан підприємства, за якого забезпечується достатньо високий результат його функціонування. Фінансова стійкість відображає повне стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства, здатність шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також затрати на його розширення і оновлення.

Загальна стійкість відображає рух грошових потоків, який забезпечує постійне перевищення надходження коштів (доходів) над їх витрачанням (затратами). Умовою загальної стійкості підприємства є його здатність вільно розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Для цього підприємство повинно мати гнучку структуру фінансових ресурсів. Головною складовою загальної стійкості підприємства є фінансова

стійкість, яка формується в процесі всієї його фінансово-господарської діяльності.

Відповідно для підприємства як господарюючого суб'єкта існує:

- внутрішня стійкість;
- фінансова стійкість;
- загальна стійкість.

Схема взаємозв'язку даних понять представлена на рисунку 1.1.

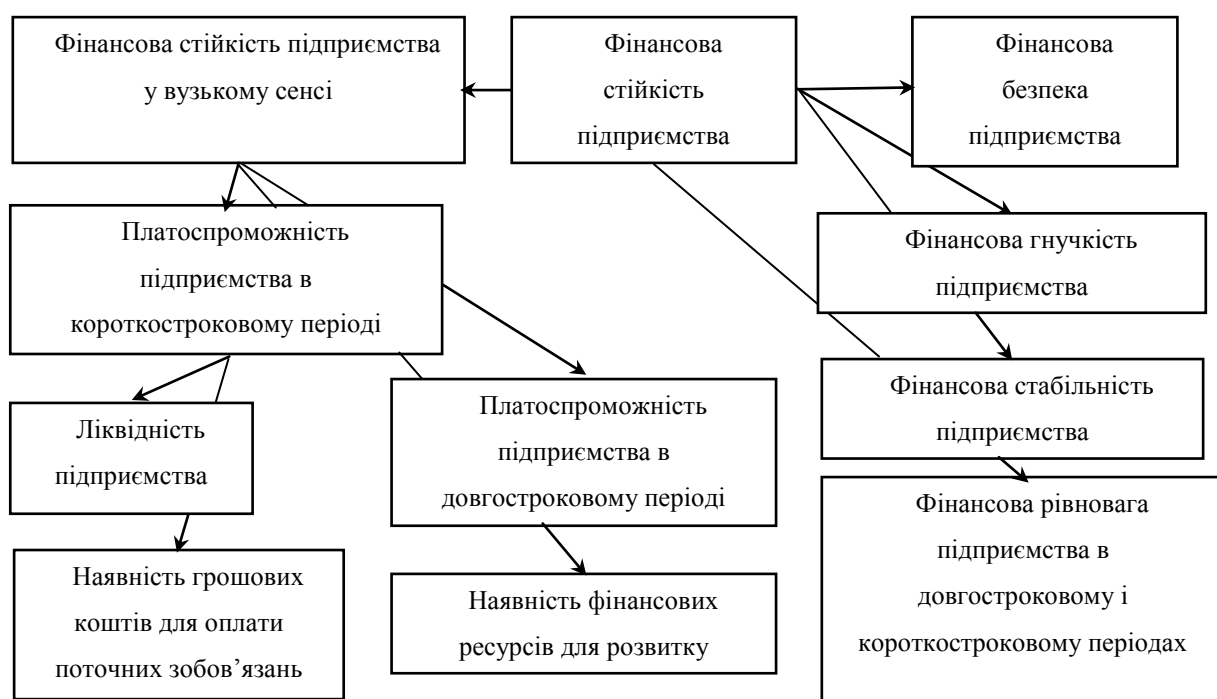

Рис. 1.1 Схема взаємозв'язку фінансової стійкості та фінансової безпеки підприємства

Отже, фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення. До числа найважливіших економічних проблем в ринкових умовах є визначення меж фінансової стійкості підприємства. Недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва і взагалі діяльності господарюючого суб'єкта.

Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничо-торговельну діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку, збільшуючи затрати підприємства надлишковими запасами і резервами [28, с. 333]. Існує необхідність розробки теоретичних підходів до визначення критеріїв фінансової стійкості й банкрутства підприємств. Вже давно стала актуальною і проблема законодавчого та нормативного оформлення зазначених ситуацій, встановлення відповідних показників чи критеріїв оцінки критичного стану фінансів підприємства чи його окремих характеристик, зокрема неплатоспроможності.

Одним з істотних компонентів фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоздатного виробництва. В свою чергу, самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи підприємства, яка зможе забезпечити одержання прибутку. За рахунок прибутку в ринковій економіці підприємство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення. Використовуючи прибуток, підприємство може не лише погасити свої зобов'язання перед бюджетом, банками та іншими підприємствами й організаціями, а й інвестувати засоби в нове будівництво, реконструкцію чи модернізацію наявного устаткування або заміну його прогресивнішим. При цьому для досягнення і підтримання фінансової стійкості важливий не тільки абсолютний обсяг прибутку, а й його рівень щодо вкладеного капіталу підприємства або затрат, тобто рентабельність.

Величина і динаміка рентабельності з точки зору фінансової стійкості характеризує ступінь ділової активності підприємства та його фінансове благополуччя.

Фінансова стійкість тісно пов'язана з кредитоспроможністю. Кредитоспроможність характеризується тим, наскільки акуратно (тобто в повному обсязі та у встановлений строк) підприємство розраховується з раніше одержаними кредитами, наскільки проявляється його здатність при

необхідності мобілізувати грошові засоби з різних джерел на прийнятних умовах тощо. Однак найістотніше, чим визначається кредитоспроможність, — це поточний фінансовий стан підприємства, а також прогнозовані перспективи його зміни і в який бік. Очевидно, що коли у підприємства протягом певного періоду спостерігається тенденція до зниження рентабельності, то падає і його кредитоспроможність. Зміна фінансового стану підприємства в гірший бік у зв'язку зі зниженням рентабельності може зумовити й загрозові наслідки в результаті дефіциту грошових засобів — зменшення платоспроможності й ліквідності [28, с. 305].

Отже, фінансова стійкість — комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності — на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності.

Порівнюючи економічну і фінансову стійкості можна зазначити, що фінансова стійкість формується внаслідок стабільного одержання підприємством прибутків, що створює можливості для вільного маневрування та ефективного використання грошових коштів і сприяє підвищенню ритмічності та надійності процесів матеріально-технічного постачання, виробництва і реалізації продукції, і є головною складовою економічної стійкості підприємства, яка охоплює не тільки фінансові, а й інші ресурси підприємства, їх розподіл і використання для забезпечення стабільного розвитку і функціонування.

Визначення стандартизованої межі фінансової стійкості є складним процесом. Кожне підприємство функціонує та здійснює свою операційну діяльність в умовах певного економічного середовища. Умови функціонування підприємства визначаються фазою розвитку економічної системи. Щодо підприємства генерує низка чинників макроекономічного характеру, на які підприємство впливати не зможе, але зворотний їх вплив на ефективність

діяльності підприємства, його ліквідність, платоспроможність і тим більше фінансову стійкість досить значний. На кожному етапі розвитку підприємства вплив чинників макроекономічного характеру є значним, але особливо їх значущість зростає на такій стадії розвитку системи, як економічна криза. Чинники макроекономічного характеру впливають на всі без винятку підприємства, проте характер їх впливу на фінансову стійкість залежить від специфіки діяльності кожного окремого суб'єкта господарювання. З метою управління окремими з них, посилення чи послаблення їх впливу на фінансову стійкість підприємства їх можна об'єднати в групи залежно від рівня виникнення та ступеня значущості (рис. 1.2).

Оскільки з різних причин виникають чинники, що впливають на фінансову стійкість, то при виборі методів управління ними необхідно це врахувати. Якщо зовнішні чинники, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією об'єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності підприємства, то внутрішнім чинникам властивий високий ступінь керованості, а характер їх зміни безпосередньо залежить від організації роботи самого підприємства. Отже, вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на фінансову стійкість підприємства може бути різним, яким потрібно і можливо управляти в певних межах.

За рівнем виникнення виділяють внутрішні та зовнішні чинники.

Залежно від ступеня їх значущості виділяють чинники I рівня (базові), II рівня (похідні) та III рівня (деталізуючі).

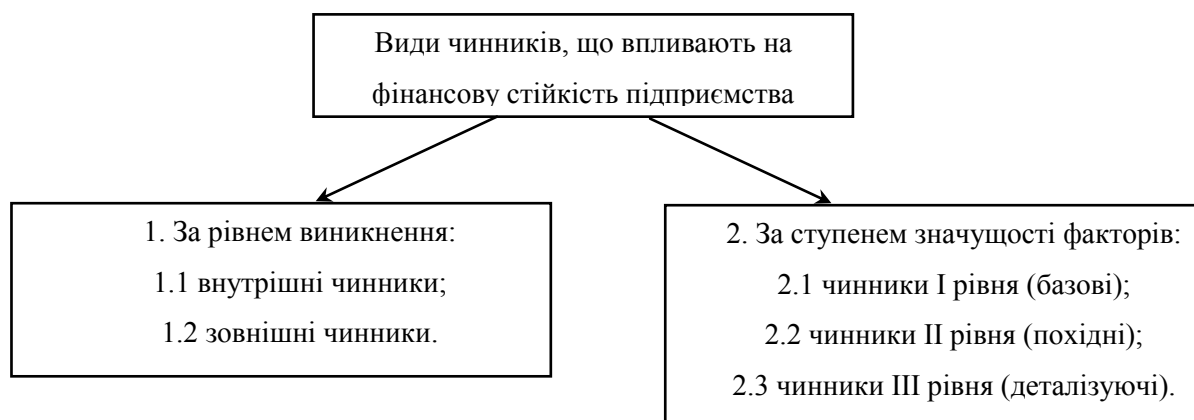

Рис. 1.2 Види чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства

За складом та ступенем значущості чинники, що впливають на фінансову стійкість, можна охарактеризувати так:

Чинники I рівня – це узагальнюючі (базові) чинники, які є результатом впливу чинників II і III рівнів і водночас виступають генератором взаємодії більш дрібних чинників.

До чинників I рівня відносять:

- фазу економічного розвитку системи;
- стадію життєвого циклу підприємства.

Фаза економічного циклу розвитку економічної системи є базовим зовнішнім чинником, що впливає на фінансову стійкість підприємства. Залежно від фази економічного розвитку системи будуть різними темпи реалізації продукції, виробництва, їх співвідношення, рівень інвестицій підприємства у товарні запаси, доходів підприємства та населення. Так, у період економічної кризи темпи реалізації продукції відстають від темпів її виробництва, зменшуються інвестиції в товарні запаси, що, в свою чергу, призводить до ще більшого скорочення збуту за одночасного зменшення доходів підприємств і рівня доходів населення. Отже знижується ліквідність підприємств та їх платоспроможність, що неодмінно негативно відбивається на ступені фінансової стійкості підприємства.

Другим базовим чинником I рівня виступає стадія життєвого циклу підприємства. Вона є основоположним чинником при визначенні загально-економічної мети діяльності підприємства, для досягнення якої будуть спрямовані всі інші його стратегії (стратегія управління обсягами діяльності, стратегія управління власним та позиковим капіталом, фінансова стратегія). На рівні підприємства необхідно велику увагу приділяти з'ясуванню специфіки кожної окремої стадії його розвитку, оскільки специфіка кожної окремої стадії розвитку підприємства буде визначати також потенційні його можливості щодо забезпечення обсягів діяльності, а отже, величини прибутку, формування приросту активів та їх фінансування за рахунок окремих видів джерел, зокрема власними фінансовими ресурсами у необхідному обсязі з метою

самофінансування, і разом з цим опосередковано формуватиме певний ступінь фінансової стійкості та стабільності фінансової діяльності підприємства.

Чинники II рівня – похідні. Вони є результатом дії основоположних (базових) чинників (фази економічного розвитку системи та стадії життєвого циклу підприємства). До складу чинників II рівня (похідних) належать:

- середній рівень доходів населення;
- демографічна ситуація;
- соціальна політика держави;
- податкова політика держави;
- грошово-кредитна політика;
- амортизаційна політика;
- загальний рівень стабільності;
- стратегія управління обсягами діяльності;
- стратегія управління активами;
- стратегія управління капіталом;
- стратегія управління грошовими потоками.

Чинники II рівня бувають як зовнішніми, так і внутрішніми. Зовнішні чинники II рівня – це такі, вплив яких пов'язаний з характером державного регулювання (податкова, грошово-кредитна, амортизаційна, соціальна, демографічна політика тощо). Від ступеня відповідності видів, напрямів, методів цього регулювання і фази економічного циклу залежатиме характер та глибина впливу деталізуючих чинників, або чинників III рівня.

До внутрішніх похідних факторів другого рівня, що забезпечують фінансову стійкість, належать стратегія управління обсягами діяльності підприємства, політика управління його активами, власним і позиковим капіталом. Розроблена стратегія передбачає загальну потребу в активах, їх оптимальну структуру при одночасному визначенні джерел фінансування цієї потреби та оптимізації структури капіталу, що, в свою чергу, є гарантом досягнення ефективної пропорційності між коефіцієнтом фінансової прибутковості та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства. Досягнення

необхідної пропорційності між коефіцієнтом прибутковості та коефіцієнтом фінансової стійкості має бути основною метою підприємства, оскільки це один із чинників, який сприяє максимізації його ринкової вартості.

Чинники III рівня – є деталізуючими. За допомогою їх з'ясовують і деталізують механізм впливу на фінансовий стан підприємства похідних чинників. До чинників III рівня (деталізуючих) відносять:

- середній рівень доходів населення;
- рівень конкуренції;
- рівень інфляції;
- склад та структуру активів;
- стратегію управління власними фінансовими ресурсами та позиковим капіталом;
- стратегію управління ризиком.

Вплив чинників III рівня на фінансову стійкість є різним. Тому за їх значущістю одним із найважливіших внутрішніх чинників фінансової стійкості є оптимізація складу та структури активів підприємства. Аналогічним за своїм впливом є також правильний вибір стратегії управління активами. Значною мірою фінансова стійкість підприємства залежить від якості політики управління поточними активами, від того, який загальний обсяг оборотних коштів має підприємство, який розмір запасів та активів у грошовій формі. При зменшенні виробничих запасів та зростанні ліквідних активів підприємство може отримувати більший обсяг прибутку за рахунок залучення в оборот додаткових коштів, однак разом з цим виникає ризик неплатоспроможності підприємства. Оптимізація управління поточними активами полягає в тому, щоб забезпечити достатньо високий рівень прибутковості активів при одночасній мінімізації ризику втрати платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості.

Другим за своєю значущістю внутрішнім чинником III рівня є стратегія управління капіталом – оптимізація складу та структури джерел фінансування активів, власних фінансових ресурсів, а також правильний вибір політики

управління ними. Із збільшенням обсягу власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел збільшуються також потенційні можливості підприємства. Важливим є як загальний розмір прибутку, так і структура його розподілу, а саме та частка, яка спрямовується на реінвестиційні цілі.

Отже, політика розподілу та використання прибутку є одним із основних внутрішніх деталізуючих чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

На фінансову стійкість підприємства значний вплив мають кошти, що додатково мобілізуються на ринку позичкового капіталу. Збільшення позикового капіталу, з одного боку, приводить до зростання прибутковості власного капіталу, а з другого – надмірне зростання частки позикового капіталу призводить до зниження фінансової стійкості підприємства, зростання ризику втрати платоспроможності та фінансової незалежності. Отже, у цьому зв'язку особливо важливим є чинник умілого використання ефекту фінансового левериджу і забезпечення оптимізації структури капіталу підприємства.

Вплив зовнішніх чинників III рівня на фінансову стійкість особливо зростає на стадії економіки кризового періоду. З фінансовою стійкістю підприємства тісно пов'язаний обсяг платоспроможного попиту населення, оскільки зростання обсягу попиту є стимулом до розширення обсягу його діяльності. Останнє потребує зростання активів підприємства, що в свою чергу, обумовлює необхідність пошуку додаткових джерел фінансування цього приросту. Залучення додаткових джерел фінансування призводить до структурних змін у складі джерел фінансування активів, а отже, відповідно впливає на ступінь фінансової стійкості підприємства.

Падіння платоспроможного попиту, яке характерне для кризового періоду функціонування економіки, призводить до загострення конкурентної боротьби та підвищення рівня конкуренції на ринках різних типів. Гострота конкурентної боротьби – не менш важливий зовнішній чинник фінансової стійкості, оскільки така боротьба призводить до кон'юктурних змін на товарних, ресурсних та фінансових ринках, що, в свою чергу, є причиною змін цін на продукцію

підприємства (що впливає на можливі обсяги реалізації), на матеріальні ресурси (що змінює витрати на виробництво та реалізацію), на фінансові ресурси (що відбивається на можливості залучення підприємством позикових коштів). Всі ці зрушення відразу відбиваються (позитивно чи негативно – залежно від характеру змін зовнішніх чинників) на ступені фінансової стійкості підприємства.

Зовнішнім фактором третього рівня, що впливає на фінансову стійкість, є рівень інфляції. Порівняно із стабільним етапом розвитку в умовах економічної кризи зростає вплив інфляції, що негативно відбивається на ступені фінансової стійкості підприємства, оскільки зменшується обсяг його чистого прибутку. Це призводить до зниження обсягу власних фінансових ресурсів, які формуються за рахунок внутрішніх джерел. Зменшення власних фінансових ресурсів підприємств при стабільній чи зростаючій потребі в ресурсах обумовлює необхідність їх запозичення у значно більших обсягах, а це означає, що ціна на позикові ресурси зростатиме, ускладнюватиметься можливість їх використання для збільшення прибутковості власного капіталу, внаслідок чого зросте вартість капіталу підприємства. Все це в сукупності сприяє зниженню ринкової вартості підприємства.

1.3. Показники оцінки фінансової стійкості та методика їх розрахунків

Фінансова стійкість – це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Розглянемо наступні коефіцієнти, які можна використати для аналізу довгострокової платоспроможності підприємства:

- коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу;
- співвідношення позикового і власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості за кредитами.

Чим вище значення коефіцієнта концентрації власного капіталу, тим більш фінансово стійке, стабільне і незалежне від кредиторів підприємство. Якщо його значення дорівнює 1 (або 100 %), це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

Згідно з методикою № 81 і Методикою № 22 підприємство вважається фінансово стійким за умови, що частина власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів підприємства становить не менше 50 %.

Хочемо звернути увагу також на П(С)БО 5, відповідно до якого заповнюється форма фінансової звітності “Звіт про власний капітал”. Показники, наведені у Звіті, можна використовувати для аналізу динаміки структури власного капіталу.

Чим нижчий показник концентрації позикового капіталу, тим менша заборгованість підприємства, тим стійкіше його положення. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства.

Існують два основні підходи до визначення фінансової стійкості. Згідно з першим, фінансову стійкість компанії можна зрозуміти на основі визначення співвідношення позикового та власного капіталу. Згідно з другим підходом, підприємство є фінансово стійким, якщо у нього достатньо власних оборотних активів.

Також говорячи про довгострокову перспективу розвитку компанії, слід пам'ятати, що фінансова стійкість залежить і від співвідношення доходів та витрат. Навіть якщо в компанії є певні проблеми із поточною платоспроможністю, у майбутньому позитивний фінансовий результат

дозволить збалансувати вхідні та вихідні грошові потоки, що зробить компанію фінансово стійкою. З цього слідує, що висока рентабельність компанії позитивно впливає на здатність компанії проводити стабільну діяльність.

Значний вплив на фінансову стійкість має також розмір позикового капіталу по відношенню до власного капіталу або загальної суми фінансових ресурсів. Компанія може стабільно функціонувати в умовах високої фінансової залежності від коштів кредиторів. Проте зміна ринкової ситуації, інші негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища можуть призвести до того, що компанія не зможе відповісти за процентними зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо повернення тіла кредиту. Тому висока частка зобов'язань створює загрози фінансовій стійкості компанії у середньо- та довгостроковій перспективах.

Фінансову стійкість підприємства оцінюють за допомогою абсолютних і відносних показників. За абсолютний показник фінансової стійкості приймають наявність власних оборотних коштів.

Цей розрахунковий показник показує, яка сума поточних активів сформована за рахунок власного капіталу. При цьому наявність власного оборотного капіталу в кожний конкретний період часу буде характеризувати фінансову залежність підприємства та його стан.

Крім абсолютних показників оцінки фінансової стійкості підприємства виділяють три методичних підходи щодо визначення фінансової стійкості:

- а) коефіцієнтний;
- б) агрегатний;
- в) інтегральний.

Сутність коефіцієнтного підходу оцінки фінансової стійкості підприємства полягає в обчисленні та аналізі низки фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за допомогою фінансових коефіцієнтів є найбільш поширеним. При використанні коефіцієнтного підходу кількість фінансових коефіцієнтів коливається від одного до шістнадцяти і більше. Зокрема, Положенням про порядок здійснення

аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженим Наказом Мінфіну України та Фонду державного майна України від 26 січня 2001 р. № 49/121, визначено лише чотири коефіцієнти фінансової стійкості, хоча практикою доведено доцільність брати не менш як сім.

Так аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюють за даними Балансу підприємства. Проведений аналіз характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, суть фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності.

При проведенні аналізу фінансового стану підприємства на перший план виходить проблема вибору методики, на основі якої здійснюється розрахунок основних показників оцінки фінансової стійкості і платоспроможності, а також інтерпретація показників.

На нашу думку, так як в фінансовому менеджменті розповсюджені наступні групи аналітичних фінансових коефіцієнтів: коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства; коефіцієнт платоспроможності (ліквідності) підприємства; коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнти оцінки оборотності капіталу; коефіцієнти оцінки рентабельності і т.д., то застосування цього виду аналізу складає сутність фінансового аналізу.

Інтегральний фінансовий аналіз дозволяє отримати найбільш глибоку мануфактурну оцінку умов формування окремих агрегованих фінансових показників. В фінансовому менеджменті найбільше поширення отримали наступні системи інтегрального фінансового аналізу [3].:

Дюпонівська система інтегрального аналізу ефективності використання активів підприємства. Ця система, яку розробила фірма Дюпон США, передбачає поділ показника коефіцієнта рентабельності активів на ряд окремих фінансових коефіцієнтів його формування, взаємопов'язаних в єдиній системі.

В основі цієї системи аналізу лежить “Модель Дюпона”, відповідно до якої коефіцієнт рентабельності активів, що використовує підприємство являє собою добуток коефіцієнта рентабельності реалізації продукції на коефіцієнт обертання (кількість оборотів) активів [38].:

$$P_A = P_{rp} * KO_A, \quad (1.4)$$

Де P_A – коефіцієнт рентабельності активів;

P_{rp} – коефіцієнт рентабельності реалізації продукції;

KO_A - коефіцієнт обертання (кількість оборотів) активів

Метод "Дюпон" заснований на аналізі співвідношень, що утворюють коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу (Return on Equity, чи ROE):

$$ROE = \frac{NI}{CE}, \quad (1.5)$$

де NI (Net Income) - чистий прибуток

CE (Common Equity) - акціонерний капітал підприємства.

Існує кілька версій методу, що відрізняються ступенем деталізації.

1. Двухчленна версія:

$$ROE = \frac{NI}{CE} = \frac{NI}{TA} * \frac{TA}{CE}, \quad (1.6)$$

де TA (Total Assets) - сумарні активи підприємства

Інакше можна записати: $ROE = ROA * LR$

де ROA (Return on Assets) - прибутковість активів

LR (Leverage Ratio) - коефіцієнт фінансового важеля

2. Тричленна версія:

$$ROE = \frac{NI}{CE} = \frac{NI}{TA} * \frac{TA}{CE}, \quad (1.7)$$

де NS (Net Sales) - чистий (без урахування ПДВ, податків з обороту і податків із продажів) обсяг реалізації

Інакше можна записати: $ROE = NPM * AT * LR$

де NPM (Net Profit Margin) - рентабельність

AT (Asset Turnover) - оборотність активів

3. П'ятичленна версія

$$ROE = \frac{NI}{CE} = \frac{NI}{EBT} * \frac{EBT}{EBIT} * \frac{EBIT}{NS} * \frac{NS}{TA} * \frac{TA}{CE}, \quad (1.8)$$

де EBT (Earnings before Taxes) - прибуток до сплати податків

EBIT (Earnings before Interest and Taxes) - прибуток до сплати відсотків і податків

Інакше можна записати: $ROE = TB * IB * OM * AT * LR$

де TB (Tax Burden) - податковий тягар

IB (Interest Burden) - тягар відсотків

OM (Operating Margin) - операційна рентабельність

На нашу думку, за допомогою такої матриці можна виявляти основні резерви подальшого підвищення рентабельності активів підприємства – збільшити рентабельність реалізації продукції; прискорити обертання активів; використовувати обидва напрямки. Концепція інтегрування об'єктно-орієнтовального аналізу прибутку, розроблена фірмою “Модерн Софт” (США) базується на використанні комп'ютерної техніки і спеціального пакету прикладних програм. Основною цією концепції являється представлення моделі формування прибутку підприємства в вигляді сукупності взаємодіючих первинних фінансових блоків, які моделюють клас елементів, що безпосередньо формує суму прибутку. Користувач сам визначає систему таких блоків і класів, виходячи із специфіки господарської діяльності підприємства, щоб в відповідності з бажаним ступенем деталізації представити в цій моделі всі ключові елементи формування прибутку. Після побудови моделі користувач наповнює всі блоки кількісними характеристиками відповідно до звітної інформації по підприємству [18].

Інтегральна система портфельного аналізу. Цей аналіз базується на використанні “портфельної теорії”, відповідно до якої рівень прибутковості портфелю фондових інструментів, які порівнюються відносно рівня ризику портфеля (система “прибуток-ризик”). В відповідності з цією теорією можна за рахунок формування “ефективного портфеля” знизити рівень портфельного ризику і відповідно підвищити співвідношення рівня прибутковості та ризику. Процес аналізу та підбору цінних паперів і складає основу використання цієї інтегральної теорії [31].

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;
- платоспроможністю підприємства (його потенційною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами);
- часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування.[24].

Наведеним критеріям відповідає сукупність абсолютних і відносних показників фінансової стійкості, де враховані нормативні вимоги щодо характеристики фінансового стану підприємства.

Розглянемо абсолютні показники фінансової стійкості. Вартість запасів (З) порівнюється з послідовно поширюваним переліком таких джерел фінансування: власні обігові кошти (ВОК), власні обігові кошти і довгострокові кредити та позики (ВОК+ $K^Д$); власні обігові кошти, довгота короткострокові кредити і позики (ВОК+ $K^Д$ + K^K). Згідно з цим сума власних обігових коштів визначається як різниця між власним капіталом (ВК) та вартістю необоротних активів (НА), на покриття якої насамперед спрямовується власний капітал, тобто

$$ВОК = ВК - НА \quad (1.9)$$

Наявність власних обігових коштів, тобто додатне значення ВОК - мінімальна умова фінансової стійкості.

Загальноприйнятою формулою визначення власних обігових коштів (інші назви цього показника - робочий капітал; капітал, що функціонує) є різниця між оборотними активами підприємства та його короткостроковими зобов'язаннями, або різниця між сумою власного капіталу і довгострокових зобов'язань та необоротними активами. Отже, власні обігові кошти є частиною обігових коштів, яка фінансується за рахунок власних коштів та довгострокових зобов'язань. При цьому останні прирівнюються до власних коштів, хоча вони не є такими.[43].

Для визначення типу фінансової стійкості розмір власних обігових коштів розраховують як різницю між власним капіталом і необоротними активами.

Відповідно до забезпеченості запасів згаданими варіантами фінансування можливі чотири типи фінансової стійкості.

1. Абсолютна стійкість - для забезпечення запасів (З) достатньо власних обігових коштів; платоспроможність підприємства гарантована:

$$З < ВОК \quad (1.10)$$

2. Нормальна стійкість - для забезпечення запасів крім власних обігових коштів залучаються довгострокові кредити та позики; платоспроможність гарантовано:

$$З < ВОК + K^Д \quad (1.11)$$

3. Нестійкий фінансовий стан - для забезпечення запасів крім власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик залучаються короткострокові кредити та позики; платоспроможність порушена, але є можливість її відновити:

$$З < \text{ВОК} + K^Д + K^K \quad (1.12)$$

4. Кризовий фінансовий стан - для забезпечення запасів не вистачає "нормальних" джерел їх формування; підприємству загрожує банкрутство.

$$З > \text{ВОК} + K^Д + K^K \quad (1.13)$$

Для визначення типу фінансової стійкості підприємство за даними балансу складає агрегований баланс, позиції, активи і пасиви якого за ступенем агрегації відповідають меті аналізу. Далі проводять аналіз фінансової стійкості підприємства за даними агрегованого балансу. Розрахунок фінансової стійкості в днях для першого типу фінансової стійкості провадиться по наступній формулі:

$$(\text{ВОК} - З) * T / N, \quad (1.14)$$

де Т - величина аналізованого періоду (для року 365 днів);

N - виручка від реалізації.

Другому класу відповідають нормальні обмеження

$(K_2 \geq 1 \text{ і } K_1 < 1)$.

Запас стійкості цього типу в днях розраховується як

$$(\text{ВОК} + K^Д - З) * T / N, \quad (1.15)$$

Третій клас платоспроможності привласнюється підприємству, якщо

$(K_1 < 1, K_2 < 1 \text{ і } K_3 \geq 1)$.

Запас стійкості цього типу в днях розраховується як

$$(\text{ВОК} + K^Д + K^K - З) * T / N, \quad (1.16)$$

Четвертий клас привласнюється підприємству, якщо всі три коефіцієнти менше одиниці.

Забезпеченість запасів джерелами формування є сутністю фінансової стійкості, її зовнішнім проявом, а наслідком є платоспроможність (ліквідність).

Поряд з абсолютними показниками фінансової стійкості доцільно розраховувати сукупність відносних аналітичних показників - коефіцієнтів ліквідності. Основними з них є коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності.[6].

Знаменник в усіх наведених показників один і той самий - поточні пасиви, тобто термінові невідкладні зобов'язання. Аналітик поступово зменшує розмір чисельника до абсолютно ліквідного (грошові кошти).

Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття, загальної платоспроможності)

$$Кл.п. = \frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні пасиви}} = \frac{ПА}{ПП} \quad (1.17)$$

Значення Кл.п. показує, скільки грошових одиниць обігових коштів припадає на кожну грошову одиницю короткострокових, тобто невідкладних зобов'язань. Критичне значення Кл.п. = 1. Значення Кл.п. =1-1,5 свідчить про те, що підприємство вчасно ліквідовує борги.

Коефіцієнт ліквідності швидкої

$$Кл.ш. = \frac{\text{Поточні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні пасиви}} = \frac{ПА - З}{ПП} \quad (1.18)$$

Коефіцієнт ліквідності абсолютної

$$Кл.а. = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні пасиви}} = \frac{К}{ПП} \quad (1.19)$$

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинно перебувати в межах 0,2, - 0,35. Коефіцієнт характеризує здатність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість.

Оцінювання ринкової стійкості підприємства.

Ринкова стійкість визначається показниками, що характеризують рентабельність підприємства, ефективність менеджменту, ділову активність, інвестиційну діяльність, дивідендну політику тощо.

Відповідно до стандартів фінансової звітності показники, які характеризують фінансову стійкість підприємства, відображають напрямок фінансової діяльності підприємства. За визначенням, це діяльність, яка зумовлює зміни розміру і складу власного і позикового капіталу підприємства.

За критерієм вартості залучення капіталу, а також ураховуючи позитивний вплив фінансового важеля, підприємству було б вигідно формувати свої активи насамперед за рахунок позикових коштів. Проте якщо величина позикових коштів значно перевищує власні, підприємству загрожує банкрутство, оскільки позичальники можуть водночас виставити вимоги щодо повернення боргів. Співвідношення між власними і позиковими коштами визначає наперед фінансову стійкість підприємства у довгостроковому плані. Підприємство з не ризиковим співвідношенням впевненіше почувається на ринку капіталу за рахунок додаткової емісії акцій, облігацій або кредитів банків. На практиці використовують сукупність показників для аналізу фінансової стійкості підприємства з погляду структури джерел фінансування [12].

1. Коефіцієнт автономії (незалежності), або коефіцієнт концентрації власного капіталу,

$$K_{авт} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}} = \frac{ВК}{П} \quad (1.20)$$

Коефіцієнт характеризує частку власників підприємства в загальній сумі авансованих коштів. Що більше значення цього показника, то більшою є фінансова стійкість підприємства і незалежність його від кредиторів. У загальній сумі фінансових ресурсів частка власного капіталу не повинна бути меншою від 50 %, тобто $K_{авт.} > 0,5$.

Мінімальне значення коефіцієнта $K_{авт.} = 0,5$ свідчить про те, що всі зобов'язання підприємства можуть бути покриті власними коштами.

Доповненням до цього показника є коефіцієнти концентрації залученого (позичкового) капіталу — їх сума має дорівнювати 1 (або 100%). Щодо рівня залучення позичених коштів у зарубіжній практиці існують різні думки. Найбільш поширено таку: частка власного капіталу має бути не меншою за 0,6 (60%). У підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори вкладають охочіше кошти, скільки воно з більшою ймовірністю може погасити борги за рахунок власних коштів. Проте це не скрізь так: японським компаніям, наприклад, властива висока частка залученого капіталу (до 80%). А значення цього показника в Японії в середньому на 58% вище, ніж, наприклад, в американських корпораціях. Це пояснюється тим, що інвестиції там мають різну природу: у США основний потік інвестицій надходить від населення, в Японії — від банків. Високе значення коефіцієнта концентрації залученого капіталу свідчить про велику міру довіри до корпорації з боку банків, а значить, і про фінансову надійність. Низьке значення цього коефіцієнта свідчитиме про неспроможність отримати кредити в банку, що є певною пересторогою для інвесторів і кредиторів.

2. Коефіцієнт фінансової залежності

$$K_{ф.з.} = \frac{\text{Пасиви}}{\text{Власний капітал}} = \frac{П}{ВК} \quad (1.21)$$

Цей показник обернений до коефіцієнта автономії. Збільшення Кф.з. у часі свідчить про підвищення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і навпаки. Якщо Кф.з. = 1, підприємство не має позик.

3. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів доповнює коефіцієнт автономії.

Якщо нормальне мінімальне значення Кавт. = 0,5, то нормальне співвідношення залучених і власних коштів Кз/в = 1.

$$K_{з/в} = \frac{\text{Залучені кошти}}{\text{Власний капітал}} = \frac{ЗК}{ВК} \quad (1.22)$$

Значення Кз/в показує скільки позикових коштів припадає на 1 гривню власного капіталу. Збільшення значення цього показника в часі свідчить про деяке зниження фінансової стійкості, і навпаки.

4. Коефіцієнт мобільності.

За умов збереження мінімальної фінансової стабільності підприємств Кз/в має бути обмежений зверху значенням співвідношення вартості оборотних і необоротних активів.

$$K_{моб} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Необоротні активи}} = \frac{ОА}{НА} \quad (1.23)$$

5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу

$$K_{ман} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Власний капітал}} = \frac{ВОК}{ВК} \quad (1.24)$$

Значення Км показує частку власного капіталу, що використовується для фінансування поточної діяльності підприємства. Збільшення значення цього коефіцієнта позитивно характеризує зміни у фінансовому стані підприємства,

оскільки свідчить про збільшення можливості вільно маневрувати власними коштами. Значення цього показника може змінюватися залежно від структури капіталу і галузевої належності підприємства (норматив — 0,4.. 0,6).

6. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів

$$K_{\text{зап}} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Запаси}} = \frac{\text{ВOK}}{З} \quad (1.25)$$

Нормальне значення цього відносного показника, що було отримане на основі статистичного узагальнення господарської практики, становить 0,6-0,8.

7. Коефіцієнт виробничих фондів.

Визначається відношенням балансової вартості виробничих фондів (основних коштів, виробничих запасів та незавершеного виробництва) до підсумку балансу:

$$K_{\text{вф}} = \frac{\text{Виробничі фонди}}{\text{Активи}} = \frac{\text{ВФ}}{А} \quad (1.26)$$

За даними господарської практики нормальне значення $K_{\text{вф}} \geq 0,5$. Якщо показник менший від нормального значення, слід вжити заходів щодо поповнення майна виробничого призначення, залучивши для цього додатково власні кошти або довгострокові кредити.

8. Для характеристики структури джерел коштів слід використовувати також спеціальні показники, що відбивають різноманітні тенденції у зміні окремих груп джерел. Насамперед це коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів.

$$K_{\text{дз}} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Власний капітал}} = \frac{\text{ДЗ}}{\text{ДЗ} + \text{ВК}} \quad (1.27)$$

Значення Кдз показує частку довгострокових позик у сукупних стабільних джерелах фінансування. Цей показник дає змогу приблизно визначити частку позикових коштів при фінансуванні капітальних вкладень. Збільшення значення цього коефіцієнта свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів, тобто про погіршення його фінансової стійкості.[39].

9. Коефіцієнт структури довгострокових вкладень

$$K_{сдв} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Необоротні активи}} = \frac{ДЗ}{НА} \quad (1.28)$$

Цей коефіцієнт показує, яка частка необоротних активів профінансована чужими коштами, тобто не належить підприємству. Показник розраховують, припустивши, що довгострокові позики використовують для фінансування основних засобів, капітальних вкладень та інших необоротних активів.

10. Коефіцієнт короткострокової заборгованості

$$K_{кз} = \frac{\text{Короткострокові зобов'язання}}{\text{Зобов'язання}} = \frac{Зк}{Зоб} \quad (1.29)$$

11. Коефіцієнт автономії джерел формування запасів

$$K_{аз} = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Підсумок основних джерел формування запасів}} = \frac{ВОК}{ВОК + K^Д + K^K} \quad (1.30)$$

12. Коефіцієнт кредиторської заборгованості

$$K_{крз} = \frac{\text{Кредиторська заборгованість}}{\text{Зобов'язання}} = \frac{КЗ}{Зоб} \quad (1.31)$$

13. Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю

$$K_{\text{дк}} = \frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Кредиторська заборгованість}} = \frac{ДЗ}{КЗ} \quad (1.32)$$

Зазначимо, що не існує єдиних однозначних критеріїв для розглянутих показників. Багато залежить від галузі, ринкової ситуації та репутації підприємства (неплатежів, порушення фінансової дисципліни). Загальною вимогою з боку кредиторів є обережність стосовно збільшення частки позикового капіталу підприємств; вони віддають перевагу тим, у кого велика частка власного капіталу. Власники підприємства, навпаки, схильні підвищувати частку позикових коштів, але в межах припустимого ризику, щоб не втратити фінансової стійкості.[31].

Аналіз фінансової стійкості за критерієм ступеня покриття запасів стабільними джерелами фінансування, а також за критеріями показників платоспроможності та ринкової стійкості показників грошового потоку дає змогу дістати повне уявлення про поточний та очікуваний рівні фінансової стійкості як найважливіші показники фінансового стану підприємства.[39].

Для більш детального аналізу фінансової стійкості можна застосовувати й інші показники:

Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами розраховують як відношення власних оборотних коштів до всієї величини оборотних коштів:

$$\frac{(\text{розділ 2 активу балансу}) - (\text{розділ пасиву "Поточні зобов'язання"})}{\text{розділ 2 активу балансу}} \quad (1.33)$$

Мінімальне значення цього показника — 0,1. Коли показник опускається за це значення, то структура визнається незадовільною, а підприємство — платоспроможним. Збільшення величини показника свідчить про непоганий фінансовий стан підприємства і його спроможність проводити незалежну

фінансову політику.

Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів розраховується як відношення необоротних коштів до власного капіталу:

$$\frac{\text{розділ 1 активу балансу}}{\text{розділ 1 пасиву}} \quad (1.34)$$

Він характеризує рівень забезпечення необоротних активів власними коштами. Приблизне значення цього показника — 0,5 - 0,8. Якщо показник має значення менше за 0,5, то це свідчитиме про те, що підприємство має власний капітал в основному для формування оборотних коштів, що, як правило, розцінюють негативно. За значення цього показника більшому за 0,8 роблять висновки про залучення довгострокових позик і кредитів для формування частини необоротних активів, що є цілком виправданим для будь-якого підприємства.

Коефіцієнт відношення виробничих активів і вартості майна:

$$\frac{\text{виробничі активи (ОЗ, вир. запаси, нез. вир – во) + розділ 3 активу (витрати майб. пер.)}}{\text{балансова вартість майна}} \quad (1.35)$$

Мінімальне нормативне значення цього показника 0,5.

Вищий показник свідчить про збільшення виробничих можливостей підприємства.

Коефіцієнт окупності відсотків за кредити:

$$\frac{\text{чистий прибуток + витрати на виплату відсотків}}{\text{витрати на виплату відсотків за кредити}} \quad (1.36)$$

Він показує, скільки разів протягом року підприємство заробляє кошти для оплати відсотків і характеризує рівень захищеності кредиторів. Цей коефіцієнт має бути не меншим за 3.

Для оцінки фінансової стабільності підприємства використовують також коефіцієнти стабільності економічного зростання і чистої виручки. Для цих показників нормативів не встановлено.

Коефіцієнт стабільності економічного зростання розраховують як відношення різниці між чистим прибутком (П) і дивідендами, що їх виплачено акціонерам (ДА), до власного капіталу (ВК):

$$K_{\text{сез}} = \frac{\text{П} - \text{ДА}}{\text{ВК}} \quad (1.37)$$

Розрахований коефіцієнт економічного зростання порівнюють із коефіцієнтом за попередній звітний період, а також з аналогічними підприємствами. Цей коефіцієнт характеризує стабільність одержання прибутку, який залишається на підприємстві для його розвитку та створення резерву.

Якщо цей коефіцієнт становитиме, наприклад 0,185 то це означає, що прибуток у розмірі 18,5% власного капіталу за рік направлено на розвиток і створення резервів підприємства.

Коефіцієнт чистої виручки розраховують як відношення суми чистого прибутку та амортизаційних відрахувань до виручки від реалізації, продукції і послуг.

Показники чистого прибутку на одну акцію розраховують як відношення чистого прибутку до кількості акцій;

дивідендів на одну акцію — як відношення суми дивідендів, виплачених акціонерам, до кількості акцій;

дивідендів на одну акцію до ринкового курсу акцій — як відношення суми дивідендів, виплачених акціонерам на одну акцію, до ринкового курсу акцій.

Уже із самої методики визначення коефіцієнтів випливає, що аналіз коефіцієнтів - це знаходження співвідношення між двома окремими

показниками. Як бачимо, коефіцієнтів багато але всі їх можна об'єднати в 5 груп за характеристиками:

- а) можливості погашення поточних зобов'язань.
- б) руху поточних активів;
- в) власного капіталу;
- г) результатів основної діяльності;
- д) інформації про ринкові ситуації.

Методика аналізу названих вище коефіцієнти полягає в основному, у порівнянні:

фактичних коефіцієнтів поточного року з торішніми, а також з коефіцієнтами за кілька звітних періодів;

фактичних коефіцієнтів з нормативними (щоправда, користувачі фінансових звітів рідко коли можуть це зробити);

фактичних коефіцієнтів підприємства з показниками конкурентів (дані беруться з фінансових звітів, що подаються у фінансові статистичні органи);

фактичних коефіцієнтів із галузевими показниками.[3].

У подальшому в даній роботі доцільно, на нашу думку, використовувати наступні основні методи визначення фінансової стійкості підприємства: горизонтальний, вертикальний, порівняльний та аналіз коефіцієнтів, що були розглянуті раніше.

З оглядом на різноманіття фінансових процесів, множинність показників фінансової стійкості, розходження в рівні їх критичних оцінок, ступіні відхилень від них фактичних значень коефіцієнтів і виникаючі при цьому складності в оцінці фінансової стійкості організації, деякі з зарубіжних і вітчизняних аналітиків рекомендують проводити інтегральну бальну оцінку фінансової стійкості. Сутність такої методики складається в класифікації організації за рівнем ризику, тобто будь-яка організація, що аналізується, може бути віднесена до визначеного класу в залежності від набраної кількості балів, виходячи з фактичних значень показників фінансової стійкості (Додаток Д)[39].

I клас – організація, чиї кредити і зобов'язання підкріплені інформацією, що дозволяє бути упевненим в поверненні кредитів і виконанні інших зобов'язань відповідно до договорів і запасу на помилку.

II клас – організація, що демонструє деякий рівень ризику по заборгованості і зобов'язанням і демонструє визначену слабкість фінансових показників і кредитоспроможності. Ці організації ще не розглядаються як ризикові.

III клас – це проблемні організації. Навряд чи існує погроза втрати коштів, але повне одержання відсотків, виконання зобов'язань, представляється сумнівним.

IV клас – це організації особливої уваги, тому що є ризик при взаємовідносинах з ними.

V клас – організації найвищого ризику, практично неплатоспроможні.

Підсумкові значення показників оформлюються у виді таблиці 1.1, з якої можна визначити тип фінансового стану підприємства (до якого з класів відноситься дане підприємство).

На нашу думку, бальна система оцінки фінансового стану дає наочне уявлення про фінансовий стан підприємства в динаміці, є можливість порівняння групи підприємств. При цьому за допомогою вказаних значень коефіцієнтів та бальних оцінок за них одразу видно, за рахунок яких саме факторів відбулося зниження чи підвищення загальної оцінки підприємства.

Таким чином, на наш погляд, аналіз фінансової стійкості підприємства є важливим елементом фінансового менеджменту і аудиту. Користувачі фінансових звітів підприємств і фірм використовують методи аналізу для прийняття управлінських рішень, спрямованих на подальше збільшення прибутковості, виявлення причин збитковості, а також забезпечення стабільного фінансового стану.

Дослідивши основні методи і критерії визначення фінансової стійкості організації, ми вважаємо, що для цілей аналізу фінансової стійкості об'єкту дослідження найбільш придатна модель оцінки фінансової стійкості за

критерієм стабільності джерел покриття запасів, а поряд з абсолютними показниками фінансової стійкості доцільно розраховувати сукупність відносних аналітичних показників – коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, ринкової стійкості.

Вибір цих методів пояснюється тим, що вони проводяться на основі відкритої публічної звітності підприємств і потребують закритих даних внутрішньої звітності.

Це повинно доповнюватись використанням наступних основних методів фінансового аналізу підприємства: горизонтальний, вертикальний, порівняльний та аналіз коефіцієнтів, що були розглянуті раніше, а для узагальнення отриманої картини фінансового стану підприємства - інтегральну бальну оцінку фінансової стійкості.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТЗОВ «ІНТЕРЛІНК»

2.1. Аналіз показників фінансової стійкості ТЗОВ «Інтерлінк» за 2013-2017рр.

ТЗОВ «Інтерлінк» є підприємством целюлозно-паперової промисловості. Місцезнаходження підприємства – Україна, Львівська обл., Львів, вул. Генерала Чупринки 58а.

Основними видами продукції, що випускається підприємством, є технічний папір і картон, та різні види шпалер. ТЗОВ «Інтерлінк» постійно удосконалює і розвиває свою продукцію, надаючи її і українському споживачу. Сегмент ринку, на якому працює підприємство завжди буде мати сприятливу кон'юнктуру, що визначається постійним зростанням попиту і прибутковістю діяльності.

Для визначення типу фінансової стійкості підприємства ТЗОВ «Інтерлінк» послідовно проведемо його аналіз за період 2013 – 2017 рр. При цьому використаємо дані фінансової звітності підприємства та врахуємо значення індексу інфляції, що склав у 2013 році 120,0 %, у 2017 році – 106,1% [44].

Складемо на основі річної звітності підприємства агрегований баланс підприємства за 2013 рік.

Таблиця 2.1

Агрегований баланс ТЗОВ «Інтерлінк» у 2013 році, тис. грн.

Актив	Станом на 01.01.13	Станом на 31.12.17	Темпи приросту	
			абсолютні	відносні, %
1	2	3	4	5
Необоротні активи	49394,0	47617,0	-1777,0	-3,6
Запаси	7065,0	15311,0	8246,0	116,7

Продовження табл.2.1

1	2	3	4	5
Кошти, розрахунки та інші активи	3838,0	8531,0	4693,0	122,3
Баланс	60297,0	71459,0	11162,0	18,5
Пасив				
Власний капітал (ВК)	55022,0	58279,0	3257,0	5,9
Довгострокові зобов'язання (Кд)	0,0	137,0	137,0	-
Короткострокові зобов'язання (Кк),	5275,0	13043,0	7768,0	147,3
Короткострокові кредити і позички	1273,0	1876,0	603,0	47,4
Баланс	60297,0	71459,0	11162,0	18,5

Згідно з даними табл. 2.1, у 2013 році спостерігається зростання майна підприємства – на 11162 тис. грн. (18,5%). Це відбулося за рахунок оборотних активів ТзОВ «Інтерлінк» – запаси зросли на 8246,0 тис. грн. (116,7%); статті, що включають кошти, розрахунки та інші активи – на 4693,0 тис. грн. (на 122,3 %).

Таке зростання фінансувалося насамперед за рахунок короткострокових зобов'язань, що зросли на кінець 2013 року на 7768,0 тис. грн. – на 147,3 відсотка, у тому числі за рахунок кредитів і позик – на 603,0 тис. грн. (на 47,4%). Власний капітал зріс на 3257 тис. грн. або на 5,9 %, з'явилася стаття “Довгострокові зобов'язання в розмірі 137,0 тис. грн.

За даними табл. 2.1 побудуємо аналітичну таблицю для аналізу фінансової стійкості (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Розрахунок фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2013 році, тис. грн.

Показник	На 01.01.13	На 31.12.2013	Відхилення
1	2	3	4
Власний капітал	55022	58279	3257
Необоротні активи	49394	47617	-1777

Продовження табл.2.2

1	2	3	4
Власні обігові кошти	5628	10662	5034
Довгострокові зобов'язання	0,0	137,0	137,0
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	5628,0	10799,0	5171,0
Короткострокові кредити і позики	1273,0	1876,0	603,0
Загальний розмір основних джерел покриття запасів	6901,0	12675,0	5774,0
Запаси	7065,0	15311,0	8246,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-1437,0	-4649,0	-3212,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-1437,0	-4512,0	-3075,0
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-164,0	-2636,0	-2472,0
Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	
Запас стійкості фінансового стану, днів	-	-	-
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 гривню запасів, грн.	-0,02	-0,17	-0,15

Аналіз даних табл. 2.2 свідчить, що у 2013 році ТзОВ «Інтерлінк» не мало можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів, тобто мало кризовий тип фінансового стану.

Причому, якщо на початок 2013 року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 2 коп., то на кінець – 17 коп., що відбулося внаслідок збільшення запасів у 2 рази (на 8246,0 тис. грн.). Це збільшення запасів перекрило зростання статей їх покриття - виникнення довгострокових зобов'язань на 137,0 тис. грн. і збільшення короткострокових кредитів і позик на 603 тис. грн.

Для подальшого дослідження фінансової стійкості підприємства необхідно провести аналіз його ліквідності.

Для комплексної оцінки ліквідності балансу в цілому варто використовувати загальний показник ліквідності (коефіцієнт покриття). За допомогою даного показника здійснюється оцінка зміни фінансової ситуації в

організації з погляду ліквідності. Даний показник застосовується також при виборі найбільш надійного партнера з декількох потенційних партнерів на основі звітності.

Проаналізуємо коефіцієнти ліквідності і платоспроможності та їх зміну (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Коефіцієнти ліквідності ТзОВ «Інтерлінк» у 2013 році

Показники	Норма	На 01.01.13	На 31.12.13	Відхилення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2 - 0,35$	0,01	0,001	-0,009
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,5 - 0,8$	0,73	0,65	-0,08
Загальний поточний коефіцієнт покриття	$\geq 1 - 1,5$	2,07	1,83	-0,24
Частка оборотних коштів в активах	$> 0,5$	0,18	0,33	0,15

Загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2013 року досяг значення 1,83 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,24 з 2,07 на початок року, що також перевищувало норматив. Однак незважаючи на деяке зниження, підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

В межах нормативу є і коефіцієнт швидкої ліквідності – він дорівнює 0,73 і 0,65 на початок і кінець року відповідно.

Значне відхилення від мінімальних значень коефіцієнту абсолютної ліквідності – 0,001 на кінець періоду – можна пояснити небажанням підприємства зосереджувати кошти на рахунках в умовах гіперінфляції, коли вони швидко знецінюються, а спрямовувати їх у розрахунки чи забезпечувати матеріальними засобами.

Про це говоріть і збільшення частки оборотних коштів в активах – з 0,18 на початок до 0,33 на кінець року.

Проаналізуємо фінансову стійкість підприємства за допомогою відносних показників - коефіцієнтів, розрахованих в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показники фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2013 році

Показники	Нормативне значення	На 01.01.98	На 31.12.98	Відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт незалежності	$\geq 0,5$	0,91	0,82	-0,09
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних засобів.	≤ 1	0,10	0,23	0,13
Коефіцієнт мобільності		0,22	0,50	0,28
Коефіцієнт маневреності власних засобів.	$\geq 0,4$	0,10	0,18	0,08
Коефіцієнт забезпечення власними засобами запасів	$\geq 0,6$	0,80	0,70	0,10
Коефіцієнт виробничих фондів	$\geq 0,5$	0,82	0,67	0,15
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів		0,0	0,002	0,002
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень		0,0	0,003	0,003
Коефіцієнт короткострокової заборгованості		1,0	0,98	-0,02
Коефіцієнт автономії джерел формування запасів		0,82	0,84	0,02
Коефіцієнт кредиторської заборгованості		0,76	0,86	0,10
Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю		0,94	0,75	-0,19

Аналіз даних таблиці 2.4 дає можливість зробити висновки про стан кожного коефіцієнта і про фінансову стійкість підприємства в цілому.

Коефіцієнт незалежності на ТзОВ «Інтерлінк» на кінець 2013 року складає 0,48, що перевищує норму, що рекомендується, отже, підприємство має власних засобів більше, ніж позикових і що говорить про його фінансову незалежність. Але потрібно відзначити зниження даного коефіцієнта в порівнянні з початком року на 0,09, коли він складав 0,91.

Значення коефіцієнта співвідношення позикових і власних засобів свідчить, що на початку року підприємство здійснювало фінансування власної діяльності головним чином за рахунок власних коштів, що майже вдесятеро перевищувало позикові. У подальшому періоді – на кінець 2013 року – цей показник зріс до 0,23, що, хоча і свідчить також про переважне фінансування за рахунок власних джерел коштів, однак підприємство залучало на кожну 1 грн. власних засобів, вкладених в активи, 23 коп. позикових коштів. Протягом 2013 року позикові кошти зросли на 0,13 грн. на кожну 1 грн. власних вкладень. Тенденція збільшення позикових засобів може в майбутньому підсилити залежність підприємства від притягнутих коштів.

Коефіцієнт мобільності зріс протягом року на 0,28 (з 0,22 до 0,50), що свідчить про збільшення частки оборотних активів.

Коефіцієнт маневреності власних засобів на протязі року мав значення, значно менші нормативних – 0,10 і 0,18 на початок і кінець року відповідно (при нормативі більше 0,4). Це говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами запасів на протязі усього аналізованого періоду мав позитивне значення, що перевищувало нормативне (0,6), що свідчить про достатність у підприємства власних оборотних коштів для покриття запасів. Однак протягом 2013 року даний показник зменшився з 0,8 до 0,7 при нормі не менш 0,6. Це, на фоні недостатності власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства, може свідчити про нестачу власних оборотних коштів.

Коефіцієнт виробничих фондів перевищував нормативне значення і на початок, і на кінець 2013 року (0,82 і 0,67 при нормі 0,5), зменшившись, однак,

на 0,15. Це зменшення позитивно впливає на фінансове положення підприємства, тому що майно виробничого призначення склало 67% у майні підприємства, а занадто висока його частка свідчить про нестачу оборотних активів.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів на протязі усього аналізуемого періоду мав невелике значення – від 0,0 на початок, до 0,002 – на кінець року, що пояснюється невеликим обсягом залучення довгострокових коштів.

Це ж зауваження стосується і коефіцієнту структури довгострокових вкладень (значення показника 0,0 і 0,003 на початок і кінець року відповідно).

Коефіцієнт автономії джерел формування запасів на протязі 2013 року збільшився з 0,82 до 0,84, що говорить про переважне фінансування запасів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості збільшився протягом року на 0,10 – з 0,76 до 0,86, що свідчить про збільшення частки кредиторської заборгованості у зобов'язаннях підприємства.

Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю на протязі 2013 року знизилося на 0,19 – з 0,94 до 0,75 на початок і кінець року відповідно. Це говорить про випереджаюче зростання обсягів кредиторської заборгованості у порівнянні з дебіторською. З одного боку, кредиторська заборгованість - найбільш привабливий спосіб фінансування, тому що відсотки тут звичайно не стягуються. З іншого боку, через великі відстрочки по платежах у підприємства можуть виникнути проблеми з постачальниками, збиток репутації підприємства через несприятливі відкликання кредиторів, судові витрати по справах, збудженим постачальниками.

Таким чином, можна сказати, що в 2013 році ТзОВ «Інтерлінк» не мало можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів, тобто мало кризовий тип фінансової стійкості, причому, якщо на початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 2 коп., то на кінець періоду – 17 коп., що відбулося внаслідок збільшення запасів у 2 рази (на 8246,0 тис. грн.).

Загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2013 року досяг значення 1,83 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,24 з 2,07 на початок року, тобто підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Значення коефіцієнт маневреності власних засобів – 0,10 і 0,18 на початок і кінець року відповідно (при нормативі більше 0,4), що говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства. Це відбулося у зв'язку з відволіканням оборотних коштів у запаси.

Тепер дослідимо фінансову стійкість ТзОВ «Інтерлінк» у 2014 році.

Побудуємо агрегований баланс підприємства за 2014 рік.

Таблиця 2.5

Агрегований баланс ТзОВ «Інтерлінк» у 2014 році, тис. грн.

Актив	На 01.01.14	На 31.12.14	Приріст	
			(тис. грн.)	(%)
Необоротні активи (НА)	47617,0	51436,0	3819,0	8,0
Запаси (З)	15311,0	12053,0	-3258,0	-21,3
Кошти, розрахунки та інші активи (К)	8531,0	7428,0	-1103,0	-12,9
Баланс	71459,0	70917,0	-542,0	-0,8
Пасив				
Власний капітал (ВК)	58279,0	56316,0	-1963,0	-3,4
Довгострокові зобов'язання (Кд)	137,0	1156,0	1019,0	743,8
Короткострокові зобов'язання (Кк),	13043,0	13445,0	402,0	3,1
Короткострокові зобов'язання (Кк),	1876,0	3434,0	1558,0	83,0
Баланс	71459,0	70917,0	-542,0	-0,8

Згідно даних табл. 2.5, у 2014 році відбулося зменшення майна підприємства – на 542,0 тис. грн. чи на 0,8 відсотка. На це вплинуло насамперед скорочення запасів – на 21,3 %, та інших оборотних активів – на 12,9%. Відповідно зменшився власний капітал підприємства – на 1963,0 тис. грн. чи на 3,4 відсотка.

Постаттево необхідно відмітити подальше зростання необоротних активів – на 3819,0 тис. грн. (на 8,0 %), довгострокових зобов'язань – на 1019,0 тис. грн. (743,8 %), та короткострокових кредитів і позик – на 1558,0 тис. грн. (83,0 %).

Побудуємо аналітичну таблицю для аналізу фінансової стійкості (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

**Розрахунок фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2014 році,
тис. грн.**

Показник	На 01.01.14	На 31.12.14	Відхилення
Власний капітал	58279,0	56316,0	-1963,0
Необоротні активи	47617,0	51436,0	3819,0
Власні обігові кошти	10662,0	4880,0	-5782,0
Довгострокові зобов'язання	137,0	1156,0	1019,0
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	10799,0	6036,0	-4763,0
Короткострокові кредити і позики	1876,0	3434,0	1558,0
Загальний розмір основних джерел покриття запасів	12675,0	9470,0	-3205,0
Запаси	15311,0	12053,0	-3258,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-4649,0	-7173,0	-2524,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-4512,0	-6017,0	-1505,0
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-2636,0	-2583,0	53,0
Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	
Запас стійкості фінансового стану, днів	-	-	-
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 гривню запасів, грн.	-0,17	-0,21	-0,04

Таким чином, згідно з даними аналізу табл. 2.6, у 2014 році ТзОВ «Інтерлінк» не мало можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів, тобто мало кризовий тип фінансового стану. Якщо на початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 17 коп., то на кінець періоду – 21 коп., що відбулося внаслідок зростання необоротних активів на 3819,0 тис. грн., що негативно вплинуло на розмір власних оборотних коштів, що на фоні ще й скорочення власного капіталу на 1963 тис. грн. зменшилися на 5782 тис. грн.

Таким чином, зменшення запасів на 3258 тис. грн. не змогло вивести підприємство з кризового типу фінансової стійкості.

Для подальшого дослідження фінансової стійкості підприємства проаналізуємо коефіцієнти ліквідності і платоспроможності та їх зміну (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Коефіцієнти ліквідності ТзОВ «Інтерлінк» у 2014 році

Показники	Норма	На 01.01.14	На 31.12.14	Відхилення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2 - 0,35$	0,001	0,05	0,049
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,5 - 0,8$	0,65	0,55	-0,10
Загальний поточний коефіцієнт покриття	$\geq 1 - 1,5$	1,83	1,45	-0,38
Частка оборотних коштів в активах	$> 0,5$	0,33	0,27	-0,06

Загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2014 року прийняв значення 1,45 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,38 з 1,83 на початок року, що також перевищувало норматив. Тобто підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами. В межах нормативу є і коефіцієнт швидкої ліквідності – він дорівнював 0,65 і 0,55 на початок і кінець року відповідно.

Позитивним моментом є зростання коефіцієнту абсолютної ліквідності – з 0,001 до 0,05, що, однак, не досягає нормативу.

Не дивлячись на це, частка оборотних коштів в активах знизилася з 0,33 на початок до 0,27 на кінець року, на що вплинуло зростання необоротних активів.

Проаналізуємо фінансову стійкість підприємства за допомогою коефіцієнтів (табл.2.8).

Таблиця 2.8

Показники фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2014 році

Показники	Норма	На 01.01.14	На 31.12.14	Відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт незалежності	$\geq 0,5$	0,82	0,79	-0,03
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних засобів.	≤ 1	0,23	0,26	0,03
Коефіцієнт мобільності		0,50	0,38	-0,12
Коефіцієнт маневреності власних засобів.	$\geq 0,4$	0,18	0,09	-0,09
Коефіцієнт забезпечення власними засобами запасів	$\geq 0,6$	0,70	0,40	-0,30
Коефіцієнт виробничих фондів	$\geq 0,5$	0,67	0,73	0,03
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів		0,002	0,19	0,188
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень		0,003	0,023	0,02
Коефіцієнт короткострокової заборгованості		0,98	0,92	0,06
Коефіцієнт автономії джерел формування запасів		0,84	0,51	-0,33
Коефіцієнт кредиторської заборгованості		0,86	0,74	-0,12
Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю		0,75	0,66	-0,09

Згідно даних таблиці 2.8, коефіцієнт незалежності на ТзОВ «Інтерлінк» на кінець 2014 року склав 0,79, що перевищувало норму (0,5), тобто підприємство мало власних засобів більше, ніж позикових і що говорить про його фінансову незалежність. Необхідно відзначити зниження даного коефіцієнта в порівнянні з початком року на 0,03, коли він складав 0,82.

Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів майже не змінився протягом року – зростання з 0,23 до 0,26 (на 0,03). Це свідчить про переважне фінансування за рахунок власних джерел, підприємство залучало на кожну 1 грн. власних засобів, вкладених в активи, 26 коп. позикових коштів.

Коефіцієнт мобільності зменшився з 0,50 до 0,38, що говорить про зростання частки необоротних засобів в активах.

Коефіцієнт маневреності власних засобів скоротився на протязі року на 0,09 і отримав значення 0,09, при нормативі більше 0,4. Це говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства та їх подальше зменшення.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами запасів на протязі 2014 року скоротився на 0,30 і вийшов за межі нормативного значення (0,6), що свідчить про недостатність у підприємства власних оборотних коштів для покриття запасів.

Коефіцієнт виробничих фондів перевищував нормативне значення і на початок, і на кінець 2014 року (0,67 і 0,73 при нормі 0,5), збільшившись на 0,06, що негативно впливає на фінансове положення підприємства, тому що майно виробничого призначення склало 73% у майні підприємства, а занадто висока його частка свідчить про нестачу оборотних активів.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів на протязі 2014 року значно зріс – з 0,002 до 0,19 на початок і кінець року відповідно, що пояснюється збільшенням обсягу залучення довгострокових коштів.

Це стосується і коефіцієнту структури довгострокових вкладень (збільшення показника з 0,003 до 0,023 на початок і кінець року відповідно).

Коефіцієнт автономії джерел формування запасів на протязі 2014 року зменшився з 0,84 до 0,51, що говорить про зменшення фінансування запасів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості зменшився протягом року на 0,12 – з 0,86 до 0,74, що свідчить про зменшення частки кредиторської заборгованості у зобов'язаннях підприємства.

Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю на протязі 2014 року знизилося на 0,09 – з 0,75 до 0,66 на початок і кінець року відповідно. Це говорить про випереджаюче зростання обсягів кредиторської заборгованості у порівнянні з дебіторською.

Отже, у 2014 році ТзОВ «Інтерлінк» не мало можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів і мало кризовий тип фінансової стійкості. На початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 17 коп., на кінець періоду – 21 коп., що відбулося внаслідок зменшення власного оборотного капіталу на 5782 тис. грн., а загального розміру основних джерел покриття запасів – на 3205 тис. грн., на що вплинуло зменшення власного капіталу на 1963 тис. грн. і зростання необоротних активів на 3819 тис. грн. Необхідно також відмітити подальше зростання довгострокових зобов'язань – на 1019,0 тис. грн. (743,8 %), та короткострокових кредитів і позик – на 1558,0 тис. грн. (83,0 %).

Що стосується ліквідності, то загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2014 року прийняв значення 1,45 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,38 з 1,83 на початок року, що також перевищувало норматив. В межах нормативу є і коефіцієнт швидкої ліквідності – він дорівнював 0,65 і 0,55 на початок і кінець року відповідно. Тобто підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Більшість коефіцієнтів фінансової стійкості знаходяться в межах норм, однак мають тенденцію до зменшення. Коефіцієнт маневреності власних засобів скоротився на протязі року на 0,09 і отримав значення 0,09, при нормативі більше 0,4. Коефіцієнт забезпеченості власними засобами запасів на

протязі 2014 року скоротився на 0,30 і вийшов за межі нормативного значення (0,6), що свідчить про недостатність у підприємства власних оборотних коштів для покриття запасів. Це говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства та їх подальше зменшення.

Проведемо дослідження фінансової стійкості ТЗОВ «Інтерлінк» у 2015 році, для чого спочатку побудуємо агрегований баланс підприємства за 2015 рік (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Агрегований баланс ТЗОВ «Інтерлінк» у 2015 році, тис. грн.

Актив	На 01.01.15	На 31.12.15	Приріст	
			(тис. грн.)	(%)
Необоротні активи (НА)	51436,0	55243,0	3807,0	7,4
Запаси (З)	12053,0	21157,0	9104,0	75,5
Кошти, розрахунки та інші активи (К)	7428,0	17501,0	10073,0	135,6
Баланс	70917,0	93901,0	22984,0	32,4
Пасив				
Власний капітал (ВК)	56316,0	64178,0	7862,0	14,0
Довгострокові зобов'язання (Кд)	1156,0	0,0	-1156,0	-100,0
Короткострокові зобов'язання (Кк), у тому числі:	13445,0	29723,0	16278,0	121,1
Короткострокові кредити і позики	3434,0	9471,0	6037,0	175,8
Баланс	70917,0	93901,0	22984,0	32,4

У 2015 році майно підприємства збільшилося на 22984 тис. грн. чи на 32,4 відсотка, на що вплинуло головним чином зростання запасів – на 9104 тис. грн. (75,5%), інших оборотних активів – на 10073 тис. грн. (135,6%), необоротних активів – на 3807 тис. грн. (7,4%).

В пасивах збільшився власний капітал підприємства – на 7862,0 тис. грн. (14%), короткострокові зобов'язання – на 16278 тис. грн. (121,1%), у тому числі короткострокові кредити і позики – на 6037,0 тис. грн. (175,8%). Треба відзначити повну відсутність довгострокових зобов'язань.

Для аналізу фінансової стійкості побудуємо аналітичну таблицю (табл. 2.10).

Розрахунок фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2015 році,
тис. грн.

Показник	На 01.01.15	На 31.12.15	Відхилення
Власний капітал	56316,0	64178,0	7862,0
Необоротні активи	51436,0	55243,0	3807,0
Власні обігові кошти	4880,0	8935,0	4055,0
Довгострокові зобов'язання	1156,0	0,0	-1156,0
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	6036,0	8935,0	2899,0
Короткострокові кредити і позики	3434,0	9471,0	6037,0
Загальний розмір основних джерел покриття запасів	9470,0	18406,0	8936,0
Запаси	12053,0	21157,0	9104,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-7173,0	-12222,0	-5049,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-6017,0	-12222,0	-6205,0
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-2583,0	-2751,0	-168,0
Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	
Запас стійкості фінансового стану, днів	-	-	-
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 гривню запасів, грн.	-0,21	-0,13	0,08

Розрахунки свідчать про відсутність у 2015 році у ТзОВ «Інтерлінк» можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів, тобто кризовий тип фінансової стійкості. На початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 21 коп., на кінець року – 13 коп., тобто відбулося деяке покращення фінансової стійкості внаслідок зростання власних оборотних коштів на 4055 тис. грн. і короткострокових кредитів і позик – на 6037 тис. грн. при повної відсутності довгострокових зобов'язань.

Це зростання частково перекрило збільшення запасів на 9104 тис. грн.

Проаналізуємо тепер коефіцієнти ліквідності і платоспроможності ТзОВ «Інтерлінк» та їх зміну (табл. 2.11).

Коефіцієнти ліквідності ТзОВ «Інтерлінк» у 2015 році

Показники	Норма	На 01.01.00	На 31.12.00	Відхилення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2 - 0,35$	0,05	0,01	-0,04
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,5 - 0,8$	0,55	0,59	0,04
Загальний поточний коефіцієнт покриття	$\geq 1 - 1,5$	1,45	1,30	-0,15
Частка оборотних коштів в активах	$> 0,5$	0,27	0,41	0,14

Загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2015 року прийняв значення 1,30 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,15 з 1,45 на початок року, що також перевищувало норматив. В межах нормативу є і коефіцієнт швидкої ліквідності – він зріс на 0,04 і дорівнював 0,55 і 0,59 на початок і кінець року відповідно. Все це свідчить про те, що підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Негативним моментом є зменшення коефіцієнту абсолютної ліквідності – з 0,05 до 0,01, однак частка оборотних коштів в активах зросла на 0,14 з 0,27 на початок до 0,41 на кінець року, на що вплинуло зростання оборотних активів.

Тепер проаналізуємо фінансову стійкість підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів (табл.2.12).

Таблиця 2.12

Показники фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2015 році

Показники	Норма	На 01.01.15	На 31.12.15	Відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт незалежності	$\geq 0,5$	0,79	0,68	-0,11

Продовження таблиці 2.12

1	2	3	4	5
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних засобів.	≤ 1	0,26	0,46	0,20
Коефіцієнт мобільності		0,38	0,70	0,32
Коефіцієнт маневреності власних засобів.	$\geq 0,4$	0,09	0,14	0,05
Коефіцієнт забезпечення власними засобами запасів	$\geq 0,6$	0,40	0,42	0,02
Коефіцієнт виробничих фондів	$\geq 0,5$	0,73	0,59	-0,14
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів		0,19	0,0	-0,19
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень		0,023	0,0	-0,023
Коефіцієнт короткострокової заборгованості		0,92	1,00	0,08
Коефіцієнт автономії джерел формування запасів		0,51	0,49	-0,02
Коефіцієнт кредиторської заборгованості		0,74	0,68	-0,06
Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю		0,66	0,71	0,05

Згідно даних таблиці 2.12, коефіцієнт незалежності на ТзОВ «Інтерлінк» на кінець 2015 року склав 0,68, що перевищувало норму (0,5), тобто підприємство мало власних засобів більше, ніж позикових і що говорить про його фінансову незалежність. Треба відзначити зниження даного коефіцієнта в порівнянні з початком року на 0,11, коли він складав 0,79.

Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів збільшився протягом року – зростання з 0,26 до 0,46 (на 0,20). Це свідчить про переважне фінансування за рахунок власних джерел, підприємство залучало на кожну 1 грн. власних засобів, вкладених в активи, 46 коп. позикових коштів.

Коефіцієнт мобільності зріс з 0,38 до 0,70, що говорить про зростання частки оборотних засобів в активах.

Коефіцієнт маневреності власних засобів зріс протягом року на 0,05 і здобув значення 0,14 при нормативі більше 0,4, що говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства та їх подальше зменшення.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами запасів на протязі 2015 року зріс на 0,02, не досягнувши нормативного значення (0,6), що свідчить про недостатність у підприємства власних оборотних коштів для покриття запасів.

Коефіцієнт виробничих фондів перевищував нормативне значення і на початок, і на кінець 2015 року (0,73 і 0,59 при нормі 0,5), зменшившись на 0,14.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів і коефіцієнт структури довгострокових вкладень на кінець 2015 року дорівнювали 0 внаслідок відсутності довгострокових вкладень.

Коефіцієнт автономії джерел формування запасів на протязі 2015 року зменшився з 0,51 до 0,49, що говорить про зменшення фінансування запасів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості зменшився протягом року на 0,06 – з 0,74 до 0,68, що свідчить про зменшення частки кредиторської заборгованості у зобов'язаннях підприємства.

Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю на протязі 2015 року підвищилося на 0,05 – з 0,66 до 0,71 на початок і кінець року відповідно.

Аналіз фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2015 році свідчить про те, що підприємство не мало можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів і мало кризовий тип фінансової стійкості. На початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 21 коп., на кінець року – 13 коп., тобто відбулося деяке покращення фінансової стійкості внаслідок зростання власних оборотних коштів на 4055 тис. грн. і короткострокових кредитів і позик – на 6037 тис. грн. при повної відсутності довгострокових зобов'язань. Необхідно

також відмітити подальше зростання запасів на 9104 тис. грн.

Що стосується ліквідності ТзОВ «Інтерлінк», то загальний поточний коефіцієнт прийняв значення 1,30 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,15 з 1,45 на початок року, що також перевищувало норматив. В межах нормативу є і коефіцієнт швидкої ліквідності – він зріс на 0,04 і дорівнював 0,55 і 0,59 на початок і кінець року відповідно. Все це свідчить про те, що підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Більшість коефіцієнтів фінансової стійкості знаходяться в межах норм, або мають тенденцію до збільшення. Так, коефіцієнт мобільності зріс з 0,38 до 0,70, що говорить про зростання частки оборотних засобів в активах.

Коефіцієнт маневреності власних засобів зріс протягом року на 0,05 і здобув значення 0,14 при нормативі більше 0,4, що говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства та їх подальше зменшення.

Тепер необхідно провести аналіз фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2016 році. Побудуємо агрегований баланс підприємства за 2016 рік.

Таблиця 2.13

Агрегований баланс ТзОВ «Інтерлінк» у 2016 році, тис. грн.

Актив	На 01.01.01	На 31.12.01	Приріст	
			(тис. грн.)	(%)
1	2	3	4	5
Необоротні активи (НА)	55243,0	60923,0	5680,0	10,3
Запаси (З)	21157,0	19554,0	-1603,0	-7,6
Кошти, розрахунки та інші активи (К)	17501,0	30673,0	13172,0	75,3
Баланс	93901,0	111150,0	17249,0	18,4
Пасив				
Власний капітал (ВК)	64178,0	65604,0	1426,0	2,2
Довгострокові зобов'язання (Кд)	0,0	0,0	0,0	-

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4	5
Короткострокові зобов'язання (Кк), у тому числі:	29723,0	45369,0	15646,0	52,6
Короткострокові кредити і позики	9471,0	18031,0	8560,0	90,4
Баланс	93901,0	111150,0	17249,0	18,4

Аналіз табл. 2.13 дає підстави стверджувати, що у 2016 році майно підприємства збільшилося на 17249 тис. грн. чи на 18,4 відсотка, на що вплинуло головним чином зростання коштів, розрахунків та інших активів – на 13172 тис. грн. (75,3%), необоротних активів – на 5680 тис. грн. (10,3%).

В пасивах найбільшим чином збільшилися короткострокові зобов'язання – на 15646 тис. грн. (52,6%), у тому числі короткострокові кредити і позики – на 8560,0 тис. грн. (90,4%). Довгострокових зобов'язань у ВАТ не було.

Для аналізу фінансової стійкості побудуємо аналітичну таблицю (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Розрахунок фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2016 році,
тис. грн.

Показник	На 01.01.16	На 31.12.16	Відхилення
1	2	3	4
Власний капітал	64178,0	65604,0	1426,0
Необоротні активи	55243,0	60923,0	5680,0
Власні обігові кошти	8935,0	4681,0	-4254,0
Довгострокові зобов'язання	0,0	0,0	0,0
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	8935,0	4681,0	-4254,0
Короткострокові кредити і позики	9471,0	18031,0	8560,0
Загальний розмір основних джерел покриття запасів	18406,0	22712,0	4306,0
Запаси	21157,0	19554,0	-1603,0

Продовження таблиці 2.14

1	2	3	4
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-12222,0	-14873,0	-2651,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-12222,0	-14873,0	-2651,0
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-2751,0	3158,0	5909,0
Тип фінансової стійкості	кризовий	нестійкий	
Запас стійкості фінансового стану, днів	-	7,1	7,1
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 гривню запасів, грн.	-0,13	0,16	0,29

У 2016 році у ТзОВ «Інтерлінк» вперше за 4 роки має нестійкий стан фінансової стійкості із запасом фінансової стійкості у 7,1 дня. На початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 13 коп., на кінець року надлишок 16 коп., тобто відбулося значне покращення фінансової стійкості насамперед внаслідок зростання короткострокових кредитів і позик – на 8560 тис. грн. при повної відсутності довгострокових зобов'язань.

Проаналізуємо тепер коефіцієнти ліквідності і платоспроможності ТзОВ «Інтерлінк» та їх зміну (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Коефіцієнти ліквідності ТзОВ «Інтерлінк» у 2016 році

Показники	Норма	На 01.01.16	На 31.12.16	Відхилення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2 - 0,35$	0,01	0,15	0,14
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,5 - 0,8$	0,59	0,62	0,03
Загальний поточний коефіцієнт покриття	$\geq 1 - 1,5$	1,30	1,06	-0,24
Частка оборотних коштів в активах	$> 0,5$	0,41	0,43	0,02

Загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2016 року прийняв значення 1,06 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,24 з 1,30 на початок року, що також перевищувало норматив. В межах нормативу є і коефіцієнт швидкої ліквідності – він зріс на 0,03 і дорівнював 0,59 і 0,62 на початок і кінець року відповідно. Все це свідчить про те, що підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Збільшення коефіцієнту абсолютної ліквідності – з 0,01 до 0,15 позитивно вплинуло на фінансову стійкість, до того ж частка оборотних коштів в активах зросла на 0,02 з 0,41 на початок до 0,43 на кінець року.

Проаналізуємо фінансову стійкість підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів (табл.2.16).

Таблиця 2.16

Показники фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2016 році

Показники	Норма	На 01.01.16	На 31.12.16	Відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт незалежності	$\geq 0,5$	0,68	0,59	-0,09
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних засобів.	≤ 1	0,46	0,69	0,23
Коефіцієнт мобільності		0,70	0,79	0,09
Коефіцієнт маневреності власних засобів.	$\geq 0,4$	0,14	0,07	-0,07
Коефіцієнт забезпечення власними засобами запасів	$\geq 0,6$	0,42	0,24	-0,18
Коефіцієнт виробничих фондів	$\geq 0,5$	0,59	0,55	-0,04
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів		0,0	0,0	-
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень		0,0	0,0	-
Коефіцієнт короткострокової заборгованості		1,00	1,00	-

Продовження таблиці 2.16

1	2	3	4	5
Коефіцієнт автономії джерел формування запасів		0,49	0,21	-0,28
Коефіцієнт кредиторської заборгованості		0,68	0,60	-0,08
Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю		0,71	0,65	-0,14

Коефіцієнт незалежності на ТзОВ «Інтерлінк» на кінець 2016 року склав 0,59, що перевищувало норму (0,5), тобто підприємство мало власних засобів більше, ніж позикових і що говорить про його фінансову незалежність. Треба відзначити зниження даного коефіцієнта в порівнянні з початком року на 0,19, коли він складав 0,68.

Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів збільшився протягом року – зростання з 0,46 до 0,69 (на 0,23). Це свідчить про переважне фінансування за рахунок власних джерел, підприємство залучало на кожну 1 грн. власних засобів, вкладених в активи, 69 коп. позикових коштів.

Коефіцієнт мобільності зріс з 0,70 до 0,79, що говоре про зростання частки оборотних засобів в активах.

Коефіцієнт маневреності власних засобів скоротився протягом року на 0,07 і здобув значення 0,07 при нормативі більше 0,4, що говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства та їх подальше зменшення.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами запасів на протязі 2016 року скоротився на 0,18, не досягнувши нормативного значення (0,6), що свідчить про недостатність у підприємства власних оборотних коштів для покриття запасів.

Коефіцієнт виробничих фондів перевищував нормативне значення і на початок, і на кінець 2016 року (0,59 і 0,55 при нормі 0,5), зменшившись на 0,04.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів і коефіцієнт структури довгострокових вкладень на кінець 2016 року дорівнювали 0 внаслідок відсутності довгострокових вкладень.

Коефіцієнт автономії джерел формування запасів на протязі 2016 року зменшився з 0,49 до 0,21, що говорить про зменшення фінансування запасів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості зменшився протягом року на 0,08 – з 0,68 до 0,60, що свідчить про зменшення частки кредиторської заборгованості у зобов'язаннях підприємства.

Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю на протязі 2016 року знизилося на 0,14 – з 0,71 до 0,65 на початок і кінець року відповідно.

Аналіз фінансової стійкості ТЗОВ «Інтерлінк» у 2016 році свідчить про те, що ТЗОВ «Інтерлінк» вперше за 4 роки має нестійкий стан фінансової стійкості із запасом фінансової стійкості у 7,1 дня. На початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 13 коп., на кінець року надлишок 16 коп., тобто відбулося значне покращення фінансової стійкості насамперед внаслідок зростання короткострокових кредитів і позик – на 8560 тис. грн. при повної відсутності довгострокових зобов'язань.

Що стосується ліквідності, то загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2016 року прийняв значення 1,06 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,24 з 1,30 на початок року, що також перевищувало норматив. В межах нормативу є і коефіцієнт швидкої ліквідності – він зріс на 0,03 і дорівнював 0,59 і 0,62 на початок і кінець року відповідно. Все це свідчить про те, що підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Більшість коефіцієнтів фінансової стійкості знаходяться в межах норм. Так, мобільності зріс з 0,70 до 0,79, що говорить про зростання частки оборотних засобів в активах.

Коефіцієнт маневреності власних засобів скоротився протягом року на 0,07 і здобув значення 0,07 при нормативі більше 0,4, що говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства та їх подальше зменшення.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами запасів на протязі 2016 року скоротився на 0,18, не досягнувши нормативного значення (0,6), що свідчить про недостатність у підприємства власних оборотних коштів для покриття запасів.

Тепер для визначення типу фінансової стійкості підприємства проведемо його аналіз за 2017 рік.

Складемо агрегований баланс підприємства за 2017 рік.

Таблиця 2.17

Агрегований баланс ТзОВ «Інтерлінк» у 2017 році, тис. грн.

Актив	На 01.01.17	На 31.12.17	Темпи приросту	
			абсолютні	відносні, %
Необоротні активи (НА)	60923,0	75781,0	14858,0	24,4
Запаси (З)	19554,0	31587,0	12033,0	61,5
Кошти, розрахунки та інші активи (К)	30673,0	27600,0	-3073,0	-10,0
Баланс	111150,0	138905,0	27755,0	25,0
Пасив				
Власний капітал (ВК)	65604,0	62338,0	-3266,0	-5,0
Довгострокові зобов'язання (Кд)	0,0	19059,0	19059,0	-
Короткострокові зобов'язання (Кк),	45369,0	57263,0	11894,0	26,2
Короткострокові кредити і позики	18031,0	12300,0	-5731,0	-31,8
Баланс	111150,0	138905,0	27755,0	25,0

Аналізуючи дані табл. 2.17, можна сказати, що у 2017 році спостерігається зростання майна підприємства – на 27755 тис. грн. чи на 25,0 відсотків. Це відбулося як за рахунок необоротних активів – на 14858,0 тис. грн. (на 24,4 відсотка), так і оборотних активів ТзОВ «Інтерлінк»– запаси зросли на 12033,0 тис. грн. (61,5%); а статті, що включають кошти, розрахунки та інші активи – навпаки, зменшилися на 3073,0 тис. грн. (на 10,0 %).

Таке зростання фінансувалося насамперед за рахунок довгострокових зобов'язань, що виникли у підприємства і досягли на кінець року 19059,0 тис. грн. Короткострокові зобов'язання зросли на 11894,0 тис. грн. – на 26,2 відсотка, які за рахунок кредитів і позик зменшилися – на 5731,0 тис. грн. (на 31,8%). Власний капітал зменшився на 3266 тис. грн. або на 5,0 %.

Тепер за даними табл. 2.17 побудуємо аналітичну таблицю для аналізу фінансової стійкості підприємства (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

**Розрахунок фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2017 році,
тис. грн.**

Показник	На 01.01.17	На 31.12.17	Відхилення
1	2	3	4
Власний капітал	65604,0	62338,0	-3266,0
Необоротні активи	60923,0	75781,0	14858,0
Власні обігові кошти	4681,0	-13443,0	-18124,0
Довгострокові зобов'язання	0,0	19059,0	19059,0
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	4681,0	5616,0	935,0
Короткострокові кредити і позики	18031,0	12300,0	-5731,0
Загальний розмір основних джерел покриття запасів	22712,0	17916,0	-4796,0
Запаси	19554,0	31587,0	12033,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових	-14873,0	-45030,0	-30157,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-14873,0	-25971,0	-11098,0

Продовження таблиці 2.18

1	2	3	4
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	3158,0	-13671,0	-16829,0
Тип фінансової стійкості	нестійкій	кризовий	
Запас стійкості фінансового стану, днів	7,1	-	-
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 гривню запасів, грн.	0,16	-0,43	-0,59

Аналіз даних табл. 2.18 свідчить, що у 2017 році ТзОВ «Інтерлінк» знов не мало можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів, як було і у 20132017рр., тобто кризовий тип фінансового стану.

Якщо на початок 2017 року надлишок коштів на 1 грн. запасів склав 16 коп., то на кінець періоду – виникла нестача коштів в розмірі 43 коп., що відбулося внаслідок збільшення запасів у 1,6 разу (на 12033,0 тис. грн.). Це збільшення запасів перекрило виникнення довгострокових зобов'язань на 19059,0 тис. грн.

Для подальшого дослідження фінансової стійкості підприємства необхідно провести аналіз його ліквідності.

Проаналізуємо коефіцієнти ліквідності і платоспроможності та їх зміну (табл. 2.19).

Таблиця 2.19

Коефіцієнти ліквідності ТзОВ «Інтерлінк» у 2017 році

Показники	Норма	На 01.01.17	На 31.12.17	Відхилення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2 - 0,35$	0,15	0,001	-0,149
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,5 - 0,8$	0,62	0,43	-0,19
Загальний поточний коефіцієнт покриття	$\geq 1 - 1,5$	1,06	1,03	-0,03
Частка оборотних коштів в активах	$> 0,5$	0,43	0,43	-

Для комплексної оцінки ліквідності балансу використаємо загальний показник ліквідності (коефіцієнт покриття). За допомогою даного показника здійснюється оцінка зміни фінансової ситуації в організації з погляду ліквідності. Даний показник застосовується також при виборі найбільш надійного партнера з декількох потенційних партнерів на основі звітності.

Загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2017 року досяг значення 1,03 при нормативному значенні 1-1,5 і скоротився за звітний період на 0,03 з 1,06 на початок року, що також перевищувало норматив. Незважаючи на деяке зниження, підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Інші коефіцієнти ліквідності вийшли за межі нормативних значень: коефіцієнт швидкої ліквідності скоротився на 0,19 – він дорівнює 0,62 і 0,43 на початок і кінець року відповідно.

Значне відхилення від мінімальних значень коефіцієнту абсолютної ліквідності – 0,001 на кінець періоду – можна пояснити небажанням підприємства зосереджувати кошти на рахунках, а направляти їх у розрахунки чи забезпечувати матеріальними засобами.

Частка оборотних коштів в активах не змінилася – вона дорівнює 0,43 на початок і кінець 2017 року.

Проаналізуємо фінансову стійкість підприємства за допомогою відносних показників - коефіцієнтів, розрахованих в таблиці 2.20.

Таблиця 2.20

Показники фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2017 році

Показники	Норма	На 01.01.17	На 31.12.17	Відхилення
1	2	3	4	5
Коефіцієнт незалежності	$\geq 0,5$	0,59	0,45	-0,14
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних засобів.	≤ 1	0,69	1,23	0,54

Продовження таблиці 2.20

1	2	3	4	5
Коефіцієнт мобільності		0,79	0,78	-0,01
Коефіцієнт маневреності власних засобів	$\geq 0,4$	0,07	-0,21	-0,28
Коефіцієнт забезпечення власними засобами запасів	$\geq 0,6$	0,24	-0,43	-0,67
Коефіцієнт виробничих фондів	$\geq 0,5$	0,55	0,55	-
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів		0,0	0,23	0,23
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень		0,0	0,25	0,25
Коефіцієнт короткострокової заборгованості		1,00	0,75	-0,25
Коефіцієнт автономії джерел формування запасів		0,21	-0,75	-0,96
Коефіцієнт кредиторської заборгованості		0,60	0,79	0,19
Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю		0,65	0,42	-0,23

Аналіз даних таблиці 2.20 дає можливість зробити висновки про стан кожного коефіцієнта і про фінансову стійкість підприємства в цілому.

Коефіцієнт незалежності на ТзОВ «Інтерлінк» на кінець 2017 року складає 0,45 що не досягає норми, що рекомендується, отже, підприємство має власних засобів менше, ніж позикових і що говорить про його відносну фінансову залежність. Потрібно відзначити зниження даного коефіцієнта в порівнянні з початком року на 0,14, коли він складав 0,59 і знаходився в межах нормативу.

Значення коефіцієнта співвідношення позикових і власних засобів свідчить, що на початку року підприємство здійснювало фінансування власної діяльності головним чином за рахунок власних коштів, що майже у півтора рази перевищували позикові. На кінець 2017 року цей показник зріс до 1,23, що свідчить вже про переважне фінансування за рахунок позикових джерел коштів

- підприємство залучало на кожну 1 грн. власних засобів, вкладених в активи, 1,23 грн. позикових коштів. Протягом 2017 року позикові кошти зросли на 0,54 грн. на кожну 1 грн. власних вкладень. На це вплинуло головним чином виникнення довгострокових зобов'язань в сумі 19059,0 грн.

Коефіцієнт мобільності майже не змінився протягом року – зниження на 0,01 (з 0,79 до 0,78), що свідчить про відносно високу частку оборотних активів.

Коефіцієнт маневреності власних засобів на протязі року мав значення, значно менші нормативних – 0,07 і -0,21 на початок і кінець року відповідно (при нормативі більше 0,4). На початок року це говорить про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства, а на кінець 2017 року – про фінансування поточної діяльності за рахунок здебільшого позикових джерел.

Відповідно коефіцієнт забезпеченості власними засобами запасів на протязі усього аналізованого періоду мав негативне значення, що не перевищувало нормативне (0,6), що свідчить про недостатність у підприємства власних оборотних коштів для покриття запасів. Крім того, протягом 2017 року даний показник зменшився з 0,24 до -0,43 при нормі не менш 0,6. Це підтверджує висновок про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства.

Коефіцієнт виробничих фондів перевищував нормативне значення і не змінився протягом року – і на початок, і на кінець 2017 року він дорівнював 0,55.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів на протязі року значно збільшився - від 0,0 на початок, до 0,23 – на кінець року, що пояснюється великим обсягом залучення довгострокових коштів в розмірі 19059,0 тис. грн.

Це ж зауваження стосується і коефіцієнту структури довгострокових вкладень (значення показника 0,0 і 0,25 на початок і кінець року відповідно).

Коефіцієнт короткострокової заборгованості зменшився протягом року

з 1,0 до 0,75, що свідчить про зниження частки короткострокової заборгованості в загальному обсязі заборгованості підприємства.

Коефіцієнт автономії джерел формування запасів на протязі 2017 року значно зменшився - з 0,21 до -0,75, що говорить про переважне фінансування запасів на кінець 2017 року за рахунок залученого, а не власного капіталу, як на початок періоду.

Коефіцієнт кредиторської заборгованості збільшився протягом року на 0,19 – з 0,60 до 0,79, що свідчить про збільшення частки кредиторської заборгованості у зобов'язаннях підприємства.

Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю на протязі 2017 року знизилося на 0,23 – з 0,65 до 0,42 на початок і кінець року відповідно. Це говорить про випереджаюче зростання обсягів кредиторської заборгованості у порівнянні з дебіторською. З одного боку, кредиторська заборгованість - найбільш привабливий спосіб фінансування, тому що відсотки тут звичайно не стягуються. З іншого боку, через великі відстрочки по платежах у підприємства можуть виникнути проблеми з постачальниками, збиток репутації підприємства через несприятливі відкликання кредиторів, судові витрати по справах, збудженим постачальниками.

Таким чином, можна сказати, що в 2017 році ТЗОВ «Інтерлінк» мало можливостей для покриття усіма основними джерелами запасів, тобто мало кризовий тип фінансової стійкості.

Причому, якщо на початок року нестача коштів на 1 грн. запасів склала 0,16 грн., то на кінець періоду – 0,43 грн., що відбулося внаслідок збільшення запасів у 1,5 рази (на 12033,0 тис. грн.) і збільшення необоротних активів на 24,4 % (на 14858,0 тис. грн.).

Загальний поточний коефіцієнт покриття на кінець 2017 року знаходився в межах нормативу (1,03 при нормативному значенні 1-1,5) і скоротився за звітний період на 0,03 з 1,06 на початок року, тобто підприємство практично може покрити зобов'язання своїми активами.

Більшість коефіцієнтів фінансової стійкості мають тенденцію до зменшення. А значення коефіцієнтів маневреності власних засобів – 0,07 і -0,21 на початок і кінець року відповідно (при нормативі більше 0,4) і коефіцієнту забезпечення власними засобами запасів (0,24 і –0,43 на початок і кінець року відповідно при нормі більше 0,6) говоре про недостатність власних оборотних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства.

Тепер на основі проведених попередніх розрахунків фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» необхідно дати рейтингову інтегральну оцінку цього підприємства, використовуючи модель, запропоновану у табл. 2.21.

Для цього необхідно заповнити нижченаведену таблицю одержаними значеннями відповідних показників і фінансових коефіцієнтів (табл. 2.21).

Таблиця 2.21

**Інтегральна бальна оцінка фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк»
у 2013-2017 роках**

№ з/п	Показник фінансового стану	Границя класів згідно з критеріями					
		I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-	-	-	2016	-	2013 2014 2015 2016 2017
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	-	-	-	-	-	2013 2014 2015 2016 2017
3	Коефіцієнт покриття	-	2013	2014	2015	2016 2017	-

Продовження таблиці 2.21

1	2	3	4	5	6	7	8
4	Коефіцієнт фінансової незалежності	2013 2014 2015	2016	2017	-	-	-
5	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-	-	-	2013	2015	1999 2001 2002
6	Коефіцієнт фінансової незалежності в частині формування запасів	-	-	2013	-	2014 2015	2016 2017
7	Мінімальне значення границі	100	85,2 – 66	63,4–56,5	41,6– 28,3	14	–

Підсумовуючи одержані бальні оцінки фінансових показників, отримані згідно з методикою, що наведена у табл. 2.21, одержимо наступні значення рейтингової оцінки підприємства:

2013 рік – 46,5 балів; 2014 рік – 28,5 балів; 2015 рік – 27 балів; 2016 рік – 24,5 балів; 2017 рік – 12,9 балів.

Таким чином, у 2013 році ТзОВ «Інтерлінк» можна було віднести до підприємств 3-4 класу, у 2014-2015 роках – до 4 класу, у 2015 році – до 4-5 класу, у 2016 році – до 5 класу.

Тобто на підприємстві постійно спостерігається погіршення не тільки фінансової стійкості, але і фінансового стану в цілому, і за рейтинговою оцінкою товариство погіршило власне положення з проблемної організації з невеликим рівнем ризику втрати коштів до організації підвищеного ризику, практично не платоспроможної.

Таким чином, провівши аналіз фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» за період 2013-2017 років, можна зробити висновок про нестійкий, майже передкризовий стан аналізованого підприємства на протязі цього періоду. Тому необхідно дослідити фактори, що призвели до нестійкого фінансового стану підприємства та окреслити шляхи його покращення, що буде наведено у наступному підрозділі дипломної роботи.

2.2. Характеристика основних показників оцінки фінансової стійкості підприємства ТзОВ «Інтерлінк»

Особливістю розвитку економіки сьогодні є потреба керівництва у самостійному прийнятті управлінських рішень щодо подальших шляхів розвитку підприємств.

Особливе місце в прийнятті управлінських рішень займає бухгалтерська звітність, на підставі якої можна дослідити фінансовий стан підприємства та розрахувати такі важливі для підприємства коефіцієнти, як коефіцієнт ліквідності, платоспроможності, фінансової незалежності та інші.

Бухгалтерська звітність підприємства є системою узагальнених показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємства за минулий період. Вона складається шляхом підрахунку, групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією. Звітність підприємства складається за єдиними формами та інструкціями Міністерства фінансів України, погодженими з Мінстатом України [7].

Провівши у п. 2.1. аналіз фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» на основі бухгалтерської звітності 2013-2017рр., можна зробити наступні висновки.

На протязі періоду 2013-2017 років підприємство мало кризовий стан фінансової стійкості, крім 2016 року, коли він був нестійкий.

Головним чинником фінансової нерівновагі на підприємстві було постійне випереджаюче зростання запасів над основними джерелами їх покриття - власними обіговими коштами, довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими кредитами і позиками, , про що наочно свідчить табл. 2.22.

Сума власних обігових коштів на протязі 2013-2014рр. має тенденцію до зменшення, на що вплинуло випереджаюче зростання необоротних активів над власним капіталом підприємства. Тобто ТЗОВ «Інтерлінк» постійно намагається розширяти і збільшувати виробничу діяльність, оновлюючи і збільшуючи виробничі потужності.

З іншого боку, наявність запасів у таких розмірах, що не можуть бути забезпечені власними обіговими коштами, свідчить про їх надмірну концентрацію у підприємства, а тому заслуговує на додатковий аналіз і виникнення причин цього стану.

Це дозволить, в кінцевому підсумку, не тільки скоротити надмірні обсяги запасів, а вивільнені кошти спрямувати на більш необхідні потреби підприємства, але й нормалізувати фінансову стійкість підприємства, збільшити запас стійкості фінансового стану ТЗОВ «Інтерлінк».

На цей шлях покращення фінансового стану підприємства вказує і постійна нестача грошових коштів на покриття термінових зобов'язань – коефіцієнти ліквідності, окрім коефіцієнту покриття, на протязі 2013-2017рр. якщо і досягали нормативних значень, то на короткий період.

Фінансова стан підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства.

Таблиця 2.22

Узагальнений розрахунок фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» у 2013-2017рр., тис. грн.

Показник	На 01.01.13	На 01.01.14	На 01.01.15	На 01.01.16	На 01.01.17	На 01.01.18
Власний капітал	55022	58279	56316,0	64178,0	65604,0	62338,0
Необоротні активи	49394	47617	51436,0	55243,0	60923,0	75781,0
Власні обігові кошти	5628	10662	4880,0	8935,0	4681,0	-13443,0
Довгострокові зобов'язання	0,0	137,0	1156,0	0,0	0,0	19059,0
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	5628,0	10799,0	6036,0	8935,0	4681,0	5616,0
Короткострокові кредити і позики	1273,0	1876,0	3434,0	9471,0	18031,0	12300,0
Загальний розмір основних джерел покриття запасів	6901,0	12675,0	9470,0	18406,0	22712,0	17916,0
Запаси	7065,0	15311,0	12053,0	21157,0	19554,0	31587,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-1437,0	-4649,0	-7173,0	-12222,0	-14873,0	-45030,0
Надлишок (+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик	-1437,0	-4512,0	-6017,0	-12222,0	-14873,0	-25971,0
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-164,0	-2636,0	-2583,0	-2751,0	3158,0	-13671,0
Тип фінансової стійкості	кризовий	кризовий	кризовий	кризовий	нестійкій	кризовий
Запас стійкості фінансового стану, днів	-	-	-	-	7,1	-
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 гривню запасів, грн.	-0,02	-0,17	-0,21	-0,13	0,16	-0,43

Першочергову увагу в управлінні потрібно зосередити на фінансовій діяльності підприємства, раціональному та ефективному їх використанні фінансових ресурсів. Фінансова діяльність охоплює сукупність операцій по надходженню і витраченню засобів у грошовій оцінці та ефективному їх використанні в процесі виробництва та реалізації продукції і товарів.

Цьому повинна сприяти автоматизація управлінсько-бухгалтерської діяльності. Сучасний рівень розвитку наукових технологій змушує підприємства незалежно від форм власності застосовувати прикладні пакети бухгалтерських програм. Однією з негативних рис сучасного ринку бухгалтерських програм є те, що продавці не адаптують їх під конкретне підприємство, тому виникають певні труднощі при роботі з цими продуктами, і підприємства змушені залучати до роботи інженерів-програмістів для подальшої доробки і адаптації програми.

Аналіз організації управлінського обліку на підприємстві виявив, що його як інструмент управління підприємством використовують суто випадково. Завдання управлінського обліку на будь-якому підприємстві, що працює у умовах ринкової економіки, такі:

1. Оцінка результатів діяльності (мається на увазі як підприємство в цілому, так і його структурні підрозділи).
2. Надання необхідної інформації керівництву підприємства для прийняття ним управлінських рішень.

Управлінський облік забезпечує керівництво підприємства інформацією, що необхідна для успішного ведення бізнесу. Оскільки ця інформація призначена тільки для внутрішнього використання, вид, в якому вона готується і надається керівництву, повинен відповідати тільки одному критерію – зручності її використання, таким чином нема необхідності складати її у відповідності з вимогами Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Звіти управлінського обліку складаються на підставі тих же даних, що і фінансова звітність, але інформація в них представляється у вигляді і за

ступенем реалізації, що найбільш зручно для використання керівництвом підприємства.

На ТзОВ «Інтерлінк» управлінській облік здійснюється працівниками бухгалтерії підприємства у разі необхідності для керівництва товариства.

Формою управлінського обліку на підприємстві в такому випадку є оперативне фінансове планування.

Оперативне фінансове планування полягає в складанні і використанні платіжного календаря. В платіжному календарі, з одного боку, підраховуються очікувані надходження коштів за всіма напрямками, а з іншого - спроможність підприємства своєчасно і повністю виконувати всі свої зобов'язання.

Платіжний календар, у разі потреби, розробляється на місяць з розбивкою на декади або тижні. Для його складання використовують:

- інформаційні матеріали щодо реалізації товарів (продукції);
- договори на поставку товарів;
- строки виплати заробітної плати, премій;
- узгоджені з податковою інспекцією строки внесення платежів до державного бюджету та позабюджетних державних фондів;
- кредитні угоди з банками в частині строків одержання та повернення кредитів і сплати процентів за користування ними;
- дані бухгалтерського обліку про стан дебіторської та кредиторської заборгованості;
- витяги з банківських рахунків;
- оперативні дані щодо постачання, збуту, про надходження коштів у відповідні строки або потребу в коштах, яка виникає в даний період.

Платіжний календар дає можливість:

- забезпечити оперативне фінансування,
- виконання розрахункових і платіжних зобов'язань,
- фіксувати зміни, що відбуваються, у платоспроможності підприємства і ліквідності його активів,

- стежити за станом оборотних коштів,
- указати на необхідність використання позикових і притягнутих засобів у плановому періоді [20].

Розглянемо складання платіжного календарю на підприємстві ТзОВ «Інтерлінк» за вересень 2017 року.

Спочатку, виходячи з заключних договорів, аналізуються грошові потоки підприємства.

Крім того, для складання платіжного календарю необхідні дані і щодо сплати податкових платежів. Розглянемо, наприклад, фактичні та спрогнозовані дані щодо сум сплати податкових платежів ТзОВ «Інтерлінк» у вересні 2017 року з урахуванням 2015-2016 років (табл. 2.23).

Таблиця 2.23

**Фактичні та прогнозовані дані щодо сум сплати податкових
платежів ТзОВ «Інтерлінк» у вересні 2017 року
з урахуванням 2015-2016 років, тис. грн.**

Вересень відпо- відного року	Валовий дохід	Нараховано платежів до бюджету (усього)	В тому числі			Податковий борг
			Податок на прибуток	ПДВ	інші податки та збори	
2015	63,8	0,8	0,4	0,3	0,1	-
2016	202,4	5,5	2,1	3,2	0,2	-
2017	129,5	2,1	1,5	0,3	0,3	-

Маючи дані щодо очікуваного руху коштів підприємства впродовж вересня 2017 року, і прогнозовані дані продаж, собівартості та прибутку, а також сплати податкових платежів, можна побудувати платіжний календар підприємства на наступний місяць (табл. 2.24).

**Платіжний календар ТзОВ «Інтерлінк» за жовтень 2017 р.,
тис. грн.**

№ п/п	Показники	Сума
1.	Початкове сальдо розрахункового рахунку в банку	23,3
2.	Очікувані надходження грошових коштів:	175,8
	а) за рахунок дебіторської заборгованості	
	б) за відпущену і відвантажену продукцію в даному місяці	108,8
	в) кредити банків	-
	г) з централізованих джерел	-
	д) інші надходження	1,2
3.	Усього надходжень з урахуванням сальдо розрахункового рахунку (якщо воно є)	309,1
4.	Витрачання грошових коштів:	204,6
	а) у рахунок кредиторської заборгованості	
	б) погашення недоїмок і прострочених банківських позик та процентів за них	0
	в) оплата товарів, інших матеріальних цінностей, робіт і послуг за поточний період	121,0
	г) сплата податків до державного бюджету і внески до позабюджетних фондів	2,1
	д) на оплату праці	5,6
	е) на капіталовкладення	0,1
	ж) платежі банкам за позики та проценти за користування ними	-
	з) інші платежі	2,4
5.	Усього грошових витрат	335,8
6.	Залишок коштів (сальдо розрахункового рахунку) (пункт 3 - п. 5)	
7.	Нестача коштів (п. 5 - п. 3)	26,7

Платіжний календар (табл. 2.24) показує, що у жовтні 2017 року підприємство не змогло забезпечити своєчасних платежів за рахунок очікуваних надходжень грошових коштів, і на кінець місяця йому не вдалося знизити дефіцит коштів, що створився на початок місяця, нестача коштів для

покриття боргів й усіх поточних платежів дещо збільшилася. Тому розробляючи календар на наступний місяць, підприємству необхідно таким чином планувати власні розрахунки з контрагентами, щоб не тільки розрахуватись за поточними платежами, але й забезпечити виконання зобов'язань минулого місяця.

Незбалансованість платіжного календаря спонукає підприємство шукати шляхи збільшення обсягу фінансових ресурсів як за рахунок прискорення відвантаження продукції, ліквідації недоліків у сфері розрахунків зі споживачами продукції, так і за рахунок зменшення (або тимчасового відкладення) певних витрат, налагодження партнерських відносин з комерційними банками.

В даному випадку причиною незбалансованості платіжного календарю підприємства у жовтні 2017 року є:

випередження обсягів закупівлі товарних ресурсів над обсягом реалізації продукції;

нестача джерел фінансування, у тому числі оборотних коштів.

Таке становище на підприємстві ТзОВ «Інтерлінк» створюється внаслідок специфіки ведення взаєморозрахунків з контрагентами: у більшості випадків підприємство здійснює закупівлю товарів з умовами їх оплати негайно, по передоплаті, або з невеликою відстрочкою платежу, у той час як продаж товарів здійснюється з великою відстрочкою платежу, яка може досягати 3 місяців. Це призводить до приховуваного кредитування підприємством власних покупців, відволікання значних фінансових ресурсів з обороту, і, як наслідок, нестачі оборотних коштів.

Крім складання платіжного календарю, на підприємстві ТзОВ «Інтерлінк» велику увагу приділяють плануванню доходів та витрат діяльності. Таке планування здійснюється силами бухгалтерської служби в кінці кожного кварталу по місяцям наступного кварталу. Наприклад, згідно з попередніми даними, у листопаді 2017 року товариство планує здійснення наступних витрат та отримати надходження від реалізації товарів.

І, таким чином, у листопаді 2017 року товариство планує одержання прибутку в сумі 14,05 тис. грн. Це свідчить про те, що незбалансованість платіжного календарю у жовтні місяці може бути частково ліквідована за рахунок прибутку наступного місяця.

Таке планування доходів та витрат підприємства дає змогу не тільки визначити напрями грошових потоків за часом, розмірами і метою використання, але й наочно уявити зміст кожної статті витрат, їх зміну та динаміку. У випадку непокриття витрат доходами – за планом – у керівництва підприємства є можливість заздалегідь переглянути несуттєві статті витрат у напрямку їх зменшення.

На початку наступного кварталу здійснюється порівняння планових даних з фактичними на основі даних бухгалтерського обліку – оборотно-сальдової відомості в розрізі рахунків основного плану рахунків бухгалтерського обліку.

У випадку невідповідності фактичних показників плановим аналізуються причини, що призвели до відхилень, та приймаються відповідні заходи.

Таким чином, на підприємстві ТзОВ «Інтерлінк» здійснюється переважним чином короткочасне фінансове планування, головну увагу в якому приділяється складанню оперативного фінансового плану та плану доходів і видатків товариства.

Однак головним чинником фінансової нерівноваги на підприємстві було постійне випереджаюче зростання запасів над основними джерелами їх покриття - власними обіговими коштами, довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими кредитами і позиками.

Отже, наявність запасів у таких розмірах, що не можуть бути забезпечені власними обіговими коштами, свідчить про їх надмірну концентрацію у підприємства, а тому з'ясувати причини виникнення цього.

У той же час сума власних обігових коштів на протязі 2013-2017 років має тенденцію до зменшення, на що вплинуло випереджаюче зростання

необоротних активів над власним капіталом підприємства. Тобто ТзОВ «Інтерлінк» постійно намагається розширяти і збільшувати виробничу діяльність, оновлюючи і збільшуючи виробничі потужності.

2.3. Проблеми та механізми управління фінансовою стійкістю підприємства ТзОВ «Інтерлінк»

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства розкривається в його функціях, які забезпечують досягнення мети та виконання комплексу завдань даного механізму. Проаналізувавши роботи вчених, присвячені дослідженню економічних і фінансових механізмів підприємства, ми виділяємо такі основні функції механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства: регулююча, перерозподільна, акумуляційна, відтворювальна і контрольна. Таким чином, функції визначаються як метою, для реалізації якої об'єкт існує, так й саме об'єктом, тому функції акумуляції та перерозподілу фінансових ресурсів є функціями, які визначаються сутністю механізму фінансування, а функції регулювання (управління) та контролю - функціями, що відносяться до механізму розподілу та сприяють ефективному досягненню загальної мети механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. Акумуляційна та перерозподільна функції полягають у тому, що механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства сприяє раціональному залученню (акумуляції), розподілу (перерозподілу) та використанню фінансових ресурсів за інвестиційними проектами, які в рамках інвестиційного портфеля забезпечують максимальний приріст вартості підприємства, враховуючи стратегічну оцінку фінансової стійкості підприємства. Погоджуючись з об'єктивністю розглянутих функцій, на нашу думку, функції залучення та розподілу фінансових ресурсів відображають

процес фінансування, а розміщення фінансових ресурсів - процес інвестування. Формування фінансових активів здійснюється за допомогою залучення грошових коштів за рахунок власних доходів, накопичень і капіталу, а також різного виду надходжень. При цьому ефективність залучення фінансових активів залежить від якісно проведеної операційної оцінки фінансової стійкості промислового підприємства. Розподіл фінансових активів відбувається шляхом утворення фондів, які представляють собою резерви капіталовкладень інвестиційних проектів. В свою чергу фонди витрачають кошти на фінансування інвестиційних проектів. Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства виконує наступні регулюючі (управлінські) функції, якими традиційно є: планування, організація, координація, мотивація та контроль. Функція планування полягає в розробці планів щодо реалізації цілей механізму управління фінансовою стійкістю підприємства, які містять заходи з їх досягнення. Механізм управління фінансовою стійкістю є одним з елементів управління діяльністю промислового підприємства, який забезпечує вирішення завдань забезпечення заданого рівня фінансової стійкості при формуванні та розподілі фінансових ресурсів відповідно до стратегії підприємства найбільш ефективним способом. Функціонування механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства включає заходи, спрямовані на реалізацію поточних і стратегічних фінансово-інвестиційних рішень. У цьому й полягає організаційна функція механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Функція координації передбачає координацію дій всіх підрозділів промислового підприємства для ефективного досягнення цілей механізму управління фінансовою стійкістю. Діяльність підрозділів підприємства повинна бути скоординована, як горизонтально, так і вертикально, тобто передбачати тісні горизонтальні та вертикальні зв'язки, при цьому цілі підрозділів не повинні бути суперечливими. Це передбачає збалансованість діяльності всіх підрозділів за ресурсами, функціональними обов'язками, відповідальністю,

повноваженнями, що забезпечується впровадженням методів управління діяльністю підприємства. З функцією координації тісно пов'язані функції мотивації та стимулювання, які передбачають розробку і впровадження системи заохочення працівників за досягнення стратегічних цілей промислового підприємства. Система заохочення передбачає застосування таких інструментів як: премії, бонуси, види заохочень, соціальні пакети, пільги тощо. Контрольна функція механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства полягає в контролі за формуванням (залученням), розподілом і розміщенням фінансових ресурсів з метою їх найбільш ефективного використання. Контроль забезпечує зворотний зв'язок результатів реалізації стратегії підприємства від прийняття рішень з формування та розподілу фінансових активів.

В основі ефективної реалізації контрольної функції лежить організація системи моніторингу результатів діяльності промислового підприємства. Моніторинг представляє собою систему спостережень, аналізу, оцінки, діагностики та корекції фінансово-інвестиційних рішень, реалізація яких призводить до зміни вартості власного капіталу промислового підприємства. Моніторинг дозволяє врахувати вплив, який чинить фінансова стійкість на збільшення вартості капіталу підприємства, а також роль суб'єктивних оцінок інвесторів та інших контрагентів у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень, і більш оперативно здійснювати спостереження, діагностику і корекцію даних рішень. Головна роль моніторингу полягає у відстеженні якісних і кількісних змін факторів, які суттєво впливають на зміну вартості капіталу промислового підприємства, а також оцінці ступеня їх впливу та аналізі зміни вартості, яка пов'язана з переходом підприємства з одного стану в інший внаслідок прийняття інвестиційних та фінансових рішень. Моніторинг дозволяє сформулювати необхідну основу для системи попереднього виявлення проблем, що виникають при прийнятті та реалізації на практиці фінансово-інвестиційних рішень, використання якої дозволяє суттєво підвищити ефективність функціонування промислового

підприємства. Отже, етап моніторингу покликаний забезпечувати гнучкість управління фінансовою стійкістю промислового підприємства, що зменшує його ризики, а також динамічний характер цього процесу з метою адаптації до зміни умов функціонування навколишнього середовища і факторів, що впливають на діяльність підприємства. Враховуючи умови інноваційної економіки модернізація механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства полягає в адаптації його до сучасних економічних умов за допомогою модифікації фінансових методів та важелів, а також каналів залучення фінансових активів з метою забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів при трансформації факторів виробництва в готовий продукт та підвищення його конкурентоспроможності та інноваційної активності, на основі оцінки фінансової стійкості промислового підприємства. В цілому механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства реалізується за допомогою синтезу двох типів управління: орієнтованого та пріоритетного. Механізм орієнтованого управління фінансовою стійкістю промислового підприємства призначений для вибору домінуючих факторів для процесів регулювання рівня фінансової стійкості промислового підприємства виходячи зі стратегічних його цілей. На даному етапі, враховуючи запропоновану модель взаємодії факторів, що впливають на управління фінансовою стійкістю підприємства, проводиться пошук проблемного етапу в трансформації фінансових ресурсів підприємства та виявляються причини появи негативних чинників, що знижують фінансову стійкість промислового підприємства за допомогою показників оперативної, тактичної та стратегічної оцінки. Якщо проблеми виникли у сфері трансакційних факторів виробництва: нестача фінансових ресурсів, дефіцит фінансових запасів, низька капіталізація активів і інвестиційна активність (або інвестиційна привабливість) підприємства, то розглядаються ключові показники ефективності блоку «Використання». Отже, якщо причина низької фінансової стійкості в недостатньому рівні рентабельності продажів, то розглядаються ключові

показники ефективності блоку «Клієнти». Якщо спостерігається негативний вплив на рівень фінансової стійкості фірми проблем в процесі трансформації фінансових ресурсів ендogenous фактори виробництва і ендogenous факторів виробництва в затрати, тоді аналізуються результати трансформаційних факторів виробництва - «Бізнес-процеси». Після виявлення негативних чинників, що знижують фінансову стійкість промислового підприємства, реалізується механізм пріоритетного управління фінансовою стійкістю, коли з проблемними суб'єктами на відповідних стадіях трансформації фінансових ресурсів взаємодіють профільні служби підприємства.

Висновки. Таким чином, теоретичний аналіз показав, що якісна зміна механізму управління фінансовою стійкістю підприємства ТзОВ «Інтерлінк» забезпечується сукупністю виробничих, адміністративних, інноваційних і інтеграційних чинників, які представляють собою систему зовнішнього та внутрішнього впливу на систему управління фінансовою стійкістю промислового підприємства з метою його перетворення в адекватний стан відносно життєвого циклу підприємства. В результаті трансформації вихідного стану системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства відбувається результативний вплив на механізм та стиль управління, якому відповідає певна мета, комплекс доступних фінансових методів, інструментів, важелів та каналів для залучення фінансових активів. Враховуючи наявність і рівень розвитку кожного з перерахованих факторів управління визначається життєвий цикл промислового підприємства та особливості управління його фінансовою стійкістю.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Перспективи розвитку управління фінансовою стійкістю підприємства

Використані математичні моделі і показники, описані вище і згруповані як показники ефективності виробничої діяльності, ліквідності і фінансової стійкості, не вичерпують числа показників, придатних для використання у фінансовому аналізі. Існують різноманітні комбінації, сполучення і групи показників, що можуть бути застосовані для практичної оцінки фінансового стану підприємства без трудомістких розрахунків.

Модель Дюпона, створена у фірмі "Дюпон де Немур", є однієї з таких комбінацій. Вона дозволяє оцінити, із яких компонентів складається прибуток на капітал фірми. По показнику рентабельності власного капіталу судять про перспективи бізнесу, ступеня стійкості підприємства на ринку, наявності фінансових резервів підвищення конкурентноздатності фірми [8].

На наш погляд, застосування цієї моделі дасть змогу виявити основні резерви подальшого підвищення рентабельності активів підприємства – збільшити рентабельність реалізації продукції; прискорити обертання активів або ж використовувати обидва напрямки.

Далі ми розглянемо тричленну версію визначення коефіцієнта прибутковості власного (акціонерного) капіталу (формула 1.4).

Ми вважаємо, що вивчаючи зміни компонентів за ряд звітних періодів, можна з'ясувати, які параметри фінансової діяльності фірми найбільшою мірою вплинули на її прибутковість:

- а) чи змінилася рентабельність продукції;
- б) чи використовувалися більш ефективно активи, приводячи до зростання доходів;

в) чи змінилася фінансова структура капіталу фірми.

Розрахуємо даний показник для ТзОВ «Інтерлінк» у 2017 році.

Підставляючи наявні значення відповідних показників, одержимо:

$$ROE = 0,012 * 1,674 * 2,883 = 0,058.$$

На таке невисоке значення коефіцієнта прибутковості акціонерного капіталу негативним чином вплинув тільки один з розрахункових показників - значення рентабельності продажів, тому необхідно з'ясувати причини цього.

Рентабельність продажів визначається як відношення чистого прибутку до виручки від реалізації: $2834,0 / 232593,0 = 0,012$.

Тобто, у свою чергу, на невисоке значення рентабельності продажів вплинуло невелике значення чистого прибутку підприємства в звітному періоді.

Чистий прибуток складається з наступних складових:

Чистий прибуток = операційний дохід + позаопераційний дохід (витрати) – відсотки по кредитах – податок на прибуток.

У нашому випадку маємо:

$$\text{Чистий прибуток} = 12443,0 - 4008,0 - 1097,0 - 4504,0.$$

Таким чином, підприємство в звітному періоді понесло витрати по сплаті відсотків в сумі 1097,0 тис. грн., сплатило податок на прибуток в сумі 4504,0 тис. грн., разом з тим одержало величину операційного доходу в сумі 12443,0 тис. грн. і від'ємну різницю від позареалізаційних операцій у сумі 4008,0 тис. грн.

Витрати по сплаті відсотків в сумі 1097,0 тис. грн. виникли внаслідок користування підприємством довгостроковим банківським кредитом в сумі 17682,0 тис. грн. та короткостроковими кредитами банків в сумі 12300,0 тис. грн.

Аналізуючи операційний дохід підприємства, знаходимо, що він складається з наступних статей:

Операційний дохід = сума продажів – операційні витрати ± інші операційні доходи (витрати)

У нашому випадку маємо в звітному періоді:

$$\text{Операційний дохід} = 34950,0 - 18059,0 - 4428,0 = 12443,0 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, на формування негативної величини операційного доходу головним чином уплинув великий обсяг операційних витрат.

Операційні витрати = податки й інші відрахування з валового доходу + адміністративні витрати + збутові й інші операційні витрати.

Для аналізованого підприємства:

$$\text{Операційні витрати} = 0 + 7103,0 + 10956,0 = 18059,0 \text{ тис. грн.}$$

Тобто в звітному періоді в підприємства не було відрахувань з валового доходу, але величина адміністративних витрат склала 7103,0 тис. грн., а збутових й інших операційних витрат – 10956,0 тис. грн.

Таким чином, головною причиною значної величини операційних витрат є великі обсяги адміністративних, збутових й інших операційних витрат, що вплинуло на утворення низької величини рентабельності продажів і, відповідно, здійснило вплив на зниження коефіцієнта прибутковості акціонерного капіталу.

Що стосується інших частин формули визначення коефіцієнта прибутковості акціонерного капіталу, то оборотність активів, що характеризує кількість продажів, що може бути сгенеровано даною кількістю активів, дорівнює в звітному періоді 1,674, що є нормальним показником, тобто активи використовуються досить ефективно.

Розглядаючи коефіцієнт фінансового важеля, що показує ступінь використання заборгованості й що визначається як частка від розподілу сукупних активів на власний капітал, то у вітчизняній фінансовій практиці його оптимальним значенням є 2, у закордонної – 3, тобто можна сказати, що підприємство достатньо залучає позикові кошти для здійснення діяльності, у тому числі користуючись довго- і короткостроковими позиковими ресурсами, тим самим потенційно збільшуючи можливості збільшення прибутковості.

Однак, на нашу думку, існують проблеми із застосуванням методу

"Дюпон" в Україні.

Так, "Чистий прибуток" у термінології Міністерства фінансів не є чистим за стандартами GAAP, оскільки з його виплачується цілий ряд реально понесених витрат (премії співробітникам, витрати на соціальну сферу і т.п.)

В Україні не дотримується принцип сталості положень облікової політики, тобто, перемінивши облікову політику, компанії не коректують звітність попередніх років відповідно до знову прийнятих положень, що може приводити до значних відхилень при проведенні аналізу по методу "Дюпон".

Однак у сукупності з вищенаведеними інструментами управління фінансовим станом підприємства метод «Дюпон» може бути рекомендований для виявлення основних резервів подальшого підвищення рентабельності активів підприємства – збільшення рентабельності реалізації продукції; прискорення обертання активів; або ж використання обох напрямків.

Крім методу "Дюпон", нами запропонована власна модель оптимізації фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» з застосуванням методу кореляційно-регресійного аналізу.

Кореляція представляє собою ймовірну залежність між показниками, що не знаходяться у функціональній залежності. Використаємо даний метод для визначення тісноти зв'язку між показниками фінансової стійкості.

Для цього введемо наступні позначення:

x_1 – коефіцієнт незалежності;

y_1 – коефіцієнт співвідношення залучених і власних засобів;

x_2 – коефіцієнт маневреності власних засобів;

y_2 – коефіцієнт забезпечення власними засобами запасів.

Складаємо економічну модель:

$$y = ax + b, \quad (3.1)$$

де y – значення результативного показника, що знаходиться під впливом факторної ознаки;

x – факторна ознака;

a, b – параметри рівняння регресії;

a – показує, на скількох зміниться результативний показник при зміні факторного на одиницю.

Для розрахунку параметрів рівняння регресії вирішимо систему рівнянь.

$$\begin{aligned}\Sigma y &= na + b \Sigma x \\ \Sigma xy &= a \Sigma x + b \Sigma x^2\end{aligned}\tag{3.2}$$

де n - період часу.

Зведемо розраховані нами коефіцієнти фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк» за п'ять років у таблицю (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Коефіцієнти фінансової стійкості ТзОВ «Інтерлінк»
у 2013-2017 роках**

Показники	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт незалежності (x_1)	0,82	0,79	0,68	0,59	0,45
Коефіцієнт співвідношення залучених і власних засобів (y_1)	0,23	0,26	0,46	0,69	1,23
Коефіцієнт маневреності власних засобів (x_2)	0,18	0,09	0,14	0,07	-0,21
Коефіцієнт забезпечення власними засобами запасів (y_2)	0,70	0,40	0,42	0,24	-0,43

Для складання системи рівнянь розрахуємо значення сум X, Y, X^2 і $X*Y$ для кожної пари коефіцієнтів.

Таблиця 3.2

Параметри рівняння регресії для X_1 і Y_1

Роки	Показники			
	X_1	Y_1	X_2	$X*Y$
1	3	5	6	7
2013	0,82	0,23	0,672	0,189
2014	0,70	0,26	0,490	0,182
2015	0,68	0,46	0,462	0,313
2016	0,59	0,69	0,348	0,407
2017	0,45	1,23	0,203	0,554
Сума	3,24	2,87	2,175	1,645

Складемо систему рівнянь для параметрів X_1 і Y_1

$$2,87 = 5*a_1 + b_1*3,24$$

$$1,645 = a_1*3,24 + b_1*2,175$$

З першого рівняння знаходимо: $a_1 = (2,87 - b_1*3,24)/5$.

При підстановці в друге рівняння системи, одержуємо:

$$1,645 = 3,24*(2,87 - b_1*3,24)/5 + b_1*2,175.$$

Звідси $b_1 = - 2,4017$, тоді $a_1 = 3,778$.

Тоді одержуємо, що

$$Y_1 = 3,778x_1 - 2,4017$$

Так як оптимальне значення співвідношення залучених і власних коштів дорівнює 1, то, використовуючи знайдену залежність, знаходимо: $x_1 = 0,90$, тобто для досягнення оптимальних значень коефіцієнтів незалежності і співвідношення залучених і власних засобів ТЗОВ «Інтерлінк» власний капітал повинен складати частку у 0,9 від усіх пасивів.

Тепер розрахуємо значення X_2 и Y_2 .

Складемо систему рівнянь для параметрів X_2 і Y_2 :

$$1,33 = 5*a_2 + b_2*0,27$$

$$0,329 = a_2 * 0,27 + b_2 * 0,109$$

З першого рівняння знаходимо: $a_2 = (1,33 - b_1 * 0,27) / 5$.

Таблиця 3.3

Параметри рівняння регресії для X2 и Y2

Роки	Показники			
	X2	Y2	X ²	X*Y
1	3	5	6	7
2013	0,18	0,70	0,032	0,126
2014	0,09	0,40	0,008	0,036
2015	0,14	0,42	0,020	0,059
2016	0,07	0,24	0,005	0,017
2017	-0,21	-0,43	0,044	0,090
Сума	0,27	1,33	0,109	0,328

При підстановці в друге рівняння системи, одержуємо:

$$0,329 = 0,27 * (1,33 - b_2 * 0,27) / 5 + b_2 * 0,109$$

Звідси $b_2 = 2,724$, тоді $a_2 = 0,118$.

Тоді одержуємо, що

$$Y_2 = 0,118x_2 + 2,724$$

Так як значення коефіцієнту маневреності власних засобів повинно складати 0,4-0,6 (для розрахунку візьмемо середнє значення 0,5), то, використовуючи отримане рівняння, значення коефіцієнту забезпечення власними засобами запасів ТзОВ «Інтерлінк» буде дорівнювати 2,783. Тобто власні оборотні кошти повинні у 2,783 разу перевищувати запаси підприємства.

Так як жодне з визначених оптимальних співвідношень коефіцієнтів фінансової стійкості не виконується в практиці господарсько-фінансової діяльності ТзОВ «Інтерлінк», це підприємство закономірно відчуває фінансові труднощі і має нестійкий фінансовий стан.

Таким чином, при використанні запропонованої моделі можна активно впливати на рівень фінансової стійкості, підвищувати його до мінімально

необхідного, а якщо він не перевищує мінімально необхідного рівня – використовувати отримані залежності коефіцієнтів фінансової стійкості для поліпшення структури активів і пасивів.

3.2. Розробка заходів щодо підвищення фінансової стійкості підприємства

Аналіз фінансової стійкості і фінансового стану підприємства ТзОВ «Інтерлінк» виявив слабкі місця в області управління фінансами. Тому ми рекомендуємо приділити більше уваги детальному проробленню фінансової політики підприємства.

На нашу думку, до основних напрямків розробки фінансової політики підприємства відносяться:

- аналіз фінансово - економічного стану підприємства;
- розробка облікової і податкової політики;
- вироблення кредитної політики підприємства;
- управління оборотними коштами, кредиторською і дебіторською заборгованістю;
- управління витратами, включаючи вибір амортизаційної політики;
- вибір дивідендної політики.

Аналіз фінансового стану підприємства бажано проводити щокварталу. У результаті фінансового аналізу необхідно визначати й аналізувати прогнозні значення прибутку і збитків, розробляти прогноз руху наявних коштів. Потім доцільно складати прогноз балансу активів і пасивів за формою балансового звіту, що є перевіркою прогнозу прибутків і збитків та руху наявних коштів. За даними цих прогнозів варто розраховувати фінансові коефіцієнти, що дозволяють оцінити платоспроможність, фінансове положення, фінансову стабільність і стійкість.

На підставі проведеного аналізу фінансово - економічного стану необхідно прорахувати варіанти тих чи інших положень облікової політики, оскільки від прийнятих у цій частині рішень прямо залежить кількість і суми податків, що перераховуються в бюджет і позабюджетні фонди, структура балансу, значення ряду ключових фінансово – економічних показників. При визначенні облікової політики у підприємства існує вибір, що стосується, головним чином, методів списання сировини і матеріалів у виробництво, варіантів списання малоцінних і швидкозношуваних предметів, методів оцінки незавершеного виробництва, можливості застосування прискореної амортизації, варіантів формування ремонтних і страхових фондів і т.д. Найбільший ефект оптимізація облікової політики дає на етапі маркетингових досліджень конкретних видів продукції, освоєння їх виробництва, а також планування нових виробництв і ділянок, технологічних схем і створення нових структур.

З метою підвищення ліквідності бухгалтерського балансу і рівня платоспроможності підприємства доцільна розробка варіантів податкових схем. Найбільший ефект розробки податкових схем можна одержати при плануванні нових технологічних схем і створенні нових структур. Тобто фактично потрібно розрахувати кілька варіантів податкових планів.

Для вироблення кредитної політики підприємства рекомендується провести аналіз структури пасиву балансу і рівень співвідношення власних і позикових коштів. На підставі цих даних підприємство вирішує питання про достатність власних оборотних коштів або про їхню нестачу. В останньому випадку приймається рішення про залучення позикових коштів, прораховується ефективність різних варіантів. В окремих випадках підприємству доцільно брати кредити і при достатності власних коштів, тому що рентабельність власного капіталу підвищується в результаті того, що ефект від вкладення коштів може бути значно вище, ніж процентна ставка.

На нашу думку, приймаючи рішення про залучення позикових коштів, підприємству доцільно скласти план їх повернення, розрахувати за період

кредиту процентну ставку і визначити суми відсотків по даному кредитному договорі, а також джерела їхньої виплати з урахуванням порядку й умов оподаткування прибутку. Варто також враховувати порядок оподатковування курсових різниць у тому випадку, якщо кредит узятий у валюті. Підприємству може бути вигідно узяти вексельний кредит, при цьому варто порівняти процентні ставки за векселем і кредитом. Фінансовим службам рекомендується враховувати всі можливі вигоди і витрати по залученню фінансових ресурсів як через систему кредитування, так і через інструменти ринку цінних паперів, а також розробити схему забезпечення їхнього погашення з урахуванням усіх можливих джерел одержання підприємством коштів. Фінансовій службі підприємства рекомендується: розрахувати потребу в позикових коштах (при її відсутності - можливу вигоду від їх залучення); правильно вибрати кредитну організацію (з огляду на наявність ліцензії, розмір процентної ставки, способи її розрахунку - складним відсотком чи простим відсотком, терміни погашення, форми видачі, репутацію на ринку цінних паперів і т.д.); скласти план погашення позикових коштів і розрахунок процентної суми з урахуванням особливостей оподаткування прибутку.

Управління оборотними коштами (грошовими коштами, ринковими цінними паперами), дебіторською заборгованістю, кредиторською заборгованістю, нарахуваннями й іншими коштами короткострокового фінансування (крім виробничих запасів), а також вирішення цих питань вимагає значної кількості часу, і на цьому напрямку найбільш яскраво виявляється основна проблема управління фінансами: вибір між рентабельністю й імовірністю неплатоспроможності (вартість активів підприємства стає менше його кредиторської заборгованості).

Тому ми вважаємо, що фінансовій службі підприємства доцільно постійно контролювати черговість термінів фінансування активів, вибираючи один з декількох існуючих на практиці способів: хеджирування (компенсація активів зобов'язаннями при рівному терміну погашення); фінансування по

короткострокових позичках; фінансування по довгострокових позичках; фінансування переважно по довгострокових позичках (консервативна політика); фінансування переважно по короткострокових позичках (агресивна політика). У дійсних умовах підприємство може підтримувати забезпеченість узятих позичок наступними методами: збільшення частки ліквідних активів; подовження термінів, на які позички видаються підприємству. Однак варто врахувати, що ці методи ведуть до зниження прибутковості: у першому - шляхом вкладення коштів у малоприбуткові активи; у другому - за допомогою можливості виплати відсотків по позичці в період наявності власних коштів. Крім того, може бути застосований метод фінансування за рахунок відкладання виплат по зобов'язаннях, однак існують межі, установлені законодавством, до яких підприємство може відносити терміни платежів. У результаті аналізу оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості з урахуванням їх нормативних значень рекомендується проведення наступних заходів: ухвалення рішення про заміну негрошових форм розрахунків чи принаймні про встановлення їхнього оптимального критичного рівня на основі аналізу ефективності вексельних розрахунків чи операцій по переуступці прав вимоги боргу; складання програми по ліквідації заборгованості по виплаті заробітної плати (при наявності такої заборгованості); розгляд можливості реструктуризації заборгованості по платежах у бюджет і позабюджетні фонди.

З метою управління витратами і вибору амортизаційної політики ми рекомендуємо використовувати дані фінансово - економічного аналізу, що дають первісне представлення про рівень витрат підприємства, а також рівні рентабельності. При розробці облікової політики підприємства рекомендується вибрати такі методи калькулювання собівартості, що забезпечують найбільш наочне представлення про структуру витрат виробництва, рівні постійних і перемінних витрат, частці комерційних витрат. Економічним службам доцільно періодично проводити аналіз структури витрат виробництва, роблячи порівняння з різного роду базовими

даними і вивчаючи природу відхилень від них. При розробці облікової політики службам, що здійснюють планування діяльності підприємства, разом з бухгалтерією варто правильно вибрати базу для розподілу непрямих витрат між об'єктами калькулювання або вибрати метод віднесення непрямих витрат на собівартість реалізованої продукції. Ми вважаємо, що з метою створення передумов для ефективної аналітичної роботи і підвищення якості прийнятих фінансово - економічних рішень необхідно чітко визначити й організувати роздільний управлінський облік витрат по наступним групам:

перемінні витрати, що зростають або зменшуються пропорційно обсягу виробництва. Це витрати на закупівлю сировини і матеріалів, споживання електроенергії, транспортні витрати, торгово-комісійні й інші витрати;

постійні витрати, зміна яких не зв'язана безпосередньо зі зміною обсягів виробництва. До таких витрат відносяться амортизаційні відрахування, відсотки за кредит, орендна плата, витрати на утримання апарата управління, адміністративні витрати й ін.;

змішані витрати, що складаються з постійної і перемінної частини. До таких витрат відносяться, наприклад, витрати на поточний ремонт устаткування, поштові і телеграфні витрати й ін.

У всіх випадках керівництву підприємства доцільно прагнути до такої організації обліку, при якій уся сукупність витрат чітко розділена по названих групах. У випадку рішення цієї проблеми на підприємстві виникнуть умови для проведення поглибленого операційного аналізу (аналіз беззбитковості, функціонально - вартісний поточний аналіз і функціонально - вартісний аналіз на майбутні періоди).

Велику роль при формуванні фінансової політики підприємства грає вибір амортизаційної політики. Підприємство може застосувати метод прискореної амортизації, збільшуючи тим самим витрати, зробити переоцінку основних засобів з урахуванням ринкової вартості, що знов вплине на витрати виробництва, на суму податку на майно, а, отже, і на рівень позареалізаційних витрат. Крім того, сума амортизації впливає і на

оподатковуваний прибуток підприємства. Інформаційною базою для розрахунків по визначенню вищезгаданих груп витрат і розробки амортизаційної політики є бухгалтерські групировочні відомості по обліку витрат, журнали - ордера, звіти цехів і структурних підрозділів.

На нашу думку, проблемами, рішення яких обумовлює необхідність вироблення дивідендної політики, є наступні: з одного боку, виплата дивідендів повинна забезпечити захист інтересів власника і створити передумови для росту курсової ціни акцій, і в цьому змісті їхня максимізація є позитивною тенденцією; з іншого боку, максимізація виплати дивідендів скорочує частку прибутку, реінвестованого у розвиток виробництва. При формуванні дивідендної політики необхідно враховувати, що інвестори можуть високо оцінити вартість акцій підприємства навіть і без виплати дивідендів, якщо вони добре інформовані про його програми розвитку, причинах невиклати чи скорочення виплати дивідендів і напрямках реінвестування прибутку. Ухвалення рішення про виплату дивідендів і їхніх розмірів значною мірою визначається стадією життєвого циклу підприємства.

На ТзОВ «Інтерлінк» слід зазначити слабку сторону фінансової політики підприємства в області управління оборотним капіталом — управління дебіторською і кредиторською заборгованістю, про що свідчить наступна таблиця.

Таблиця 3.1

**Основні показники діяльності ТзОВ «Інтерлінк»
станом на 01.01.2014 р., тис. грн.**

Показники	Сума
Дебіторська заборгованість	18917,0
Кредиторська заборгованість	43398,0
Залишки товарно - матеріальних цінностей	34587,0
Балансова вартість основних засобів	68408,0
Чисті обсяги реалізації продукції	232593,0

Розмір дебіторської заборгованості на кінець 2014 року у 2,29 разу менше кредиторської заборгованості підприємства. Отже, ТзОВ «Інтерлінк» виступає дебітором для більшості своїх контрагентів, що свідчить про фінансові труднощі підприємства.

Таким чином, ми вважаємо, що на підприємстві фінансовому відділу необхідно розробити комплекс мір, що сприяють зниженню величини дебіторської і кредиторської заборгованості. Можна відзначити наступні основні напрямки політики підприємства в області заборгованості:

1. Визначення структури і динаміки зміни кожної статті дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства

За результатами аналізу необхідно виявити найбільш «хворі» статті дебіторської і кредиторської заборгованості, що роблять істотний вплив на їх величину.

2. Визначення терміну погашення кожної статті дебіторської і кредиторської заборгованості.

Результати аналізу дозволяють обґрунтовано припустити, які статті дебіторської і кредиторської заборгованості можуть бути розглянуті з погляду можливості їхнього скорочення.

3. Визначення центрів відповідальності по кожній статті дебіторської і кредиторської заборгованості

Даний захід дозволить конкретизувати відповідальність по кожній статті дебіторської і кредиторської заборгованості з метою ефективної організації подальшої роботи.

4. Збір даних від кожного центра відповідальності для складання реєстру «старіння» рахунків дебіторів і кредиторів.

Вихідною інформацією для складання такого реєстру є дані по заборгованості конкретних контрагентів, при цьому важливо одержати інформацію не тільки про суму заборгованості, але і про терміни її виникнення. Для одержання інформації про прострочену заборгованість варто провести аналіз договорів з контрагентами.

Потім усі дебітори і кредитори ранжуються по убутанню величини заборгованості.

5. Визначення оптимального терміну скорочення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості з метою реалізації поставлених перед підприємством задач.

6. Розробка плану індивідуальних для кожного центра відповідальності заходів щодо роботи з конкретними контрагентами з указівкою термінів, відповідальних, способів оцінки витрат і отриманого ефекту.

По кожнім найбільшому дебітору і кредитору необхідно провести роботу з повернення заборгованості. До заходів щодо роботи з контрагентами підприємства відносяться: телефонні переговори; виїзди до контрагентів; оформлення договорів цесії; розробка схем погашення заборгованості векселями з їхньою наступною реалізацією; розробка ефективних бартерних схем; аналіз можливостей звертання в арбітраж.

Щоб надалі ефективно керувати дебіторською і кредиторською заборгованістю, підприємству необхідно регулярно виконувати наступні рекомендації:

- контролювати стан розрахунків з контрагентами і вчасно пред'являти позовні заяви;
- орієнтуватися на можливо більше число покупців з метою зменшення ризику несплати одним чи декількома великими споживачами;
- стежити за відповідністю кредиторської і дебіторської заборгованості.

Зниженню заборгованості сприяє ефективне керування нею за допомогою аналізу давнини термінів.

На протязі 2016-2017 років кредиторська заборгованість різко збільшилася. З одного боку, кредиторська заборгованість - найбільш привабливий спосіб фінансування, тому що відсотки тут звичайно не стягуються. З іншого боку, через великі відстрочки по платежах у підприємства можуть виникнути проблеми з постачальниками, збиток

репутації фірми через несприятливі відкликання кредиторів, судові витрати по справах, збудженим постачальниками.

Для більш детального аналізу структури всієї заборгованості, доцільно розглянути співвідношення видів заборгованості, представлений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

**Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської
заборгованості ТЗОВ «Інтерлінк» на кінець року, тис. грн.**

Розрахунки	Дебіторська заборгованість		Кредиторська заборгованість		Перевищення заборгованості			
					Дебіторської		Кредиторської	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
1.3 покупцями чи постачальниками за товари і послуги	14304,0	14690,0	20932,0	35268,0			6628,0	20578,0
2. По авансах	1270,0	704,0	128,0	179,0	1142,0	525,0		
3. По відрахуваннях на соціальні потреби			126,0	162,0			126,0	162,0
4. З бюджетом	645,0	903,0	785,0	169,0		734,0	140,0	
5. По оплаті праці			440,0	531,0			440,0	531,0
6. З іншими дебіторами і кредиторами	1494,0	2620,0	3710,0	6317,0			2216,0	3697,0
Разом	17713,0	18917,0	26121,0	43026,0	1142,0	1259,0	9550,0	24968,0

Якщо на кінець 2016 року перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською склало 8408,0 тис. грн., то на кінець 2017 року у наявності є перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською в сумі 23709,0 тис. грн. чи майже в 1,6 разів. Тобто, якщо всі дебітори погасять свої зобов'язання, тоді ТЗОВ «Інтерлінк» зможе погасити лише 2/3 частини

зобов'язань перед кредиторами. Але в той же час перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською дає підприємству можливість використовувати ці засоби, як притягнуті джерела.

Провівши аналіз утворення на підприємстві кредиторської та дебіторської заборгованості, необхідно з'ясувати, чи у правильному напрямі здійснюється управління запасами готової продукції та товарів, адже їх кількість постійно зростає, відволікаючи з господарської діяльності оборотні кошти.

Це дозволить визначити дію такого внутрішнього фактору збільшення прибутку, як раціональне використання ресурсів.

Стратегічне управління запасами являє собою комплекс заходів, що спрямовані на формування та підтримання їх оптимального обсягу.

Процес стратегічного управління складається з наступних етапів роботи:

1 етап - визначення цілей формування запасів. Основними цілями формування запасів готової продукції та товарів на підприємстві ТзОВ «Інтерлінк» є:

- забезпечення стійкості асортименту та ритмічності здійснення торгово-технологічного процесу для безперервної реалізації товарів покупцям, та найбільш повного задоволення їх попиту;
- накопичення товарів сезонного попиту, сезонного виробництва, дострокового завою та цільового призначення;
- здійснення спекулятивних операцій з партіями товарів в періоди вигідної торгової кон'юнктури на ринку (зростання попиту при зменшенні товарної пропозиції).

2 етап - Створення інформаційної бази управління запасами. Стратегічне управління запасами базується на зборі та систематизації внутрішньої інформації про фактичний стан запасів, швидкості їх реалізації, відповідності попиту, зовнішньої інформації про кон'юнктуру відповідного сегмента споживчого ринку та моніторингу товарної пропозиції (збутової та

цінової політики постачальників), а також враховує планові показники по обсягу реалізації та використання матеріальних та фінансових ресурсів.

3 етап - Аналіз стану та ефективності управління запасами.

На цьому етапі роботи вивчаються основні тенденції та закономірності, притаманні процесам формування та реалізації запасів, аналізується оборотність запасів, виявляються причини її уповільнення або прискорення, оцінюється ефективність інструментів поточного управління запасами, що використовуються.[34].

План формування запасів повинен відповідати:

- встановленим цілям формування запасів, тобто забезпечувати матеріальні умови для їх досягнення;
- фінансовим можливостям підприємства, відповідати можливостям наявного можливого залучення обсягу оборотних коштів підприємства;
- матеріально - технічній базі підприємства, можливостей підприємства щодо їх розширення.

В умовах високої мінливості зовнішнього середовища важливе значення в процесі стратегічного управління має проведення оперативного регулювання обсягу запасів та контроль за їх станом.

Наявність диспропорції між структурою товарообороту та запасів потребує прийняття термінових заходів щодо їх скасування.

Ми вважаємо, що такими заходами є:

- проведення вибіркового обстеження внутрішньогрупового стану товарних запасів;
- приведення наявного асортименту у відповідність до встановлених асортиментних переліків;
- організація своєчасного повернення товарів, завезених понад норм, а комісійних товарів - комітентам;
- активізація торгівлі надмірними запасами;
- проведення їх ефективної уцінки для стимулювання збуту, активізація реклами та стимулювання збуту;

- покращення роботи з вивчення попиту на основі постійного врахування реалізованого та незадоволеного попиту;
- підсилення контролю за станом запасів, переміщення надмірних запасів в інші пункти продажів.

Треба більше уваги приділяти роботі як з постачальниками, так і з замовниками, своєчасно повертаючи товари, які не користуються попитом – постачальникам, збільшуючи ринки збуту для охоплення найбільшої кількості потенційних замовників і покупців.

Досвід фірм по поліпшенню технологічних і управлінських процесів показує, що їхній успіх може бути заснований на визначених заходах:

А) Дії, що починаються вищим керівництвом, повинні бути засновані на знанні точних витрат. Часто їх можна одержати тільки в результаті загальної оцінки картини діяльності фірми. Наприклад, важливість експлуатаційних витрат розкривається, якщо загальна калькуляція містить у собі втрати в міжсезоння і виплати по різноманітних штрафних санкціях.

Б) Добір найбільш багатообіцяючих менеджерів, що очолюють процеси і підготовляють доповіді по більш швидкому розвитку різноманітних програм стимулювання збуту, і їхня підтримка на рівні вищого керівництва.

В) Визначення основних дій, необхідних для успішного керування і забезпечення персоналом з відповідними навичками.

Г) Заохочення спілкування між людьми, що очолюють різноманітні відділи, з метою розуміння колективного погляду і зусиль для потреб фірми.[7].

За досягненнями будь-якої діяльності знаходяться щоденні зусилля по збільшенню прибутку.

На нашу думку, для правильного планування доходів і витрат, фінансових показників і прибутку підприємств в даний час все більшого значення набувають спеціалізовані комп'ютеризовані системи оперативного і фінансового обліку. Їх застосування значно спрощує процеси планування,

використання і контролю за фінансовими ресурсами.

До того ж автоматизація управлінської діяльності, зокрема фінансової, є запорукою підвищення якості управління взагалі, що позитивним чином впливає на відповідний внутрішній фактор збільшення прибутку.

Так, спеціальні комерційні звіти, що складаються за допомогою комп'ютерів, показують відділу збуту чи продаж:

А) Які рахунки-фактури надають найкращі можливості для щомісячного удосконалення;

Б) Яка частота продажів повинна бути на продовженні місяця в кожного менеджера з продаж;

В) Яких результатів повинний буде досягти кожен менеджер чи агент по кожному з рахунків у попередньому місяці;

Г) Скільки кожен торговий чи агент повинний продати до кінця року, щоб ліквідувати зниження ефективності в попередніх місяцях;

Д) Що кожен менеджер повинний зробити по кожному рахунку в наступному місяці, щоб досягти потенціалу поточного місяця (з урахуванням сезонності);

Е) Наскільки нижче чи вище ефективність кожного співробітника щодо ефективності його колег.

Наріжний камінь системи - це регулярний щомісячний вимір індивідуальних досягнень в умовах ясної впевненості і виваженості факторів виробництва.

Таким чином, введення спеціалізованої комп'ютеризованої системи оперативного і фінансового обліку дозволить компанії ТзОВ «Інтерлінк» підвищити ефективність продажів, а також поліпшити свою позицію на ринку.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Для виконання трудових обов'язків в сфері економіко-гуманітарної діяльності з урахуванням положень нормативних вимог з безпеки праці, та для практичної реалізації теми: «Фінансовий стійкість суб'єктів господарювання: проблеми забезпечення та управління (підприємства, страхової компанії, комерційного банку)», передбачається засвоєння основних заходів з охорони праці на робочих місцях в адміністративних приміщеннях ТзОВ «Інтерлінк».

4.1. Аналіз потенційних небезпек

Обладнання, яке використовується можна умовно розділити на дві групи:

а) обладнання, яке безпосередньо забезпечує робочий процес (наприклад, комп'ютерна та різноманітна периферійна техніка при роботах в офісі);

б) обладнання, яке підтримує комфортні умови праці (наприклад, опалювальні прилади, кондиціонери, іонізатори повітря для забезпечення оптимальних параметрів мікроклімату в приміщеннях).

До основних небезпечних факторів трудового процесу відносяться:

– Ураження електричним струмом, у наслідок несправності електрообладнання, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм різного ступеню або навіть до летального наслідку;

- механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць, що є порушенням вимог ергономіки;
- підвищенні нервово-психічні навантаження, внаслідок специфіки роботи, а саме постійний контакт з клієнтами, колегами по роботі, керівництвом, контрагентами при вирішенні робочих питань (деякі з них можуть бути конфліктними, суперечливими), що може викликати емоційний дискомфорт, внутрішнє роздратування та емоційну нестабільність під час короткотривалих певних негативних ситуацій, та може призвести до захворювань нервової системи, зниження насаги на працю та стресових станів;
- захворювання кістково-м'язового апарату, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;
- негативний вплив електромагнітних (в тому числі і рентгенівських) випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів (далі ПК) з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;
- недостатнє або надмірне освітлення робочих місць, в зв'язку з несправністю, або хибним вибором освітлювальних приладів, в зв'язку з неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до погіршення зору або ефекту засліплення;
- дискомфортний рівень шуму, який створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (далі ЕОМ), її технічною периферією, а також при спілкуванні працівників, що призводить до роздратування та зниження працездатності;
- незадовільні параметри мікроклімату в робочих приміщеннях, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітрообмін та опалювальних систем, які можуть викликати загальні захворювання;

- можливість загоряння, в зв'язку з порушенням правил протипожежної безпеки, використанням несправного електрообладнання, або відсутністю систем пожежної сигналізації і пожежогасіння, що призводить до пожежі;
- неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей;
- сухе повітря, через оснащення офісної будівлі кондиціонерами, центральним опаленням та великої кількості людей, що у сукупності викликає подразнення та пересихання шкіри, постійну сонливість та втомленість.

4.2 Заходи по забезпеченню безпеки

У приміщенні офісу застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо. Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: ПУЕ («Правила устрою електроустановок») і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление», величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення - 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок», приміщення, в якому розташовуються ЕОМ, різноманітне

устаткування, відноситься до класу пожежебезпечної зони П-Па, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения» обладнання офісу має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ по способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до І класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок» та НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів».

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або у зв'язку з недбалістю та неуважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму згідно ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними, яка відповідає нормованому значенню (площа на одне робоче місце має становити не менше ніж $6,0 \text{ м}^2$, а об'єм не менше ніж $20,0 \text{ м}^3$).

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, згідно

ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» для робітників із застосування ЕОМ, передбачені регламентовані перерви для відпочинку тривалістю 15 хвилин через кожні дві години, а також обладнані побутові приміщення для відпочинку під час роботи, кімната психологічного розвантаження. В кімнаті психологічного розвантаження передбачені пристрої для приготування й роздачі тонізуючих напоїв, а також місця для занять фізичною культурою

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці

Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности», вироби, які створюють електромагнітні поля, повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі і т.д.). Вимоги до захисних елементів повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин», на робочих місцях

обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

Основними причинами недостатньої або надмірної освітленості робочих місць є несправність або хибний вибір освітлювальних приладів, неправильне розташування робочих місць по відношенню до джерел освітлення.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє або надмірне освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровий і загальний втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення» передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі або штори.

Розрахунок загального штучного освітлення в приміщенні офісу розмірами $A \times B \times H = 12 \times 8 \times 2,8$ м, з висотою робочої поверхні $h_p = 0,8$ м, нормованим значенням штучного освітлення для кабінету $E_n = 300$ лк.

1. Розраховуємо кількість рядів світильників у приміщенні N_p :

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L/h]}, \text{ шт}; \quad (4.1)$$

де: B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника;

$$N_p = \frac{8}{(2,8 - 0,8) \cdot 1,4} = 3, \text{ шт.}$$

2. Визначаємо максимально припустиму відстань між рядами світильника $L_{\max}$:

$$L_{\max} = \frac{B}{N_p}, \text{ м;} \quad (4.2)$$

де: B – ширина приміщення, м;

N_p – кількість рядів світильників у приміщенні, шт;

$$L_{\max} = \frac{8}{3} = 2,67, \text{ м.}$$

3. Визначаємо значення індексу приміщення i , що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)}; \quad (4.3)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м;

$$i = \frac{12 \cdot 8}{(2,8 - 0,8) \cdot (12 + 8)} = 2,4.$$

4. Визначаємо значення коефіцієнта використання світлового потоку η , створюваного растровим світильником типу ЛВО.

Вибирається з урахуванням відбиття поверхонь приміщення та індексу приміщення і дорівнює $\eta = 58 \%$.

5. Визначаємо сумарний світловий потік освітлювальної установки у даному приміщенні Φ_{Σ} :

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_z \cdot z}{\eta}, \text{ лм}; \quad (4.4)$$

де: E_H – рівень нормованого загального освітлення, лк;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_z – коефіцієнт запасу (для кабінету $k_z = 1,4$);

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп $z = 1,1$);

η – коефіцієнт використання світлового потоку;

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{300 \cdot 12 \cdot 8 \cdot 1,4 \cdot 1,1}{0,58} = 76468,97, \text{ лм}.$$

6. Визначаємо умовну загальну кількість світильників у приміщенні N_{cv}^* :

$$N_{cv}^* = \frac{A \cdot B}{L_{\max}^2}, \text{ шт}; \quad (4.5)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

$L_{\max}$ – максимально припустима відстань між рядами світильників, м;

$$N_{cv}^* = \frac{12 \cdot 8}{2,67^2} = 13, \text{ шт}.$$

7. Розраховуємо світловий потік умовного джерела світла Φ_{λ}^* :

$$\Phi_{\lambda}^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_{\lambda}^*}, \text{ лм}; \quad (4.6)$$

де: Φ_{Σ} – сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм;

$N_{\text{л}}^*$ – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N_{\text{л}}^* = N_{\text{св}}^* \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.7)$$

де: n – кількість ламп у світильнику, шт;

$$N_{\text{л}}^* = 13 \cdot 4 = 52, \text{ шт};$$

$$\Phi_{\text{л}}^* = \frac{76468,97}{52} = 1470,56, \text{ лм.}$$

8. Знаходимо коефіцієнт m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи $\Phi_{\text{л}}^*$ та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи $\Phi_{\text{л}}$:

$$m = \frac{\Phi_{\text{л}}^*}{\Phi_{\text{л}}}; \quad (4.8)$$

$$m = \frac{1470,56}{1200} = 1,23.$$

9. Визначаємо оптимальну (фактичну) кількість світильників у приміщенні $N_{\text{св}}$:

$$N_{\text{св}} = N_{\text{св}}^* \cdot m, \text{ шт}; \quad (4.9)$$

де: $N_{\text{св}}^*$ – умовна загальна кількість світильників у приміщенні, шт;

m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи;

$$N_{\text{св}} = 13 \cdot 1,23 = 15, \text{ шт.}$$

10. Визначаємо фактичну кількість ламп у приміщенні $N_{\text{л}}$:

$$N_{\text{л}} = N_{\text{св}} \cdot n, \text{ шт}; \quad (4.10)$$

де: N_{ce} – оптимальна (фактична) кількість світильників у приміщенні, шт;

n – кількість ламп у світильнику, шт;

$$N_{\lambda} = 15 \cdot 4 = 60, \text{ шт.}$$

11. Визначаємо загальну розрахункову освітленість E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_{\lambda} \cdot N_{\lambda} \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_z \cdot z}, \text{ лк;} \quad (4.11)$$

де: Φ_{λ} – фактичний світловий потік вибраної стандартної лампи, лм;

N_{λ} – фактична кількість ламп у приміщенні, шт;

η – коефіцієнт використання світлового потоку;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_z – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості;

$$E_p = \frac{1200 \cdot 60 \cdot 0,58}{12 \cdot 8 \cdot 1,4 \cdot 1,1} = 282,47, \text{ лк.}$$

Виходячи з розрахунку загальне штучне освітлення в приміщенні офісу дорівнює 282,47 лк, що відповідає нормованому значенню освітлення і яке забезпечується за допомогою 15 растрових світильників типу ЛВО.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку». Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання;
- розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівників;
- переведення жорсткого диска в режим сну (Standby), якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;
- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках;

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны». Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб - легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;
- у теплий період року: температура 22-24°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с.

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптимальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі приміщення з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських

приміщень» і становить: $n^+ = 1500-30000$ (шт. на 1см^3); $n^- = 3000-5000$ (шт. на 1см^3). Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечуються за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

З метою усунення сухого повітря, в офісі встановлено ультразвуковий зволожувач повітря Boneco Air-O-Swiss U650, що має два режиму роботи: «холодний пар» та «теплий пар», має систему дезінфікування води шляхом нагріву до 80°C , змінні наповнювачі для картриджу, 8 годинний таймер, функція підтримки оптимального рівня вологості відносно температури. Також офісне приміщення декоровано кімнатними рослинами такими як фікус та діфінбахія, що допомогло покращити якість повітря та знизити рівень пилу у приміщенні.

4.4 Заходи з пожежної безпеки

Горінням називається складний фізико-хімічний процес взаємодії горючої речовини та окислювача, який супроводжується виділенням тепла та випромінюванням світла.

Процес горіння призводить до пожежі.

Пожежа – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі і просторі.

Комплекс протипожежних заходів для офісного приміщення обладнаного ПК з ВДТ розроблений згідно вимог НАПБ А.01.001-2014 «Правила пожежної безпеки в Україні».

Виходячи з аналізу речовин та матеріалів, які використовуються при роботі у приміщенні обладнаному ПК з ВДТ:

- згідно ДСТУ EN 2:2014 «Класифікація пожеж (EN 2:1992, EN 2:1992/A1:2004, IDT)» у офісному приміщенні обладнаному ПК з ВДТ

можлива пожежа класів – А (пожежа, що супроводжується горінням твердих матеріалів) та Е (горіння електроустановок, що перебувають під напругою до 1000 В);

- відповідно до вимог ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною безпекою», воно належить до категорії «Д» з пожежної небезпеки – простір у приміщенні, у якому перебувають тверді горючі речовини та матеріали.

Оскільки офісне приміщення обладнане ПК з ВДТ належить до категорії «Д» з пожежної небезпеки, тому відповідно до вимог ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги» воно має II ступінь вогнестійкості.

Обладнання, силові та освітленні мережі офісного приміщення обладнаного ПК з ВДТ відповідають вимогам пожежної безпеки, оскільки виконані відповідно до вимог НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок», та мають ступінь захисту ізоляції обладнання IP44 яка відповідає класу пожежанебезпечної зони П-Па до якої належить приміщення.

З технічних та організаційних заходів запобігання пожеж в офісному приміщенні обладнаному ПК з ВДТ передбачені наступні протипожежні заходи:

- згідно вимог ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту», в офісному приміщенні обладнаному ПК з ВДТ встановлена система пожежної й охоронної сигналізації «Сигнал-ВК6». Яка забезпечує виявлення теплових і димових ознак пожежі і місця виникнення пожежі з точністю до місця розміщення датчика;

- оскільки офісне приміщення що обладнане ПК з ВДТ має площу 96 м², тому відповідно до вимог п. 5 розділу VI «Вибір типу та необхідної кількості вогнегасників», «Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників», затверджених наказом МВСУ 15.01.2018 № 25 та

зареєстрованих в МЮУ 23.02.2018 р. за № 225/31677 для гасіння електроустановок, що знаходяться під напругою, передбачені вуглекислотні вогнегасники типу ВВК-3,5 у кількості 5 штук (з розрахунку один вогнегасник с величиною заряду вогнегасної речовини 3 кг. і більше, на 20 м² площі приміщення). Додатково, на кожному поверсі будівлі, в якій розміщене приміщення обладнане ПК з ВДТ, передбачене два переносних порошкових вогнегасника – ВП-5. Відстань між вогнегасниками та місцями можливих загорянь не перевищує 10 м.

4.5 Заходи по забезпеченню безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту.

Захисні споруди цивільного захисту - інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Захисні споруди класифікуються: а) за місткістю: малої – 150 – 600 осіб; середньої – 600 – 2000 осіб; великої – більше – 2000 осіб; б) за призначенням: для захисту населення; для органів управління; для медичних установ; в) за місцем розташування: вбудовані; окремо розташовані; метрополітени; у гірських виробках; г) за термінами будівництва: збудовані завчасно; швидко споруджувані; д) захисними властивостями: сховища; протирадіаційні укриття; найпростіші укриття.

До захисних споруд цивільного захисту належать:

а) сховище - герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів;

б) протирадіаційне укриття - негерметична споруда для захисту людей, в якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості;

в) швидкоспоруджувана захисна споруда цивільного захисту - захисна споруда, що зводиться із спеціальних конструкцій за короткий час для захисту людей від дії засобів ураження в особливий період.

Основні елементи сховища: приміщення для людей; пункт управління; медичний пункт; камера для зберігання продуктів; система постачання повітря; система водопостачання і каналізації; санітарно-побутові відсіки, входи (герметичні двері, тамбур-шлюзи по 3-5шт).

Для захисту людей від деяких факторів небезпеки, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період також використовуються споруди подвійного призначення та найпростіші укриття.

Споруда подвійного призначення - це наземна або підземна споруда, що може бути використана за основним функціональним призначенням і для захисту населення (наприклад – метрополітен)..

Найпростіше укриття - це фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період.

Для вирішення питань щодо укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання завчасно створюють фонд таких споруд. Порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку визначається Кабінетом Міністрів України. Проектування, будівництво, пристосування і розміщення захисних споруд та об'єктів подвійного призначення здійснюються згідно з нормами. Вимоги щодо утримання та експлуатації захисних споруд визначаються центральним органом виконавчої

влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту. Утримання захисних споруд цивільного захисту у готовності до використання за призначенням здійснюється суб'єктами господарювання, на балансі яких вони перебувають (у тому числі споруд, що не увійшли до їх статутних капіталів у процесі приватизації (корпоратизації), за рахунок власних коштів.

У разі використання однієї захисної споруди кількома суб'єктами господарювання вони беруть участь в утриманні споруди відповідно до укладених між ними договорів. Захисні споруди цивільного захисту можуть використовуватися у мирний час для господарських, культурних і побутових потреб у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України. Конкретні нормативи і вимоги з цих питань визначені.

Контроль за готовністю захисних споруд цивільного захисту до використання за призначенням забезпечує центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, спільно з відповідними органами та підрозділами цивільного захисту, місцевими державними адміністраціями.

Таким чином, у розділі розглянуто аналіз потенційних небезпек, що можуть вплинути на здоров'я працівників економіко-гуманітарної сфери під час виконання робочих обов'язків в адміністративному приміщенні ТзОВ «Інтерлінк». Заходи по забезпеченню безпеки, заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці, заходи з пожежної безпеки (в приміщенні офісу класом пожежі А (Е), категорією приміщення Д передбачені вуглекислотні вогнегасники типу ВВК-3,5, також встановлена система пожежної й охоронної сигналізації «Сигнал-ВК6», яка забезпечує виявлення теплових і димових ознак пожежі і місця виникнення пожежі з точністю до місця розміщення датчика.) та заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях, а саме укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного нами дослідження було з'ясовано, що фінансова стійкість — це результат діяльності, який свідчить про забезпеченість підприємства власними фінансовими ресурсами, рівень їх використання, напрями їх розміщення. Вона має тісний зв'язок з ефективністю виробництва, а також із кінцевими результатами діяльності підприємства.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за критеріями:

- - рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;
- - платоспроможністю підприємства (його потенційною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами);
- - часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування.

Проведений аналіз засвідчив, що на підприємстві постійно спостерігається погіршення не тільки фінансової стійкості, але і фінансового стану в цілому, і за рейтинговою оцінкою товариство погіршило власне положення з проблемної організації з невеликим рівнем ризику втрати коштів до організації підвищеного ризику, практично не платоспроможної, тобто можна зробити висновок про нестійкий, майже передкризовий стан аналізуємого підприємства на протязі цього періоду.

Головними причинами цього є:

- постійне випереджаюче зростання запасів над основними джерелами їх покриття - власними обіговими коштами, довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими кредитами і позиками;

- сума власних обігових коштів на протязі 2013-2017 років має тенденцію до зменшення (крім 2013 року), на що вплинуло випереджаюче зростання необоротних активів над власним капіталом підприємства. Тобто ТзОВ «Інтерлінк» постійно намагається розширяти і збільшувати виробничу діяльність, оновлюючи і збільшуючи виробничі потужності;

- наявність запасів у таких розмірах, що не можуть бути забезпечені власними обіговими коштами, свідчить про їх надмірну концентрацію у підприємства.

Отже, аналіз фінансової стійкості і фінансового стану підприємства ТзОВ «Інтерлінк» виявив слабкі місця в області управління фінансами.

У цьому випадку ми рекомендуємо приділити достатню увагу детальному проробленню фінансової політики підприємства. До основних напрямків розробки фінансової політики підприємства відносяться:

- - аналіз фінансово - економічного стану підприємства;
- - розробка облікової і податкової політики;
- - вироблення кредитної політики підприємства;
- - управління оборотними коштами, кредиторською і дебіторською заборгованістю;
- - управління витратами, включаючи вибір амортизаційної політики;
- - вибір дивідендної політики.

Особливу увагу, на наш погляд, необхідно приділити розробці комплексу заходів, що будуть сприяти зниженню величини дебіторської і кредиторської заборгованості, а також з'ясувати, чи у правильному напрямі здійснюється управління запасами готової продукції та товарів, адже їх кількість постійно зростає, відволікаючи з господарської діяльності оборотні кошти.

Це дозволить визначити дію такого внутрішнього фактору збільшення прибутку, як раціональне використання ресурсів.

Що стосується оперативного управління фінансовим станом і фінансовою стійкістю ТзОВ «Інтерлінк», то для цього, на нашу думку, може

бути рекомендований метод «Дюпон», який застосовується для практичної оцінки фінансового стану підприємства без трудомістких розрахунків, а також застосування власної моделі оптимізації фінансової стійкості підприємства з застосуванням методу кореляційно-регресійного аналізу співвідношень між основними показниками фінансової стійкості підприємства, а при використанні запропонованої моделі можна активно впливати на рівень фінансової стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 26 черв. 1996р. -К.: Просвіта, 1996. – 80с.
2. Закон України від 7.02.91 р. “Про підприємництво”
3. Закон України від 27.03.91 р. “Про підприємства в Україні”
4. Закон України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 року №2210-III
5. Закон України “Про Антимонопольний комітет України” від 26 листопада 1993 року №3659-XII.
6. Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 7 червня 1996 року №236/96-ВР.
7. Гусак М.Б., Білоусова Н.В. Про негаразди в антимонопольному законодавстві та в практиці його застосування / Фінансова консультація, 2000. - №35-38. – с.4-11
8. Медведчук С.В. Критерії раціональності в побудові фінансово-господарських відносин „держава-підприємство”/ Регіональна економіка. – 2000. - №1.- с.27-33
9. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти: М59 у 2 ч./ С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.; За заг. ред. С. Будаговської, - К.: Основи, 1998 – 518 с.
10. Основы экономической теории: Уч. – метод. пособие/Под ред. Р.Нуреева. – М.: Вопр. экономики. - №12. – 1995. (Тема 7. Типы рыночных структур: несовершенная конкуренция и антимонопольное законодательство).
11. Піттман Рассел. Конкурентна політика в Україні та Сполучених Штатах: український закон про конкуренцію та американський досвід/Проект Економічних Реформ в Україні (ПЕРУ). – Економічні студії. – Вип.95-002.– К.: 1995.– 35 с.

12. Поліщук Н. До проблеми регулювання результативності діяльності підприємства/ Економіст. – 2001. - №2. – с.43-45
13. Правові аспекти дерегуляції підприємницької діяльності // Підприємництво і право: Інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України. – 1998. – 340 с.
14. Романюк О.П., Кілієвич О.І., Юрчишин В.В., Мертенс О.В. Сучасна економічна теорія і стабілізаційні моделі у відкритому суспільстві/під ред. І.Розпутенка – К.: Вид-во УАДУ при Президентові України. – 1998. – 332с.
15. Робинсон Дж. Экономическая теория несовершенной конкуренции – М.: Прогрес, 1986. – 472 с. (Пер. с англ.)
16. Сакс Джефрі, Пивоварський О. Економіка перехідного періоду: Уроки для України/ Пер. з англ. О. Пивоварський. – К.: Основи, 1996, - 345 с.
17. Семюелсон П., Нордгауз В. Мікроекономіка. – К.: Основи, 1998. – Розд.20.
18. Стоян В.І. Сучасні доктрини та принципи державного фінансового регулювання / Фінанси України. – 2001. - №12. – с.68 -75
19. Терещенко О. Фінансування підприємств в Україні : актуальні проблеми та шляхи їх вирішення / Економіка України. -2002. - №1, с.10-17
20. Економіка України: потенціал, реформи, перспективи.: Монографія: у 5т. Т2. Проблеми реформування відносин власності в Україні/ За ред. В.Ф. Беседіна, О.Ю. Рудченка. – К.: НДЕІ Мінекономіки, 1996. – 312 с.
21. Борисенко З. Конкурентна політика в Україні: Перші підсумки та шляхи розвитку//Цінні папери України – 1998.- №32 – с. 5-7.
22. Гришкевич О. Проблеми визначення ринку при аналізі економічної концентрації// Вісник УАДУ при Президентові України – 1998. - №3. – с. 92-101.
23. Завада О. 1996-й – пік демонополізації//З&Б – 1996. - №4 - с. 3.

24. Завада О., Малах В. Антимонопольному комітету України 5 років//Економіка. Фінанси. Право. – 1998. - №11. – с. 2-6.
25. Завада О. Антимонопольний комітет відстоює засади добросовісної конкуренції//УК. – 1998. - №226-227. – с. 19.
26. Білик М. Підприємства як об'єкт фінансового управління в умовах переходу до ринкової економіки// Економіст. - 2001. -№1.
27. Бріхем Є. Основи фінансового менеджменту. - К.: Молодь. – 1999. - 432 с.
28. Бромвич М. Анализ экономической эффективности капиталовложений. - М.: ИНФРА-М. - 2001. - 452 с.
29. Вітличний К.М., Наконечний С.В. Ризик у менеджменті. - К.: Борисфен-М. – 1999. - 263 с.
30. Галушко О.С. Від констатації фінансового стану до управління фінансами підприємства. // Фінанси України. – 1999. - №5.
31. Гарнер Д., Оуэн Р., Конвей Р. Привлечение капитала. - М.: Д. Уайли анд Санз. – 1999. - 382 с.
32. Дідик Л.М. Рейтингова оцінка підприємств. // Фінанси України. – 1999. - №5.
33. Економічний аналіз господарської діяльності /Івашенко В.І., Болюк М.А. - К.: ЗАТ "Нічлава". – 1999. -204с.
34. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навч. посіб. -К.: Знання-Прес. – 2000. - 207 с.
35. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств.-К.: Фенікс. - 2001. – 328 с.
36. Криворучко М.И., Петровський В.В. Облік та аналіз фінансових активів. – К: Феникс. - 1999. – 388 с.
37. Лахтіонова Л.А, Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. – К.: КНЕУ. - 2001. – 196 с.
38. Мазаракі А.А., Ліпоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства. - К: Хрещатик. - 1999. - 512 с.

39. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. - К.: КНЕУ. - 1999. - 132 с.
40. Назарова К.О. Вплив маркетингу на фінансові результати діяльності підприємств. // Фінанси України. – 2001. - №12.
41. Норткотт Д. Принятие инвестиционных решений. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ. - 2000. - 247 с.
42. Олейник А. И. и др. Бухгалтерский учёт и финансовый анализ. - Харьков: ОКО. - 1999. - 704 с.
43. Павловська О.В. Удосконалення методів пошуку резервів зростання прибутку. // Фінанси України. – 2000. - №9.
44. Пастухова В. Стратегічний підхід в управлінні підприємством. // Економіка України. – 1999. - №5.
45. Щорічний статистичний довідник. – К.: Міністерство статистики. – 2013. – 296 с.

ДОДАТОК А

Консолідована фінансова звітність на 01.01.2014 р.

Таблиця А.1

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан) на 01.01.2014 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	21332	25940
первісна вартість	1001	29915	43798
накопичена амортизація	1002	8583	17858
Незавершені капітальні інвестиції	1005	109358	191196
Основні засоби:	1010	960293	1027527
первісна вартість	1011	1324596	1503188
знос	1012	364303	475661
Інвестиційна нерухомість:	1015	3377	2885
первісна вартість	1016	5950	5950
знос	1017	2573	3065
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	1967	2240
інші фінансові інвестиції	1035	1810	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2910	2452
Відстрочені податкові активи	1045	7751	8494
Усього за розділом I	1095	1108798	1260734
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	236823	337827
Виробничі запаси	1101	109133	162292
Незавершене виробництво	1102	18789	28820
Готова продукція	1103	107678	146098
Товари	1104	1223	617

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги	1125	300598	300765
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	31154	35173
з бюджетом	1135	5398	9810
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	224
з нарахованих доходів	1140	40	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2411	3434
Поточні фінансові інвестиції	1160	974	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	52093	21784
Готівка	1166	201	14
Рахунки в банках	1167	51892	21770
Інші оборотні активи	1190	414	471
Усього за розділом II	1195	629905	709264
Баланс	1300	1738703	1969998
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36366	36366
Додатковий капітал	1410	21746	21752
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1045771	1329161
Вилучений капітал	1430	(6503)	(6503)
Неконтрольована частка	1490	13361	16329
Усього за розділом I	1495	1110741	1397105
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Пенсійні зобов'язання	1505	2695	3614
Довгострокові кредити банків	1510	28290	233899
Інші довгострокові зобов'язання	1515	5288	7004
Цільове фінансування	1525	1250	830
Усього за розділом II	1595	37523	245347
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	352654	108837
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	64158	38927

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4
за товари, роботи, послуги	1615	81007	105936
за розрахунками з бюджетом	1620	21797	5077
за у тому числі з податку на прибуток	1621	18301	1714
за розрахунками зі страхування	1625	5147	4107
за розрахунками з оплати праці	1630	28944	34189
за одержаними авансами	1635	563	893
за розрахунками з учасниками	1640	249	108
Поточні забезпечення	1660	33123	26472
Доходи майбутніх періодів	1665	435	420
Інші поточні зобов'язання	1690	2362	2580
Усього за розділом III	1695	590439	327546
Баланс	1900	1738703	1969998

Таблиця А.2

**Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2013 р.**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1947537	1691761
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(854382)	(728360)
Валовий: прибуток	2090	1093155	963401
Інші операційні доходи	2120	11855	14407
Адміністративні витрати	2130	(196596)	(168634)
Витрати на збут	2150	(382393)	(346179)
Інші операційні витрати	2180	(105205)	(74496)

Продовження таблиці А.2

1	2	3	4
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	420816	388499
Дохід від участі в капіталі	2200	1076	909
Інші фінансові доходи	2220	1166	1017
Фінансові витрати	2250	(36551)	(31777)
Інші витрати	2270	(5295)	(4420)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	381212	354228
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(78534)	(75816)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	302678	278412
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Накопичені курсові різниці	2410	(5600)	1642
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(5600)	1642
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(5600)	1642
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	297078	280054
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	294104	272722
неконтрольованій частці	2475	8574	5690
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	294110	272826
неконтрольованій частці	2485	2968	7228
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	693682	604520
Витрати на оплату праці	2505	285358	263654
Відрахування на соціальні заходи	2510	86654	73401
Амортизація	2515	125717	85719
Інші операційні витрати	2520	421445	312091
Разом	2550	1612856	1339385
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7273200	7273200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7273200	7273200

Продовження таблиці А.2

Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	40.4	37,5
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	40.4	37,5
Дивіденди на одну просту акцію	2650	1,78	1,65

ДОДАТОК Б

Консолідована фінансова звітність на 01.01.2015 р.

Таблиця Б.1

**Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 01.01.2015 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	25940	33589
первісна вартість	1001	43798	63966
накопичена амортизація	1002	17858	30377
Незавершені капітальні інвестиції	1005	191196	451659
Основні засоби:	1010	1027527	1038460
первісна вартість	1011	1503188	1639103
знос	1012	475661	600643
Інвестиційна нерухомість:	1015	2885	1148
первісна вартість	1016	5950	2038
знос	1017	3065	890
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2240	3275
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2452	3051
Відстрочені податкові активи	1045	8494	54299
Усього за розділом I	1095	1260734	1585481
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	337827	457560
Виробничі запаси	1101	162292	241876
Незавершене виробництво	1102	28820	33108
Готова продукція	1103	146098	182101
Товари	1104	617	475

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	300765	471899
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	35173	24391
з бюджетом	1135	9810	86741
у тому числі з податку на прибуток	1136	224	10839
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3434	12090
Гроші та їх еквіваленти	1165	21784	96835
Готівка	1166	14	8
Рахунки в банках	1167	21770	96827
Інші оборотні активи	1190	471	955
Усього за розділом II	1195	709264	1150471
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	804
Баланс	1300	1969998	2736756
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36366	36366
Додатковий капітал	1410	21752	22868
Накопичені курсові різниці	1412	468	1584
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1329161	1684033
Вилучений капітал	1430	(6503)	(0)
Неконтрольована частка	1490	16329	(388)
Усього за розділом I	1495	1397105	1742879
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Пенсійні зобов'язання	1505	3614	15890
Довгострокові кредити банків	1510	233899	252414
Інші довгострокові зобов'язання	1515	7004	7329
Цільове фінансування	1525	830	421
Усього за розділом II	1595	245347	276054

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	108837	272841
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	38927	94325
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	105936	221980
за розрахунками з бюджетом	1620	5077	3465
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1714	0
за розрахунками зі страхування	1625	4107	4439
за розрахунками з оплати праці	1630	34189	67947
за одержаними авансами	1635	893	11946
за розрахунками з учасниками	1640	108	371
Поточні забезпечення	1660	26472	32853
Доходи майбутніх періодів	1665	420	409
Інші поточні зобов'язання	1690	2580	7247
Усього за розділом III	1695	327546	717823
Баланс	1900	1969998	2736756

Таблиця Б.2

**Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2014 р.**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2503335	1691761
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1001044)	(728360)
Валовий: прибуток	2090	1502291	963401

Продовження таблиці Б.2

1	2	3	4
Інші операційні доходи	2120	5685	14407
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(168634)
Адміністративні витрати	2130	(242843)	(346179)
Витрати на збут	2150	(537413)	(74496)
Інші операційні витрати	2180	(165023)	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	388499
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	562697	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	909
Дохід від участі в капіталі	2200	1755	1017
Інші фінансові доходи	2220	537	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	(31777)
Фінансові витрати	2250	(22210)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(4420)
Інші витрати	2270	(267960)	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	354228
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	274819	(0)
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(75816)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(28989)	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	(4419)	278412
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	241411	(0)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Накопичені курсові різниці	2410	(23756)	(5600)
Інший сукупний дохід	2445	(2790)	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(26546)	(5600)

Продовження таблиці Б.2

1	2	3	4
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(26546)	(5600)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	214865	297078
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	237933	294104
неконтрольованій частці	2475	3478	8574
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	236258	294110
неконтрольованій частці	2485	(21393)	2968
Матеріальні затрати	2500	833875	693682
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Витрати на оплату праці	2505	317131	285358
Відрахування на соціальні заходи	2510	96254	86654
Амортизація	2515	144567	125717
Інші операційні витрати	2520	575966	421445
Разом	2550	1967793	1612856
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7273200	7273200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7273200	7273200
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	32,7	40,4
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	32,7	40,4
Дивіденди на одну просту акцію	2650	2,25	1,78

ДОДАТОК В

Консолідована фінансова звітність на 01.01.2016 р.

Таблиця В.1

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан) на 01.01.2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	33589	36556
первісна вартість	1001	63966	75832
накопичена амортизація	1002	30377	39276
Незавершені капітальні інвестиції	1005	451659	619653
Основні засоби:	1010	1038460	1135633
первісна вартість	1011	1639103	1880955
Знос	1012	600643	745322
Інвестиційна нерухомість:	1015	1148	1015
первісна вартість	1016	2038	2037
Знос	1017	890	1022
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	3275	3195
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3051	2000
Відстрочені податкові активи	1045	54299	36252
Усього за розділом I	1095	1585481	1834304
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	457560	715024
Виробничі запаси	1101	241876	348803
Незавершене виробництво	1102	33108	41694
Готова продукція	1103	182101	323114
Товари	1104	475	1413

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	471899	581240
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	24391	30949
з бюджетом	1135	86741	89877
у тому числі з податку на прибуток	1136	10839	20175
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	12090	9577
Поточні фінансові інвестиції	1165	96835	182549
Гроші та їх еквіваленти	1166	8	1
Готівка	1167	96827	182548
Рахунки в банках	1190	955	821
Інші оборотні активи	1195	1150471	1610037
Усього за розділом II	1200	804	0
Баланс	1300	2736756	3444341
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36366	36366
Додатковий капітал	1410	22868	23967
Накопичені курсові різниці	1412	1584	2683
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1684033	2070560
Неконтрольована частка	1490	(388)	(358)
Усього за розділом I	1495	1742879	2130535
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Пенсійні зобов'язання	1505	15890	20331
Довгострокові кредити банків	1510	252414	261278
Інші довгострокові зобов'язання	1515	7329	970
Цільове фінансування	1525	421	115
Усього за розділом II	1595	276054	282694
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	272841	443359

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	94325	161815
за товари, роботи, послуги	1615	221980	291015
за розрахунками з бюджетом	1620	3465	5607
за розрахунками зі страхування	1625	4439	805
за розрахунками з оплати праці	1630	67947	80428
за одержаними авансами	1635	11946	136
за розрахунками з учасниками	1640	371	11442
Поточні забезпечення	1660	32853	29746
Доходи майбутніх періодів	1665	409	306
Інші поточні зобов'язання	1690	7247	6453
Усього за розділом III	1695	717823	1031112
Баланс	1900	2736756	3444341

Таблиця В.2

**Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2015 р.**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3578033	2503335
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1467686)	(1001044)
Валовий: прибуток	2090	2110347	1502291
Інші операційні доходи	2120	40204	5685
Адміністративні витрати	2130	(316668)	(242843)

Продовження таблиці В.2

1	2	3	4
Витрати на збут	2150	(832050)	(537413)
Інші операційні витрати	2180	(192861)	(165023)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	808972	562697
Дохід від участі в капіталі	2200	1543	1755
Інші фінансові доходи	2220	1696	537
Фінансові витрати	2250	(29048)	(22210)
Інші витрати	2270	(287884)	(267960)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	495279	274819
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(89864)	(28989)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	(4419)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	405415	241411
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Накопичені курсові різниці	2410	1099	(23756)
Інший сукупний дохід	2445	(5184)	(2790)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(4085)	(26546)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(4085)	(26546)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	401330	214865
Чистий прибуток (збиток), що належить: власникам материнської компанії	2470	405385	237933
неконтрольованій частці	2475	30	3478
Сукупний дохід, що належить: власникам материнської компанії	2480	401300	236259
неконтрольованій частці	2485	30	-21394
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	1328340	833875
Витрати на оплату праці	2505	468895	317131
Відрахування на соціальні заходи	2510	102627	96254
Амортизація	2515	166423	144567
Інші операційні витрати	2520	912628	575966
Разом	2550	2978913	1967793

Продовження таблиці В.2

1	2	3	4
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	7273200	7273200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	7273200	7273200
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	55,7	32,7
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	55,7	32,7
Дивіденди на одну просту акцію	2650	3,03	1,88